EPIcenter

Glasilo Posoškega razvojnega centra | letnik VII, št. 4, april 2006 | BOVEC, KOBARID, TOLMIN | ISSN 1581-6087

- Telecenter v Posočju?
- Ustanovljen regijski usklajevalni organ
- Gimnazija Tolmin nad državnim povprečjem
- Sirotka - mlečna skrivnost
- Kako zaščititi kralja ptic?
- Spomin na čas "čufarc"
- Da alkohol ne zamegli razuma

GORICA LEASING d.o.o., Cesta 25. junija 1 J, 5000 Nova Gorica
GORICA LEASING
krojimo leasing po vaši meri
NOVA GORICA - POSTOJNA - KOPER

EPIcenter

V Posočju se dogaja ...

Ko sem se pred leti preselila v Zgornje Posočje, so me mnogi radovedno spraševali, kaj me je pripeljalo v te zakotne kraje, kjer se nič ne dogaja? Že res, da je bilo to kakšno leto po velikonočnem potresu, ko klima ni bila ravno najbolj ugodna za razvoj družabnega življenja, saj se je lep del tukajšnjega prebivalstva ubadal z vprašanjem, kje dobiti streho nad glavo in kako sanirati škodo, nastalo v potresu. Pa ni minilo niti pol leta, ko smo se lotili izdajanja ***EPIcentra*** (ki, mimogrede, aprila praznuje svoj šesti rojstni dan) in začeli sistematično zbirati podatke o dogodkih, ki pričajo o življenju teh krajev.

Sprva smo koledar prireditev pripravljali sami, kasneje pa smo se povezali s takratno ***Lokalno turistično organizacijo*** (LTO) ***Sotočje Tolmin*** ter prireditve beležili s skupnimi močmi. Na podlagi objav v EPIcentru in objav na spletnih straneh ***LTO Sotočje*** smo dobili zanimive statistične podatke, ki kažejo, da se v naših krajih vseeno veliko dogaja – le čas si je treba vzeti in si jih ogledati. Od leta 2004 pa vse do danes smo tako zabeležili 883 prireditev. Direktor LTO Sotočje **Janko Humar** meni, da je vseh prireditev vsaj 20 odstotkov več, kot smo jih našteli, vendar jih nimamo zabeleženih, ker nas organizatorji ne obvestijo (pravočasno ali sploh ne).

Med zbranimi prireditvami jih je bilo največ leta 2004. Takrat smo našteli 436 prireditev, kar v povprečju znaša približno 36 prireditev na mesec. Vzrok se zagotovo skriva v vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Leto kasneje so se v Zgornjem Posočju odvile 103 prireditve manj kot leto poprej (zabeležili smo 306 prireditev oziroma povprečno 25 prireditev na mesec). Razlogi so tudi v nekoliko manj sistematičnem zbiranju podatkov oziroma v objavljanju samo tistih prireditev, o katerih so organizatorji obvestili naše uredništvo ali LTO Sotočje. Zagotovo je svoje prispeval tudi potres, ki je na Bovškem mnogim pobral voljo do vsakršne organizacije družabnih dogodkov. Kakšno bo stanje letos, bomo videli, vsekakor pa kaže, da nam v prihodnje ne bo dolgčas. Samo v marcu smo našteli 38 prireditev – svojevrsten rekord je požel petek, 31. marca, na katerega smo zabeležili osem prireditev.

Po številu prireditev prednjači maj, ki se lahko v povprečju pohvali s skoraj dvema prireditvama na dan. Na drugem mestu je junij s povprečno 1,46 prireditve na dan, sledijo december z 1,38 prireditve na dan, april z 1,1 prireditve na dan in oktober 0,9 prireditve na dan ... Čeprav bi pričakovali, da bo s prireditvami najslabše zastopan januar, ki je znan po svoji umirjenosti, se je izkazalo, da je v povprečju najbolj umirjen september.

Te uvodne misli bi želela porabiti tudi kot vabilo vsem organizatorjem prireditev. V imenu pripravljavcev koledarja prireditev jih pozivam, da naj nikar ne odlašajo s postavitvijo rokov oziroma datumov. Tako ne bodo koristili le sebi, temveč tudi nam, posredno pa bodo z objavami v medijih prispevali k večji udeležbi. Če vam datum ali čas prireditve še nista povsem znana, nam informacijo o predvideni prireditvi vseeno posredujete. V tem primeru bomo naredili le zabeležko in ko bo datum znan, bo morda še ravno dovolj časa, da informacijo posodobimo; v najslabšem primeru bo vaša prireditev zabeležena brez datuma, vseeno pa bo natisnjena informacija o telefonski številki in organizatorju, kamor vas bodo lahko zainteresirani naknadno poklicali in dobili natančnejše napotke. Koledarja prireditev ne objavljamo le v EPIcentru, temveč tudi na spletnih straneh LTO Sotočje, dnevno pa ga v naših krajih prebirajo še na ***Alpskem valu***. LTO Sotočje podatke o mesečnih dogodkih "redno in čedno" pošilja tudi nekaterim novinarjem lokalnih, regionalnih in nacionalnih medijskih hiš ter vsem turističnim ponudnikom Tolminske in Kobariške.

In če po vsem tem še vedno menite, da se v Zgornjem Posočju nič ne dogaja, potem mi ostane le še povabilo, da se nam pridružite v našem uredništvu, kjer se boste lahko na lastne oči prepričali, da SE v teh zakotnih krajih DOGAJA ...

Tatjana Šalej Faletič, glavna in odgovorna urednica

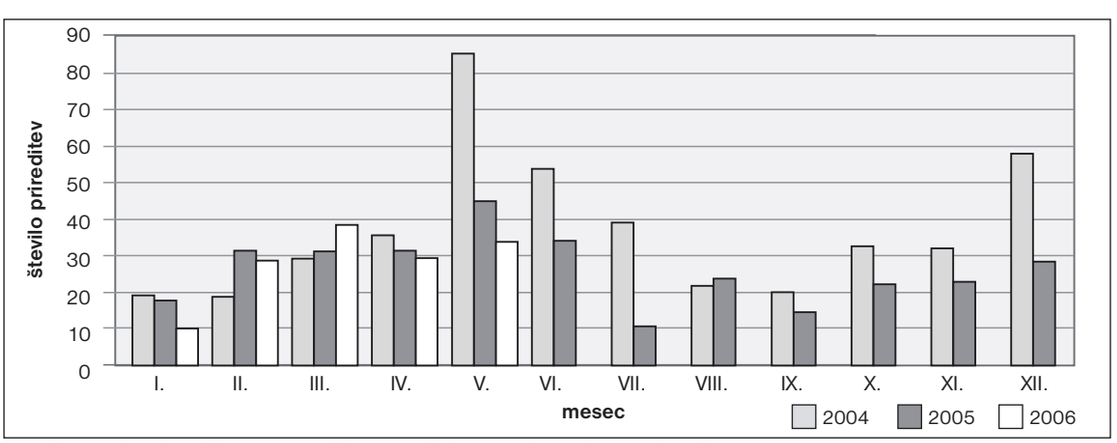

Največ dogodkov (kar 85) smo zabeležili v maju 2004, ko je Slovenija vstopila v EU.

Izdal in založil:
Posoški razvojni center
Trg svobode 2, 5222 Kobarid

Naslov:
Uredništvo EPIcentra
Padlih borcev 1b, 5220 Tolmin

Telefon:
05/ 38-41-510 (glavna urednica)
05/ 38-41-502 (pomočnica urednice)
05/ 38-41-500 (Posoški razvojni center)

Faks:
05/ 38-41-504

E-pošta:
epicenter@pososki-rc.si

Spletne strani:
www.pososki-rc.si/aktualno/epicenter

Glavna in odgovorna urednica:
Tatjana Šalej Faletič

Pomočnica glavne urednice:
Mateja Kutin

Stalna sodelavca:
Peter Domevšček, Špela Kranjc

Oglasno trženje:
05/ 38-41-500 (Miloš Bajt)
Cenik oglasov in naročilnico najdete na spletnih straneh.

Lektoriranje:
Igor Fortuna, Nevenka Janež

Fotografija na naslovnici:
Mateja Kutin

Ilustracija:
Marko Podjavoršek

Oblikovanje in tehnična priprava:
Gaya Bratina-Jereb Cerkno

Tisk:
Present d.o.o. Ljubljana

Naklada:
7.100 izvodov

Vire navajamo po ISO standardu.

Glasilo je brezplačno in namenjeno vsem gospodinjstvom Zgornjega Posočja.

Letnik VII, št. 4, april 2006

Posoški razvojni center

Iz vsebine

4 **Pogled naprej:** Telecenter v Posočju?

6 **Ustanovljen najvišji regijski usklajevalni organ**

8 **Poročilo o delu PRC-ja**

10 **Projekt NENA:** Za boljši izkoristek obnovljivih virov energije

11 **UŽU – MI:** Motivacija za učenje

13 **Rezervirano za PUMovce**

14 **Izbor najboljših diplomskih nalog na temo Posočje (3):** Analiza potrebe po kampingu v občini Tolmin

16 **Podjetja in razvojni program Soča 2006:** Maya športni turizem, Borut Nikolaš, s.p.

18 **Iz občinskih uprav**

24 **Maturitetni rezultati slovenskih gimnazij:** Gimnazija Tolmin zaostaja le za tri točke

26 **Sirotka:** Mlečna skrivnost

28 **Zaščitene živali Zgornjega Posočja – divji petelin:** Kako zaščititi kralja ptic?

30 **Klub zdravljenih alkoholikov:** Da alkohol ne zamegli razuma

31 **Vaški posebneži:** Žef Gmajnarjev in njegove mute

32 **Po tirih Bohinjske proge:** Spomin na čas "čufarc"

33 **Opažanja:** Prometno slepo črevo duši razvoj Posočja

34 **Vsi na zrak za zdrav korak:** Po poti spomina

35 **Naj odmeva ...** Vokalna skupina Snežet

36 **Pesniki iz naših logov:** Reka

37 **Knjižna polica**

42 **Koledar prireditev**

Razpisa za SPODBUJANJE ZAČETNIH INVESTICIJ – Soča 2006

Obveščamo vas, da sta bila 31. marca v Uradnem listu RS objavljena

- **Javni razpis za spodbujanje začetnih investicij v mikro podjetjih na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin v letu 2006** ter
- **Javni razpis za spodbujanje začetnih investicij v malih in srednjih podjetjih na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin v letu 2006**.

Gre za razpisa s področja podjetništva v sklopu ***razvojnega programa SOČA 2006***.

Predmet javnih razpisov je dodeljevanje nepovratnih sredstev za finančno pomoč pri investicijah v osnovna sredstva pri postavitvi novega proizvodnega obrata, širitvi obstoječega obrata ali začetku nove dejavnosti, ki pomeni temeljito spremembo proizvoda ali proizvodnega procesa v obstoječem proizvodnem obratu (s pomočjo racionalizacije, diverzifikacije ali modernizacije). Predmet javnega razpisa so tudi investicije v osnovna sredstva v obliki nakupa proizvodnega obrata, ki se je zaprl ali bi se zaprl, če ne bi bil prodan, razen če proizvodni obrat pripada podjetju v težavah.

Investicija se mora izvajati ***na območju občin Bovec, Kobarid ali Tolmin***.

Višina razpisanih sredstev

Mikro podjetja:
Okvirna višina nepovratnih sredstev, ki bodo na razpolago za sofinanciranje projektov v letu 2006, je 40 mio SIT.

Mala in srednja podjetja:
Okvirna višina nepovratnih sredstev, ki bodo na razpolago za sofinanciranje projektov v letu 2006, je 80 mio SIT.

Višina sofinanciranja je odvisna od izpolnjevanja meril, vendar v nobenem primeru ne bo presegla 55 odstotkov priznanih upravičenih stroškov investicijskega projekta.

Rok za prijavo: 5. 5. 2006 do 12. ure, če prijavo oddate osebno, drugače velja poštni žig.

Razpisno dokumentacijo dobite na spletnih straneh Posoškega razvojnega centra (***www.pososki-rc.si***) in Službe vlade RS za lokalno samoupravo in regionalni razvoj. Lahko jo naročite tudi na ***info@pososki-rc.si***.

Dodatne informacije na telefonski številki 05/ 38-41-500 (**Uroš Brežan** in **Vesna Kozar**). ■

Posoški razvojni center kot soorganizator vabi, da se udeležite

4. EKOpraznika, ki bo **v soboto, 6. maja, na Mestnem trgu v Tolminu**.

Program bo pester. Ves dan bodo na stojnicah prodajali pridelke in izdelke ekoloških kmetij iz Slovenije, Italije in Avstrije, udeležili pa se boste lahko tudi strokovnih predavanj. Organizatorji bodo poskrbeli za družabno-kulturni program.Vljudno vabljeni!

Izpostava ISIO Nova Gorica v Tolminu

Se odločate za nadaljnje izobraževanje in potrebujete nasvet ali pomoč strokovnjaka? V ***Izpostavi Informacijskega središča za izobraževanje odraslih*** (ISIO), ki deluje na ***Posoškem razvojnem centru*** (PRC), vam nudimo brezplačno in celovito informiranje o možnostih izobraževanja in usposabljanja.

Pri nas dobite **informacije** o:

- možnostih izobraževanja za poklic, strokovno izpopolnjevanje in prosti čas,
- vpisnih pogojih v različne programe,
- možnostih prehajanja med programi,
- trajanju izobraževanja,
- načinih preverjanja znanja,
- učni pomoči in
- možnostih nadaljnjega izobraževanja.

Svetujemo vam tudi pri:

- izbiranju primernega izobraževanja,
- premagovanju učnih in drugih težav, ki so povezane z izobraževanjem, ter
- načrtovanju in spremljanju vašega izobraževanja.

Brezplačne informacije na telefonski številki: ***05/ 38-41-500*** (**Mateja Matajurc** ali **Cvetka Kavčič**) ali po e-pošti: ***mateja.matajurc@pososki-rc.si*** ali ***info@pososki-rc.si***. ■

Program je delno financiran iz ESS in MŠŠ. Izpostavo ISIO je PRC vzpostavil v partnerstvu z Ljudsko univerzo Nova Gorica.

V pripravi Soča 2013

Razvojni program Soča 2006 se bo konec letošnjega leta zaključil. ***Posoški razvojni center*** je že pripravil osnutek razvojnega programa za obdobje 2007–2013. Ker želimo, da bo program čim boljši, vas vabimo, da izrazite svoja mnenja, ideje, predloge, dopolnitve …

Novi program bomo predstavili na delavnicah, ki bodo:

- v četrtek, **20. aprila, ob 14. uri v Kobaridu** (Dom Andreja Manfrede),
- v ponedeljek, **24. aprila, ob 14. uri v Bovcu** (Kulturni dom Bovec) in
- v torek, **25. aprila, ob 14. uri v Tolminu** (sejna soba občine Tolmin).

Prijave zbiramo do 20. aprila na tel. št.: 05/ 38-41-500. ■

Telecenter v Posočju?

V prejšnjem članku rubrike Pogled naprej direktor Posoškega razvojnega centra mag. Roman Medved ugotavlja, da v Posočju prevladuje industrija z nizko dodano vrednostjo, redka pa so uspešna podjetja s področja novih tehnologij in znanja. Premalo je izdelkov in storitev, ki bi bile plod "posoške pameti", kar ob odsotnosti inovacij vodi v nevarnost, da v prihodnosti ne bodo več konkurenčna.

BOVŠKI PODJETNIŠKI SVETOVALEC MAG. DARIO BERGINC se spraševanje ali smo res pretehtali vse možnosti, da bi preprečili beg možganov. Možnosti zaustavitve tega trenda vidi v tako imenovanih telecentrih.

Še večji razvojni problem po mojem mnenju predstavlja odseljevanje mladega, predvsem izobraženega prebivalstva. Šolanje letno zaključi med 80 in 100 posoških študentov, od katerih se jih v Posočje vrne oziroma tu zaposli okoli 10 odstotkov. Poleg tega polovica posoških študentov diplomira iz družboslovnih smeri, medtem ko naša podjetja povprašujejo po tehničnih kadrih. Da bi zaustavili beg možganov, se že leta izvajajo različni ukrepi: od štipendiranja in izobraževanja za deficiratne poklice do sofinanciranja zaposlovanja visoko izobraženih kadrov ter različnih razvojnih strategij in podjetniških spodbud. Omenjeni ukrepi lahko črni trend kvečjemu ublažijo, zaustaviti pa ga ne morejo. Vendar – ali smo res pomislili na vse možnosti?

Švedska različica rešitve

Na severu Švedske so se s podobnimi težavami ukvarjali že leta 1985. Mlajši prebivalci iz ruralnih območij severa so se takrat množično izseljevali v večja mestna središča na jugu. Vaščan Vemdalena **Henning Alberchtsen** je glavni razlog nazadovanja odmaknjenih in redko naseljenih regij videl v fizični oddaljenosti od središč izobraževanja in razvoja. Ocenil je, da lahko težavo rešijo z vzpostavitvijo centra, kjer bo brezplačno na voljo vsa informacijska tehnologija in možnost računalniškega izobraževanja za vsakršne namene, od poslovnih do izobraževalnih in zabavnih. Zamisel je zasnoval na podlagi načrtov dveh danskih strokovnjakov. Odziv oblasti in kapitala je bil ugoden. Švedske oblasti in telefonski operaterji so priskrbeli opremo in plačali potrebno usposabljanje; telecenter je uspešno deloval s 40 odstotki lokalne delovne sile in 60 odstotki plačanih strokovnjakov. V naslednjih treh letih je doživel tolikšen uspeh, da je na Švedskem vzniknilo kar 50 novih tovrstnih centrov, v osemdesetih pa se je zamisel razširila še v mnoge druge evropske dežele, v Kanado, ZDA in drugam.

Kaj so telecentri?

Telecentri so informacijsko-komunikacijska središča, ki lahko imajo različne vloge: • informacijsko-komunikacijske (uporaba računalnikov, tiskalnikov, fotokopirnih strojev, dostop do spletnih strani); • izobraževalne (računalniško opismenjevanje in drugo izobraževanje); • poslovne (računovodske storitve, urejanje besedil,

Utrinki

REGIJSKI CENTER VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

Nova Gorica – V petek, 17. marca, je vrata odprl regijski center vseživljenjskega učenja, ki bo svoje vsebine razširil po vsej severnoprimorski regiji, tudi v Tolmin; nahaja se v prostorih ***Ljudske univerze Nova Gorica*** (LUNG). Sredstva za postavitev in opremo centra so pridobili na javnem razpisu ***Ministrstva za šolstvo in šport*** (MŠŠ). Projekt je sofinanciral ***Evropski socialni sklad***, finančno pa so ga podprle občine na ožjem novogoriškem območju.

Prireditve, ki se je odvijala v preddverju LUNG-a, so se udeležili predstavniki organizacij, ki so partnerji v projektu *Center vseživljenjskega učenja* (VŽU) *Severne Primorske* (mag. **Almira Pirih** s Posoškega razvojnega centra, **Andreja Trojar Lapanja** z Idrijsko-Cerkljanske razvojne agencije, **Boža Bolčina** z Ljudske univerze Ajdovščina, **Črtomir Špacapan** z RRA Severna Primorska, **Erna Kufersin Rehberger** z Zavoda RS za zaposlovanje, Območna služba Nova Gorica, manjkal pa je **Herman Kosič** z družbe KOPO), in drugi ugledni gostje.

SREDI MARCA JE V NOVI GORICI VRATA ODPRL REGIJSKI CENTER VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA SEVERNE PRIMORSKE. *Svoje vsebine razširja po vsej regiji. Na* ***Posoškem razvojnem centru*** *je bila z aprilom vzpostavljena izpostava Svetovalnega središča ISIO Nova Gorica, od junija dalje pa bo deloval še informativni kotiček CIPS-a.*

Po glasbeni točki učencev Glasbene šole Nova Gorica je prisotne pozdravila **Nada Uršič Debeljak**, direktorica LUNG-a in vodja projekta Center VŽU. Povedala je, da želi njihova institucija omogočati kakovostno vseživljenjsko učenje. Center VŽU želi z novimi vsebinami in dejavnostmi vsem prebivalcem regije omogočiti dejavno vključevanje v vseživljenjsko učenje. Želijo ustvariti odprto učno okolje, povečati dostop do vseživljenjskega učenja prebivalcem celotne regije, posredovati informacije o različnih priložnostih v izobraževanju ali poklicnem usmerjanju, posameznika pa želijo motivirati za njegov osebni in profesionalni razvoj.

Prisotnim so spregovorile mag. **Katja Dovžak**, sekretarka Sektorja za izobraževanje odraslih na MŠŠ in vodja projektov vseživljenjskega učenja, mag. **Tanja Vilič Klenovšek**, vodja projekta ISIO na Andragoškem centru Slovenije, in **Zlata Šlibar** z nacionalnega Centra za informiranje

prevajanje, priprava in vzdrževanje spletnih strani, turistične informacije, ponudba lokalnih storitev in izdelkov, podpora podjetnikom, delo na daljavo); • upravne (upravne storitve) ter • kulturne in zabavne vsebine. Telecenter lahko opravlja tudi socialno funkcijo nekega središča, kot je bila na primer nekoč vaška lipa ali osrednji trg, le da mora biti danes prilagojeno sodobnim tehnologijam in življenjskim navadam.

Telecenter v Posočju?

Slovenija je ena redkih držav, ki vstopa v informacijsko družbo, ne da bi pristopila k razvoju telecentrov; za primerjavo lahko povemo, da ima Madžarska danes že več kot 500 telecentrov. Dosedanje slovenske vlade telecentrov niso videle v smislu neizkoriščenih možnosti za zaustavitev izseljevanja mladih iz odmaknjenih slovenskih krajev. To pa ne pomeni, da si določena lokalna iniciativa ne more načrtno zastaviti in uresničiti takšne vrste projekta – seveda ob primerni podpori države, občin, razvojnih agencij, podjetij in evropskih skladov. Prav Posočje se kaže kot idealen kraj za ustanavljanje prvih telecentrov v Sloveniji. Ti bi bili v prvi fazi podrejeni naslednjemu ključnemu cilju: zaposlovati mlade izobražene kadre na daljavo in s tem preprečevati beg možganov.

Delovanje telecentrov

Tehnološka vzpostavitev telecentra je po izkušnjah iz tujine lažji del projekta. Resnična težava je postaviti njegove vsebine. Če se v prvi fazi osredotočimo zgolj na delo na daljavo – na kakšen način najti primerno delo na daljavo za mlade kadre. Najtežji del bi bil gotovo združiti ponudbo (znanje in izkušnje domačih kadrov) ter povpraševanje (delodajalce, ki potrebujejo in iščejo takšna znanja). Za to bi potrebovali informacijsko bazo o izobrazbi, znanjih in zanimanju študentov v Posočju, vključno z informacijo o tem, koliko bi jih bilo pripravljeno delati v telecentru, sočasno pa tudi študijo povpraševanja po tem znanju. Vsekakor težavna naloga, vendar ne pozabimo, da so v informacijski dobi razsežnosti dela na daljavo številne. Trg ni več le Posočje, niti Slovenija, ampak tako rekoč cel svet. Poleg tega ne govorimo le o tehničnih, ampak tudi o različnih ekonomskih in družboslovnih vsebinah dela na daljavo, kjer se morda skriva priložnost za diplomante družboslovnih smeri, katerih večina drugače ne bi nikoli dobila dela v teh krajih.

Možni multiplikativni učinki

Uspešno izpeljan projekt telecentra v Posočju, kjer bi mladi lahko delali na daljavo, bi zraven pritegnil še vrsto drugih multiplikativnih učinkov, katerih razsežnosti so lahko predvidljive, a v tem trenutku le medlo vidne. Predpostavimo lahko (če se osredotočimo zgolj na podjetništvo), da se iz skupinic mladih kadrov, ki na začetku izvajajo manjše projekte za podjetja izven Posočja, po določenem času začnejo rojevati zamisli, ki lahko "rezultirajo" v iskanju svetovnih tržnih niš z visoko dodano vrednostjo. Izkušnje po svetu dokazujejo, da je za *inovacijski bum* na določenem območju ključna kritična masa talentov, ki skupaj ustvarja dodano vrednost. V tem primeru bi lahko telecenter prevzel vlogo podjetniškega inkubatorja, kjer bi mladi ustanavljali svoja podjetja. Ta bi potrebovala različne podporne storitve, kar bi pomenilo dodatno zaposlovanje delovne sile, tudi tiste z nižjo izobrazbo in starejših. Prav tako je povsem odprto sodelovanje telecentra z lokalno industrijo in podjetništvom, turizmom in številnimi drugimi, tudi športnimi in kulturnimi dejavnostmi.

Beg možganov v Posočje

Nazadnje ne smemo zanemariti nekaterih zahodnih trendov, ki bodo prej ali slej prišli k nam. Ljudje se iz natrpanih urbanih središč vedno bolj selijo na deželo, telecentri pa jim omogočajo, da lahko še vedno delajo za podjetja v mestih. Ob uspešni izpeljavi projekta bi v prihodnosti lahko bili pripravljeni celo na beg možganov v Posočje. Na ta način se Posočje ne bi krepilo le demografsko in ekonomsko, ampak tudi družbeno, vključno s kulturo, športom, prireditvami in drugimi družbenimi dejavnostmi.

Moj namen je bil predstaviti koncept konkretne razvojne zamisli na območju Zgornjega Posočja. Ali si ta zasluži nadaljnjo obravnavo in s tem svoj prostor v načrtu za te kraje v bližajočem se novem programskem obdobju 2007–2013 oziroma v razvojnih strategijah vseh treh posoških občin, pa prepuščam v kritično presojo bralcem in pristojnim za razvoj Posočja.

mag. **Dario Berginc**, podjetniški svetovalec

Foto: arhiv Daria Berginca

Viri:

- **JERAJ, Dimitrij** in **Jelka VINTAR**. (2004). K razvoju telecentrov v Sloveniji. Ljubljana. Založba Dimitrij Jeraj in Bons d.o.o.
- **MINISTRSTVO** za gospodarstvo. (2002). Program spodbujanja razvoja v Posočju (Soča 2006). [Online]. Ministrstvo za gospodarstvo. [Citirano 29. marec 2006]. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.pososki-rc.si/sites/www/files/soca_2006_petletni_ program-13.6.2002.pdf.
- **VINTAR, Jelka**. (2004). Iz poročil o telecentrih po svetu. [Online]. Ljubljana. A 29 – Atelje za arhitekturo. [Citirano 29. marec 2006]. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.atelje29.com/index.php?option=content&task=view&id=11.

Utrinki

in poklicno svetovanje (CIPS).

V Regijskem centru VŽU Severne Primorske so Center za informiranje in poklicno svetovanje (CIPS), Informacijsko središče za izobraževanje odraslih (ISIO) in Središče za samostojno učenje. V okviru projekta se vzpostavljajo izpostave Svetovalnega središča ISIO Nova Gorica v Ajdovščini, Idriji in Tolminu ter informativni kotiček CIPS-a v Idriji in Tolminu.

V Zgornjem Posočju sedaj potekajo izobraževanja svetovalk, ki bodo od aprila dalje brezplačno in celovito informirale prebivalce o možnostih izobraževanja in usposabljanja. Delale bodo tudi v CIPS-u, ki bo namenjen mladim na prehodu iz nižje v višjo stopnjo izobraževanja, brezposelnim, presežnim delavcem in drugim. Načrtujemo, da bo informativni kotiček CIPS-a vrata odprl junija, tako da ga bodo učenci in dijaki lahko obiskali že v začetku novega šolskega leta.

Besedilo in foto: Mateja Kutin

POSLANCI OBČINAM NAMENILI DODATEN DENAR

Zgornje Posočje – Spremembe in dopolnitve *Zakona o financiranju občin*, ki so jih že v minulem letu potrdili poslanci državnega zbora, v letošnjem državnem proračunu zagotavljajo skupno 6,2 milijardi SIT dodatnega denarja za sofinanciranje investicij v lokalno infrastrukturo. "*Slovenija bo za razvoj v novem programskem obdobju iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Evropskega socialnega sklada dobila 90,993 milijard SIT na letni ravni*," je na ustanovni seji ***Regionalnega razvojnega sveta*** (RRS) članom povedal mag. **Igor Strmšnik** iz Službe vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko ter v nadaljevanju razložil, da je od tega "*za velike projekte nacionalnega pomena namenjeno 71,885 milijard SIT oziroma skoraj 80 odstotkov razvojnih sredstev, občinskim in regionalnim projektom pa bo namenjeno 19,109 milijard SIT oziroma 21 odstotkov sredstev*". Tretjino teh sredstev je država občinam na podlagi sklepov iz omenjenega zakona v letu 2006 že dodelila. Zdaj so tako na vrsti občine, ki bodo pripadajoči delež tega zneska prejele, če bodo izpolnile razpisne pogoje.

Na osnovi pravilnika, ki ga je v soglasju s finančnim ministrom dr. **Andrejem Bajukom** izdal minister za lokalno samoupravo in regionalno politiko **Ivan Žagar**, lahko občine pridobljena dodatna sredstva koristijo za več namenov. S tem denarjem bo država sofinancirala občinsko prometno infrastrukturo, nakup in komunalno opremljanje stavbnih zemljišč ter komunalno infrastrukturo, pa tudi investicije, povezane s koriščenjem evropskega denarja.

Občine se morajo z načrti za porabo razpoložljivega denarja na razpis prijaviti najkasneje do 19. aprila, in sicer posebej za vsako utemeljeno investicijo. Izvedba konkretnih investicijskih projektov mora biti zanesljiva v letošnjem letu, saj nakazila dodatnih finančnih sredstev po 20. oktobru ne bodo več mogoča.

Med posoškimi občinami glede na pravilnik za dodelitev sredstev ***Občini Bovec*** pripada skoraj 92 mio SIT dodatnega denarja, ki ga bodo, kot je povedala vodja oddelka za gospodarstvo in negospodarstvo **Milojka Kranjc**, namenili za izgradnjo vodovodnega omrežja Plužna ter kanalizacijo in čistilno napravo Žaga. ***Občini Kobarid*** pravilnik omogoča pridobitev nekaj več kot 50 mio SIT, ki jih bodo po besedah direktorice kobariške občinske uprave **Jane Fratina** namenili za ureditev cestne infrastrukture na Drežniškem – natančneje za cesto na relaciji Zgornje in Spodnje Drežniške Ravne ter za dokončanje ceste Kobarid–Drežnica. Povprašali pa smo tudi na ***Občino Tolmin***, kjer nam je vodja oddelka za gospodarstvo, negospodarstvo in finance **Janja Bičič** razložila, da je tolminska občina upravičena do nekaj več kot 89 mio SIT, ki jih bo porabila za investicijo v vodohran in ▶

Ustanovljen najvišji regijski usklajevalni organ

Na pobudo *Posoškega razvojnega centra* so v torek, 21. marca, v Ajdovščini na triurni ustanovni seji *Regionalnega razvojnega sveta* člani obravnavali namen in naloge organov sveta, sprejeli poslovnik, izvolili predsednika in podpredsednika ter imenovali pet vodij odborov.

Regionalni razvojni svet (RRS) je najvišji usklajevalni organ različnih interesnih skupin na regijski ravni. Sestavljajo ga predstavniki najširše javnosti oziroma občin, gospodarskih združenj, sindikatov, nevladnih organizacij in drugih partnerjev ter predstavnik upravljavca zavarovanih, ki delujejo v okviru petih odborov. Ti na svojih srečanjih sprejemajo predloge in poskrbijo za vsebinsko pripravo dokumentov, razvojnih programov in projektov, ki so vezani na skupni regionalni razvoj in imajo možnost pridobiti sredstva evropskih strukturnih oziroma kohezijskih skladov. Odgovorni so za izvajanje ključnih skupnih regionalnih nalog. Ko se člani RRS-ja med seboj uskladijo, predstavijo predlog svojih načrtov in programov drugemu ključnemu organu

NA USTANOVNI SEJI REGIONALNEGA RAZVOJNEGA SVETA *– Gre za najvišji usklajevalni organ različnih interesnih skupin na regijski ravni. Sestavljajo ga predstavniki najširše javnosti oziroma občin, združenj gospodarstva, sindikatov, nevladnih organizacij in drugih partnerjev in predstavnik upravljavca zavarovanih, ki delujejo v okviru petih odborov.*

Utrinki

vodovod Tolmin – Pod Gradom ter za večja vzdrževalna dela ceste Koritnica–Rut.

Tolminski župan **Ernest Kemperle** je mag. Strmšnika na seji RRS opozoril, da ima večina občin proračune že sprejete in bodo za koriščenje dodatnih razvojnih sredstev potrebni rebalansi. Zato je predlagal, da bi bile občine v prihodnje z višino dodeljenih razvojnih sredstev pravočasno seznanjene.

Špela Kranjc in **Tatjana Šalej Faletič**

REGIJE NA DRŽAVNI RAVNI

Severna Primorska (Goriška statistična regija) – Člani novoustanovljenega ***Regionalnega razvojnega sveta Severne Primorske (Goriške statistične regije)*** so na ustanovni seji prisluhnili mag. **Igorju Strmšniku** iz Službe vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko (SVLR), ki je predstavil možnosti vključevanja regij in regionalnega razvoja v *Državni razvojni program* in druge strateške dokumente Slovenije. Pozorno so spremljali del, v katerem je Strmšnik podal nekaj bolj ali manj novih podatkov o koriščenju kohezijskih in strukturnih sredstev v programskem obdobju 2007–2013.

"Evropa ni tista, ki bi nam določala, kako naj denar porabljamo. Te prioritete, ki jih je Evropska zveza oznanila, so dovolj široke in omogočajo, da se izrazijo posebnosti Slovenije. Za uresničevanje nekega prodornega razvojnega koncepta v naslednjem programskem obdobju se odloča Slovenija kot taka. Slovenija se odloča za skladen regionalni razvoj, da ne bo uresničevala le cilja čim hitrejše gospodarske rasti, ampak da naj bi bila ta gospodarska rast trajnostna." Ob tem je dodal, da bodo evropska sredstva v naslednjih sedmih letih dopolnjevana s sredstvi iz državnih in občinskih proračunov. Slednji so po njegovem mnenju pomembni, saj bodo imeli svojo razvojno dimenzijo. Opozoril je na Enotni programski dokument 2004–2006, o katerem je v zadnjem času slišati, da je Slovenija dobila relativno malo sredstev. *"Za naslednjo finančno perspektivo na letni ravni se nam obeta vsaj dvado tri- ali štirikrat toliko sredstev, kar pomeni, da se bo nabor prednosti lahko razširil. Če je za Enotni programski dokument veljalo, da je bila v njem izpostavljena ena sama prednost (spodbujanje konkurenčnosti podjetij in na to vezani drugi programi), potem lahko za naslednje programsko obdobje velja ugotovitev, da nam širši finančni okvir omogoča širši pogled in uravnotežen razvoj."* Strmšnik ugotavlja, da je namera za naslednjo finančno perspektivo izrazito partnerski in decentraliziran pristop. *"V razmerju, ko obstajajo razvojna sredstva v občinskih in državnem proračunu, naj bi se tudi evropska sredstva delila med državno in regionalno oziroma občinsko raven, kjer ima kot politični organ*

regije – ***Svetu regije***, ki ga zastopajo župani 12 občin severne Primorske. Ti sprejmejo odločitve, kateri programi in projekti se bodo prednostno izvajali v naši regiji.

Na čelu novega sveta

Do leta 2013 bodo na čelu RRS-ja: • predsednik **Aleš Nemec**, predsednik uprave Iskra Avtoelektrika d.d., • podpredsednik **Miloš Šturm**, vodja strateškega razvoja Hidria Spodnja Idrija, • vodja odbora za razvoj človeških virov **Boža Bolčina**, Ljudska univerza Ajdovščina, • vodja odbora za gospodarstvo **Radovan Grapulin**, direktor Systec d.o.o. Nova Gorica, • vodja odbora za turizem **Rafael Mavri**, svetovalec uprave Eta d.d. Cerkno, • vodja odbora za razvoj podeželja **Marko Janež**, vodja Zavoda za gozdove RS, območna enota Tolmin, in • vodja odbora za okolje, prostor in infrastrukturo **Andrej Miška**, podžupan Mestne občine Nova Gorica.

Za nov RRP od države le okoli 70 SIT/prebivalca

Člani so na svoji prvi seji obravnavali in sprejeli predlog *Načrta priprave RRP-ja* za novo programsko obdobje, ki je pomemben programski dokument za sprejemanje skupnih razvojnih dejavnosti regije in ključnih razvojnih vlaganj v naslednji finančni perspektivi. Prav zaradi tega mora temeljiti na konsenzu glede strateških razvojnih ciljev, programov in projektov. Kot je povedala vodja izvajanja RRP mag. **Rosana Ščančar**, vodja razvoja podeželja na Posoškem razvoj-

NOVOIZVOLJENI PREDSEDNIK *je postal* ***Aleš Nemec****, predsednik uprave Iskra Avtoelektrika, d.d.*

nem centru, bo treba ob pripravi novega RRP-ja za obdobje 2007–2013 opraviti analizo in oceniti, v kolikšni meri je severna Primorska uspela uresničiti leta 2002 opredeljeno razvojno vizijo in cilje ter izvajati projekte iz RRP-ja. Poudarila je, da mora biti novi RRP v primerjavi z obstoječim bolj operativen in finančno realnejši: *"Smiselno bo opredeliti prednostne programe in izvedbene projekte, kjer se bosta pokazala največje zanimanje in konsenz različnih razvojnih akterjev v regiji za njihovo izvajanje, tiste, ki bodo v največji meri podprli uresničevanje strateških ciljev regije, in seveda tiste, ki bodo lahko kandidirali za strukturna in kohezijska sredstva EU."* Priprava RRP 2007–2013 je dodatna naloga regionalnih razvojnih agencij v letu 2006. Financiranje bo padlo pretežno na občinska pleča, saj bo država zanje namenila le manjši delež sredstev. Ker strošek ni bil pravočasno najavljen in usklajen z občinami, ***Severnoprimorska mrežna regionalna razvojna agencija*** (MRRA) predlaga, da ga občine delno pokrijejo iz proračunov 2006, delno pa iz proračunov 2007. Kolegij direktorjev MRRA je ocenil vrednost strokovnih, administrativnih in koordinacijskih del razvojnih agencij, stroške delovanja odborov in sodelovanja drugih strokovnih institucij pri pripravi RRP-ja na okvirno 30 mio SIT. *"Po dosedanjih informacijah bo* ***Služba vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko*** *sofinancirala pripravo regionalnih razvojnih programov, vendar v Goriški statistični regiji ne več kot približno 70 SIT na prebivalca, kar znaša okoli 8.400.000 SIT. Izplačila teh sredstev lahko pričakujemo šele leta 2007,"* je opozorila Ščančarjeva.

Zataknilo se je pri poimenovanju

Tako smo v naši regiji med zadnjimi v Sloveniji ustanovili svoj regionalni razvojni svet, ki v tem trenutku nima popolnega imena. Kot je bilo pričakovati, se je zataknilo pri poimenovanju. Medtem ko si je ena stran prizadevala novoustanovljeni svet poimenovati Regionalni razvojni svet Goriške statistične regije, je druga zagovarjala ime Severna Primorska. Najbolj ostro je imenu Severna Primorska nasprotoval član sveta **Boris Nemec**, sicer predsednik Foruma za Goriško. Ta je ob zaključku razlage svojega prepričanja dodal, da se imenu Goriška ne morejo odpovedati. *"Če bo do tega prišlo, bomo sprožili referendum,"* še dodal. Z njim se ni strinjal župan občine Tolmin **Ernest Kemperle**, ki pravi, da vsi ljudje ne sprejemajo, da jih *popredalčkajo* v Goriško statistično regijo, *"zato jih je nesmiselno posiljevati s takšnim poimenovanjem."* Opomnil je, da je bilo ime Severna Primorska na zadnji seji Sveta regije sprejeto z večino glasov. Proti poimenovanju Goriška je tudi **Ivo Boscarol**, direktor Pipistrel, d. o. o., Ajdovščina, ki pravi, da se pri poimenovanju regije lahko izpostaviti porečje, nikakor pa ne mesto, še zlasti, če ima to negativne konotacije. S poimenovanjem Goriška statistična regija se ne strinja tudi ajdovski župan **Marjan Poljšak**, medtem ko je njegov kolega iz občine Šempeter-Vrtojba **Dragan Valenčič** drugačnega mnenja. Da bi zaključili razpravo okoli imena, se je s prepričanjem, da tovrstna razprava presega vprašanje "kompetenc" Regionalnega razvojnega sveta, oglasil še bovški župan in poslanec **Danijel Krivec**. S tem se je strinjal tudi novoizvoljeni predsednik, ki je točko razno zaključil z mislijo, da bo o imenu odločal organ nad njimi. Člani so sejo končali s kompromisom, da se bo vse do takrat na dokumentih uporabljalo ime, ki je naslavljalo dosedanji regionalni razvojni program, in sicer "Severna Primorska (statistična regija Goriška)".

Besedilo in foto: Tatjana Šalej Faletič

Utrinki

svoje mesto Svet regije, kot partnerski organ pa Regionalni razvojni svet." Prisotnim je "postregel" z nekaterimi številkami; povedal je, da bo Slovenija iz evropskih sredstev v novem programskem obdobju za razvoj prejela 90,993 milijard SIT na letni ravni.

Po zaključku predstavitve se je odprla razprava, v kateri na konkretna vprašanja ni bilo konkretnih odgovorov. **Damjan Krapš** je opozoril na nepravilno oziroma "podfinanciranje" nekaterih občin in ob tem pozval SVLR, da resno pregleda Zakon o financiranju občin. Po njegovem mnenju je nujno spremeniti merila, po katerih se določa omenjeno sofinanciranje. **Jožeta Papeža** je zanimalo, če bodo lahko ta sredstva porabili za projekt elektrifikacije Nanosa. Ajdovski župan **Marjan Poljšak** je od mag. Strmšnika želel izvedeti, ali je Vlada RS že določila prioritete, v katere se bodo vlagala strukturna sredstva. Zanimalo ga je tudi, ali imajo vzpostavljen sistem kontrole namenske porabe strukturnih sredstev. **Ivo Boscarol** je opozoril, da so veliki projekti nacionalnega pomena v osnutku že pripravljeni; zanje se predvidevajo sredstva v višini 79 odstotkov skupnih evropskih sredstev. Sklepamo lahko, da bo v prihodnje zelo pomembno organizirano lobiranje za vključitev regije v omenjene projekte. Po mnenju **Miloša Šturma** je ključ hitrejšega razvoja v inovativnosti, zato je prepričan, da mora država nujno prisluhniti potrebam regij.

Besedilo in foto: Tatjana Šalej Faletič

MAG. IGOR STRMŠNIK *iz Službe vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko (SVLR) je članom RRS-ja predstavil nekaj smernic za novo programsko obdobje. Kljub dobri predstavitvi so člani v razpravi pogrešali konkretne odgovore na zastavljena vprašanja.*

Doseženi cilji in rezultati

Spodbujanje kakovostnega ter trajnega gospodarskega in socialnega razvoja v Posočju je dolgoročni cilj Posoškega razvojnega centra, ki naj bi ga dosegali z usposabljanjem razvojnih akterjev in s pridobivanjem lokalnih, državnih in mednarodnih razvojnih finančnih sredstev. In kako uspešni smo bili v preteklem letu?

Leta 2005 se je obseg poslovanja ***Posoškega razvojnega centra*** (PRC) v primerjavi s prejšnjim letom povečal za okoli 80 odstotkov. K dobremu rezultatu so največ prispevali zaposleni, ki so s kakovostnim izvajanjem nalog, znanjem in delovno pripravljenostjo omogočili uspešno konkuriranje na različnih javnih razpisih. V primerjavi z letom poprej se je povečal tudi obseg sodelovanja z ustanoviteljicami (vsemi tremi posoškimi občinami) in podjetji, kjer se vzpostavlja partnerski odnos pri pridobivanju in izvajanju razvojnih projektov.

Opravljene naloge

Ena od glavnih nalog PRC-ja v minulem letu je bilo izvajanje *Programa spodbujanja razvoja v Posočju 2002–2006 (Soča 2006)*. Druga prioritetna naloga se je navezovala na prenos nosilstva ***Mrežne regionalne razvojne agencije*** (MRRA) Goriške statistične regije. V preteklem letu smo uresničili še nekatere druge cilje: izvajanje projektov na področju podjetništva (program vavčerskega svetovanja, poslovne cone, podjetniški inkubator, projekt *Vse na enem mestu* ...); izvedbo dveh Pharovih projektov *Posoški kovinarski grozd* in *Model vseživljenskega učenja na SZ delu Goriške regije* (zaključil se bo junija 2006); izvajanje projektov *Projektno učenje za mlajše odrasle* (PUM), *Most do izobrazbe*, *Beremo in pišemo skupaj*, *Računalniško opismenjevanje*, *Deficitarni poklici pod drobnogledom* ... na področju razvoja človeških virov; vodenje ***Sklada dela Posočje***; zaključek izvedbenega dela *Razvojnega programa podeželja v Posočju*; izdajanje ***EPIcentra***; skrb za informiranje in promocijske dejavnosti; prevzem upravljanja nekdanje stavbe tolminske upravne enote ter pripravo novih projektov in prijavo teh na različne javne razpise.

Januar–december 2005				
	Občina Bovec	Občina Kobarid	Občina Tolmin	Skupaj
Načrt	2.550	3.450	9.000	15.000
Uresničeno	3.500	5.900	9.024	18.424
Razlika	+ 950	+ 2.450	+ 24	+ 3.424

Preglednica: Financiranje PRC-ja s strani ustanoviteljic leta 2005 (mio SIT)

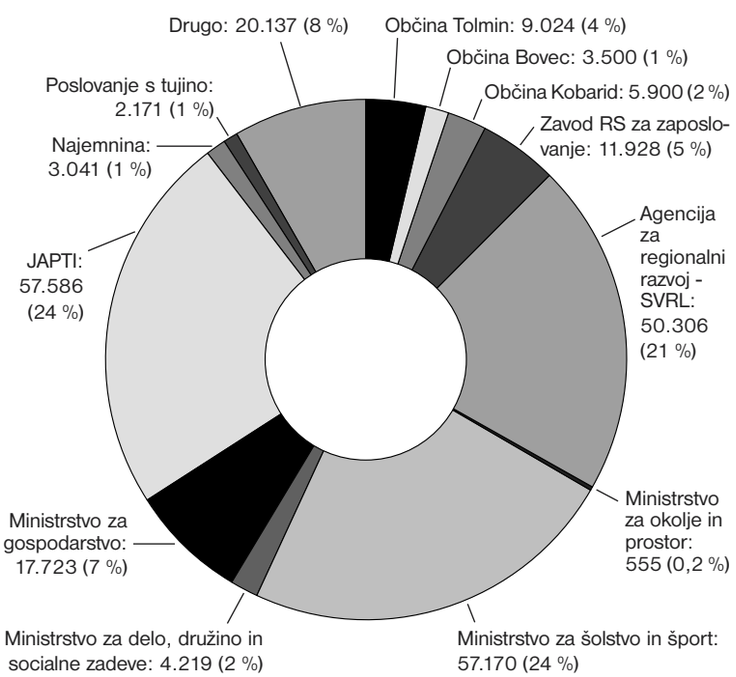

Graf: Viri financiranja 2005

Razvojni program Soča 2006

Izvedbeni program za leto 2005 je bil usklajen z vsemi tremi posoškimi občinami, ***Službo Vlade RS za regionalni razvoj*** in ***Agencijo RS za regionalni razvoj*** (ARR). V državnem proračunu za leto 2005 je bilo na podlagi zakona ob sprejemu rebalansa zagotovljenih dodatnih 50 mio SIT, torej skupno 450 mio SIT. Na tej osnovi je bilo junija pripravljeno tudi dopolnilo izvedbenega programa za leto 2005.

Uresničitev Izvedbenega programa razvojne pomoči občinam Bovec, Kobarid in Tolmin za leto 2005 je bila 94,71 odstotna, kar je najbolje v štirih letih izvajanja programa. Po posameznih ukrepih velja izpostaviti odlično uresničitev ukrepa I (*Vzpostavljanje razvojne infrastrukture*), v okviru katerega so posoške občine kar 99,99-odstotno izkoristile odobrena sredstva. Uresničitev ukrepa II (*Pospeševanje podjetniških vlaganj, razvoj gospodarstva in odpiranje novih delovnih mest*) je bila zaradi neuresničitve enega izmed projektov ter težav pri dokazovanju upravičenih stroškov in posledično nižjih odobrenih upravičenih stroškov pri dveh projektih nekoliko nižja kot preteklo leto, vendar še vedno dobra (90,59 odstotkov). Najnižjo uresničitev (89,9/ 25 %) je dosegel ukrep III (*Usposabljanje in razvoj kadrov*), saj nekatera podjetja zaradi zamud pri izstavitvi zahtevkov, težav pri dokazovanju upravičenih stroškov in posledično nižjih odobrenih upravičenih stroškov niso uspela izkoristiti vseh odobrenih sredstev instrumentov 2 in 3.

Ne glede na nekatere težave ocenjujemo izvedbo razvojnega programa za leto 2005 v Posočju za zelo uspešno.

Viri financiranja

Občine so se kot ustanoviteljice PRC-ja v skladu z dogovorom županov iz leta 2001 obvezale k zagotavljanju določenih finančnih sredstev za delovanje centra. Dogovorjen je bil skupni znesek v višini 15 mio SIT, kjer naj bi vsaka občina prispevala del, določen v sorazmerju s številom prebivalcev. V minulem letu je financiranje s strani občin potekalo v skladu z dogovorom – občini Bovec in Kobarid sta letos delno pokrili neporavnane obveznosti iz preteklih let.

V minulem letu smo začeli izvajati nekatere večletne projekte, kar omogoča dolgoročnejše načrtovanje in izboljšuje likvidnost poslovanja, kar v prejšnjih letih ni bilo vedno mogoče. V primerjavi s prejšnjimi leti se povečuje delež prihodkov, pridobljenih z lastno dejavnostjo, delež ustanoviteljev pri financiranju dejavnosti zavoda pa je padel pod 10 odstotkov.

Težave pri izvajanju programa dela

Pri delu v minulem letu smo se na PRC-ju srečevali s težavami zakonske neopredeljenosti javne službe na področju regionalnega razvoja, saj

obstoječa zakonodaja tega področja ne ureja.

Na področju izvajanja projektov, ki so sofinancirani z evropskimi sredstvi, smo imeli največ težav pri izvajanju postopkov javnega naročanja in pripravi finančnih poročil o poteku projektov. Postopki in navodila s strani različnih ministrstev se razlikujejo in spreminjajo med izvajanjem projektov, kar je privedlo do zakasnitve pri pripravi in odobritvi poročil ter zamud pri nakazilih denarnih sredstev s strani države.

Letni izvedbeni program Soča 2006 je bil izveden v manjšem obsegu (za 100 mio SIT) od zakonsko predvidenega, saj država kljub večkratnemu posredovanju in danim ustnim obljubam v proračunu za tekoče leto ni zagotovila vseh potrebnih sredstev.

V programu dela smo načrtovali tudi prevzem in vodenje nalog regijske razvojne agencije, ki se je po številnih zapletih uresničil šele konec leta. To se kaže tudi pri načrtovanih prihodkih iz tega naslova, ki so nižji za okoli 20 mio SIT.

Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja

Posoški razvojni center je organiziran v več notranjih organizacijskih enot, delo pa poteka po projektnih skupinah, kar omogoča učinkovito izvajanje projektov. Vodje projektov so odgovorni za organizacijo dela, doseganje postavljenih ciljev in finančno učinkovitost.

Zaradi pravil s strani ministrstev glede sofinanciranja projektov smo v zavodu vzpostavili sistem spremljanja (vodenje časovnic za posamezne projekte), ki preprečuje podvajanje dela na projektih. Z učinkovitim in gospodarnim poslovanjem ter s pomočjo sofinanciranja ustanoviteljev v večini projektov lastna sredstva zagotavljamo iz tekočega poslovanja (projekti so s strani naročnikov običajno sofinancirani v višini od 50 do 90 odstotkov).

Stroške poslovanja je povečalo upravljanje in vzdrževanje objekta v Tolminu, vendar z oddajanjem prostorov 15 podnajemnikom polovico tako nastalih stroškov pokrijemo z najemninami.

Najbolj pereče težave

15. decembra 2004 je bil na 11. seji skupščine MRRA sprejet sklep, da nosilstvo MRRA za naslednji dve leti prevzame PRC. Primopredaja nalog se je zapletla zaradi uveljavljanja 7. člena Pravilnika o spremembah in dopolnitvah pravilnika o organizaciji in pogojih za opravljanje nalog regionalne razvojne agencije (UL RS št. 110/04), ki mrežnost problematizira oziroma ukinja. ARR je na podlagi tega pravilnika v evidenco regionalnih agenciji za leto 2005 vpisala goriško razvojno agencijo. PRC je bil vpisan v razvid regionalnih razvojnih agencij po celoletnem prepričevanju ter posredovanju županov in poslancev šele novembra 2005.

Delovanje PRC-ja na področju podjetništva je bilo v tem letu okrnjeno zaradi nedefinirane vloge in načina delovanja podpornih podjetniških instituciji ***Ministrstva za gospodarstvo***. Zaradi postopka preoblikovanja ***Pospeševalnega centra za malo gospodarstvo*** v ***Javno agencijo za podjetništvo in tuje investicije*** so podpisali pogodbe o delovanju lokalnih podjetniških centrov šele oktobra 2005, kar je vplivalo tudi na delovanje zavoda.

Izvajanje programa PUM se je zaradi dolgotrajnih postopkov ***Ministrstva za šolstvo in šport*** (MŠŠ) zamaknilo za nekaj mesecev; skladno s tem je bil tudi priliv finančnih sredstev nižji od načrtovanih. Program, ki se bo izvedel v celotnem obsegu, bo zaključen leta 2008.

Analiza kadrovanja

Konec leta 2004 je v PRC-ju delalo 13 zaposlenih in dve zunanji sodelavki. Leta 2005 se je en delavec upokojil (direktor), za nedoločen čas pa smo zaposlili dva delavca – kot nadomestno zaposlitev ter za področje podeželja in vodenje regionalnih nalog. Prek programa javnih del smo za obdobje enega leta zaposlili tri nove sodelavce. Nove zaposlitve so rezultat izvajanja novih projektov in zagotovljenega financiranja v naslednjih letih, področje računovodstva pa pokriva zunanja sodelavka v dogovoru z Občino Tolmin.

Učinki poslovanja na drugih področjih

PRC se je v zadnjih letih razvil v eno najuspešnejših razvojnih agencij na Primorskem in na državni ravni. V letošnjem letu smo največji napredek dosegli na področju izobraževanja in usposabljanja odraslih, kjer s pomočjo sofinanciranja s strani MŠŠ ter *Evropskega socialnega sklada* skupaj s podjetji, ***Zavodom RS za zaposlovanje*** in drugimi izobraževalnimi ustanovami omogočamo dostop do različnih oblik izobraževanja in usposabljanja.

Izvajanje razvojnega programa Soča 2006 je v Poročilu Vlade RS o izvajanju državnih pomoči ocenjeno kot zelo uspešno, saj s svojimi rezultati (nova delovna mesta, štipendije, urejanje komunalne infrastrukture ...) pozitivno vpliva na razvoj Posočja.

PRC je pri svojem delu vzpostavil aktivna razvojna partnerstva z občinami, institucijami in podjetji tako v lokalnem kot širšem okolju.

Poročilo povzela **Tatjana Šalej Faletič**, odgovorna za odnose z javnostmi, PRC

Letno poročilo javnega zavoda Posoški razvojni center za obdobje januar–december 2005 je dostopno na spletnem naslovu: ***www.pososki-rc.si/aktualno***.

Utrinki

GOSTOL PRIPRAVIL DAN ODPRTIH VRAT

Čiginj – Konec februarja je ***Gostol – T.S.T.*** v sodelovanju s ***Posoškim razvojnim centrom*** (PRC) pripravil dan odprtih vrat. Udeležilo se ga je okoli 20 dijakov četrtih letnikov Gimnazije Tolmin in učencev devetih razredov Osnovne šole Franceta Bevka Tolmin. Začetek marca pa je v svojih prostorih gostil dijake zadnjega letnika Tehnične gimnazije Nova Gorica in Srednje strojnotehnične šole Nova Gorica. Namen obeh dnevov odprtih vrat je bil predstaviti dejavnosti družbe in prisotne seznaniti z njenim proizvodnim programom. Prav zaradi pomanjkanja kadrov tovrstne stroke, ki se jim v prihodnjih letih obeta, se je podjetje želelo predstaviti in tako vzpodbuditi zanimanje za strojne in elektrotehnične poklice. Možnosti zaposlovanja in štipendiranja je mladim predstavil direktor družbe **Matej Koglot**. Pri tem je poudaril tudi možnost soštipendiranja s PRC-jem, ki že več let za to namenja sredstva v okviru *razvojnega programa Soča 2006*. Učence, predvsem pa dijake, je povabil, da se jim pridružijo kot štipendisti, kasneje pa kot sodelavci.

Gostol – T.S.T. proizvaja peskalne stroje; njihovo delo vključuje vse od trženja prek načrtovanja, projektiranja, programiranja do proizvodnje in servisiranja. Ustanovitev raziskovalno-razvojnega oddelka je po njihovem mnenju tisti izziv in priložnost, ki bo privabila mlad, tehnično izobražen kader. Mladim so zato s pomočjo kratkih filmov, prikaza 3D konstruiranja strojev in ogleda proizvodnega procesa prikazali proizvodni program. Dva študenta strojništva in elektrotehnike, sicer Gostolova štipendista, sta jim predstavila študij, spregovorila pa sta tudi o štipendiranju študentov tehničnih usmeritev.

GOSTOL – T.S.T. JE ODPRL VRATA *tolminskim osnovnošolcem in gimnazijcem ter novogoriškim dijakom Tehnične gimnazije in Srednje strojne tehnične šole.* ***Foto: Branko Hrast***

Učenci in dijaki so bili z dnevom odprtih vrat zelo zadovoljni, saj so izvedeli veliko, predvsem pa v živo videli, kar jim v šoli predavajo. Gimnazijci so tudi izrazili željo po skupnem raziskovanju na področju fizike. Z velikim zanimanjem mladih pa so bili zadovoljni tudi organizatorji. Seveda pa bo čas pokazal, če je bil dosežen njihov cilj – pridobiti mlade kadre.

Mateja Kutin

Za boljši izkoristek obnovljivih virov energije

Deset partnerjev iz vseh alpskih držav (krovna združenja, raziskovalne ustanove ter vladne in nevladne organizacije z različnih strokovnih področij) namerava s projektom NENA vzpostaviti vsealpsko mrežo malih in srednje velikih podjetij in podpreti podjetja, katerih dejavnost je usmerjena v trajnostni razvoj.

Projekt *Network Enterprise Alps - Enhancing sustainable development, competitiveness and innovation through SME and cluster co-operation* (NENA), za katerega so zagotovljena sredstva v višini 2,38 mio €, je bil odobren v okviru evropskega programa INTERREG III B konec februarja. Ključna vsebinska sklopa projekta se navezujeta na področje obnovljivih virov s poudarkom na oplemenitenju lesno predelovalne verige, energije iz obnovljivih virov in varčevanja z energijo pri gradnji pasivnih hiš ter na področje inovacij in tehnologije s poudarkom na upravljanju inovacij, nadaljnjem izobraževanju, procesnem optimiranju, certificiranju in upravljanju presečišč različnih področij.

Mednarodni projekt NENA bo pripomogel k oplemenitenju lesno predelovalne verige, skušal povezati zasebni in javni sektor na področju obnovljivih virov energije, izpostavil varčevanje z energijo pri gradnji pasivnih hiš ... Na območju občin Bovec, Cerkno, Kanal, Kobarid in Tolmin bo poskrbel za izdelavo študije, ki bo uporabna za izpeljavo treh do petih investicijskih projektov na področju obnovljivih virov energije. Več o projektu, katerega prijavitelj je avstrijsko ***Društvo za razvoj naravne in kulturne dediščine Vorarlberg***, slovenski partner pa ***Posoški razvojni center,*** najdete na spletni strani *http://competition.cipra.org/sl/Zamedije/nena.*

NENA v Sloveniji

V Sloveniji se bo projekt NENA izvajal na območju občin Bovec, Cerkno, Kanal, Kobarid in Tolmin vse do februarja 2008. Zanj bo kot edini slovenski partner v projektu skrbel ***Posoški razvojni center***, ki bo s pomočjo analize možnosti uporabe novih oblik lesne biomase za ogrevanje skušal spodbuditi in povečati njeno uporabo za ogrevanje v javnem in zasebnem sektorju ter pridobiti strokovne podlage za izvedbo več manjših projektov na področju obnovljivih virov energije.

Študija izvedljivosti uporabe lesne biomase bo preverila: • zaloge, letno prirast in dostopnost lesne biomase na predvidenem območju, • prostorsko sprejemljivost in možne lokacije za skladišča zbrane lesne biomase in • smotrnost organiziranja trga s klasično lesno biomaso. V okviru projekta se bo • beležilo potencialne povezave zainteresiranih uporabnikov za skupno gradnjo in • pregledalo prostorsko in okoljsko sprejemljivost za navedene primere. Pomembno vlogo bodo odigrali • primeri dobrih praks ter • obveščanje javnosti in dvig zavedanja prebivalcev o pomembnosti obnovljivih virov energije.

LES KOT OBNOVLJIVI VIR ENERGIJE *– Mednarodni projekt NENA bo pripomogel k oplemenitenju lesno predelovalne verige, skušal povezati zasebni in javni sektor na področju obnovljivih virov energije, izpostavil varčevanje z energijo pri gradnji pasivnih hiš ...*

Oblikovanje trga lesne biomase

V študiji izvedljivosti uporabe novih oblik lesne biomase bodo predstavljena izhodišča za oblikovanje trga lesne biomase. Študija bo uporabna za izpeljavo treh do petih konkretnih investicijskih projektov na področju obnovljivih virov energije. Po ocenah mag. **Romana Medveda**, direktorja Posoškega razvojnega centra, bodo izvedene aktivnosti spodbudile sodelovanje javnega in zasebnega sektorja ter tako povečale možnosti za boljše izkoriščanje danih možnosti obnovljivih virov energije v regiji. S prenosom dobrih praks se bodo zmanjšale razlike v znanju o koriščenju obnovljivih virov energije.

Besedilo in foto: Tatjana Šalej Faletič

Hittisau, Vorarlberg (Avstrija) – Deset projektnih partnerjev je prvi delovni sestanek, ki je potekal 4. in 5. aprila v avstrijski vasici Hittisau, izkoristilo za podpis dogovora o partnerstvu. Poleg tega so v tem času uskladili tudi aktivnosti, ki jih bodo izvajali v naslednjih treh mesecih, ogledali pa so si tudi nekaj primerov gradnje pasivnih oziroma energetsko varčnih hiš. Predstavnika Posoškega razvojnega centra (PRC), kot edine slovenske partnerske organizacije, mag. **Roman Medved** in **Uroš Brežan** PRC-ja sta se v tem času povezala tudi s partnerji iz avstrijske Štajerske, ki nam bodo priskočili na pomoč pri pripravi aktivnosti na področju izrabe lesne bio mase. Srečanja pa se je udeležil tudi predstavnik Občine Tolmin **Miran Drole**.

Posoški razvojni center

Program je sofinanciran iz Evropskega sklada za regionalni razvoj prek programa pobude Skupnosti Interreg III B.

Programa delno sofinancirata:

Motivacija za učenje

Lansko leto je *Posoški razvojni center* prvič izvajal programa Beremo in pišemo skupaj ter Most do izobrazbe. Prvi je namenjen staršem in otrokom, drugi pa brezposelnim z nizko stopnjo izobrazbe.

Posoški razvojni center (PRC) je leta 2005 na razpisu za sofinanciranje izobraževalnih programov za zmanjševanje izobrazbenega primanjkljaja (objavilo ga je ***Ministrstvo za šolstvo in šport***, sofinancira pa ga *Evropski socialni sklad*) pridobil sredstva za izvedbo programov *računalniškega opismenjevanja* ter za programe *Usposabljanje za življenjsko uspešnost*. Med slednjimi so *Most do izobrazbe*, *Beremo in pišemo skupaj*, *Pismenost na podeželju* in *Pismenost na delovnem mestu*. Pridobljena sredstva so omogočila, da so bili tečaji za udeležence brezplačni.

O računalniškem opismenjevanju smo pisali v prejšnji številki ***EPIcentra***. V tokratni številki podrobneje predstavljamo programa *Usposabljanja za življenjsko uspešnost* (UŽU) *Most do izobrazbe* (MI) ter *Beremo in pišemo skupaj* (BIPS).

UDELEŽENCI PROGRAMA UŽU – MI** so obiskali tudi Kobariški muzej.* ***Foto: Cvetka Kavčič

MOST DO IZOBRAZBE

Most do izobrazbe je namenjen odraslim z nizko stopnjo izobrazbe, ki so se že ali se še bodo vključili v nadaljnje formalno izobraževanje. Cilj programa je obnavljanje ali pridobivanje temeljnega znanja in spretnosti, povezanih s pismenostjo in rabo računalnika, razvijanje socialnih spretnosti, usposabljanje za vseživljenjsko učenje in aktivno državljanstvo ter spoznavanje učnih metod, kar udeležencem omogoča lažje in učinkovitejše obvladovanje učne snovi. Navsezadnje pa so te spretnosti pomembne tudi za uspešnost na delovnem mestu.

Motivacija za vključitev v izobraževanje in pomoč pri učenju

Program vodijo mentorice ob pomoči zunanjih sodelavcev. Na delavnicah skušajo udeležence motivirati za ponovno vključitev v izobraževanje, že vključenim pa nudijo pomoč pri učenju. Učijo jih tehnik učenja, pomagajo jim izpolnjevati razne obrazce, pisati prošnje za zaposlitev ... Vsebine sproti prilagajajo udeležencem. Na začetku jim ponudijo okvirni program, udeleženci pa izberejo tisto, kar sami želijo. Da se ne bi samo učili, so vsebine popestrili z ogledom fotografske razstave in obiskom Kobariškega muzeja. Kot je pokazala ob koncu programa izvedena anketa, je večina udeležencev s programom zadovoljna.

Program je brezplačen in traja 120 ur. Vanj se lahko vključi 12 do 16 udeležencev, ki se srečujejo dva- do trikrat tedensko. *Zavod RS za zaposlovanje* tistim, ki jih v program napoti, povrne potne stroške. Pripada pa jim tudi denarno nadomestilo.

Na razpisu smo pridobili sredstva za dve izvedbi v lanskem letu in eno v letošnjem. Zaradi pozno znanih rezultatov smo program prvič ponudili lani poleti, druga skupina pa se je zaključila marca 2006 (rok za izvedbo se je podaljšal do marca 2006). Jeseni načrtujemo novo izvedbo, potem pa pričakujemo nov razpis, na katerem bomo pridobili sredstva za izvajanje programa v naslednjih letih.

BEREMO IN PIŠEMO SKUPAJ

Beremo in pišemo skupaj je program družinske pismenosti. Namenjen je izboljšanju pismenosti in razvijanju bralne kulture pri vseh družinskih članih. V program se lahko vključijo starši otrok na začetku šolanja (od prvega do tretjega razreda devetletke), ki bi radi obnovili svoje spretnosti branja, pisanja in računanja ter se seznanili z rabo računalnika, da bi lahko pomagali svojim otrokom pri opismenjevanju in učenju. Osvajajo učne metode in se učijo, kako motivirati otroke za učenje. Mentorice jim skušajo na čim bolj življenjski način pokazati, kako naj skupaj z otroki vadijo matematiko (ko kuhajo, se sprehajajo, načrtujejo počitnice ...), pisanje in branje. Vsebina programa je prilagojena zanimanjem skupine.

Starši in otroci skupaj ustvarjajo

Brezplačni program poteka v obliki srečanj, ki se jih udeležujejo tako starši kot otroci (osem parov). Delo poteka v parih, pri določenih dejavnostih pa so starši ločeni od otrok. Program vodita za to usposobljeni mentorici. Sestavljen je iz 50 ur organiziranega izobraževalnega dela in 25 ur vodenega samostojnega dela udeležencev. Srečujejo se dvakrat tedensko po dve uri.

Dosedanje izkušnje so pokazale, da so otroci in starši s programom zadovoljni. Starši se v času dejavnosti lahko posvečajo svojemu otroku, pomembno pa je tudi druženje. Izvejo veliko novega. Mentorice so v program vnesle marsikaj sproščujočega, za kar si starši običajno ne vzamemo časa: delali so izdelke iz voska in gline, v pustnem času so pekli miške in se našemljeni udeležili pustne povorke, šli so v gledališče in obiskali Tolminski muzej. Ob koncu programa so na tolminski osnovni šoli postavili predstavitveni pano, kjer smo lahko prebrali in si ogledali, kaj vse so počeli skupaj.

Z izvajanjem programa BIPS smo začeli jeseni na bovški osnovni šoli. Druga izvedba, ki je potekala v Tolminu v prostorih Posoškega razvojnega centra, se je zaključila konec marca (zaradi pozno znanih rezultatov se je rok izvedbe programa podaljšal do marca 2006). Jeseni nameravajo program izpeljati na osnovni šoli v Podbrdu.

Mateja Kutin

VseNa Enem Mestu.

V prostorih ***Posoškega razvojnega centra*** je na voljo nova vstopna točka *Vse na Enem Mestu* (e-VEM). Delujočim s. p.-jem in vsem, ki se kot s. p. nameravate registrirati, **brezplačno omogočamo izvedbo postopka registracije.** Storitve, ki jih nudimo:

- prijava za vpis podjetnika v Poslovni register Slovenije,
- prijava za vpis spremembe podatkov v Poslovni register Slovenije,
- naročilnica za izpis podatkov iz Poslovnega registra Slovenije,
- posredovanje davčnih podatkov ob registraciji podjetja na Davčni urad Republike Slovenije,
- prijava zaposlenega v obvezno zdravstveno zavarovanje ob registraciji podjetja,
- prijava otroka do 18. leta starosti v obvezno zdravstveno zavarovanje.

Informacije: Posoški razvojni center (**Vesna Kozar**), Ul. padlih borcev 1b, Tolmin. Telefon: **05/ 38-41-500**, e-pošta: **vesna.kozar@pososki-rc.si**. ■

KRISTINA RUTAR *pred vhodom v Prostor za lebdenje.* ***Foto: arhiv Gimnazije Tolmin***

PROSTOR ZA LETENJE

Tolmin – V avli tolminskega šolskega centra te dni stoji prav poseben kotiček. Vanj z besedami *Prostor za letenje* vabi dijakinja 2. letnika Gimnazije Tolmin **Kristina Rutar**, ki želi, da bi bil ta prostor nekaj posebnega – zaprt, da vanj ne vdira šola, temveč lahko pogledaš sam vase in razmišljaš. O tem, kaj nas spremlja vsak dan: globoki postanki, čakanja, ždenja, padanja in lebdenja. Kristina razstavlja dela, nastala v tem šolskem letu pri likovnem krožku ob podpori mentorja **Lucijana Lavrenčiča**. Zamisel in motiv razstave sta skupaj gradila in razvijala že od septembra ter dosegla, da obiskovalec začuti to, kar ji je v knjigo vtisov zapisal mentor: *"Poglej v zrcalo, brat. Mar je tisto, kar vidiš res tisto, kar gledaš? Mar ni le sen in le skorja tistega znotraj? Kaj vidi drugi?"*

Branka Hrast Debeljak, Gimnazija Tolmin

Utrinki

PRVA ČITALNIŠKA ENODEJANKA V TEM STOLETJU

Tolmin - ***Gledališka skupina Zvonko Gimnazije Tolmin*** je 14. marca v Kinogledališču Tolmin prvič uprizorila čitalniško enodejanko z naslovom Brati ne zna. Gre za nadaljevanje projekta Tolminski gimnazijci Gregorčiču, ki ga ob 100. obletnici pesnikovega rojstva v letošnjem šolskem letu izvaja ***Mladinsko kulturno-umetniško društvo Cirila Kosmača Gimnazije Tolmin***.

Z vajami za to šaloigro, ki jih je vodila igralka SNG Nova Gorica **Alida Bevk**, so gimnazijci **Miha Podobnik**, **Sarah Vidmar**, **Katja Uršič**, **Mirela Mrkonjić** in **Jan Kragelj** začeli že oktobra. Burko so v nekdanji tolminski čitalnici uprizorili 16. marca 1875, sedaj pa jo gledalci lahko vidijo nekoliko spremenjeno. Po besedah strokovne pomočnice **Milice Rutar** so skrajšali izvorno besedilo. Dobili so ga med gradivom **Ksenije Krivec**, ki pripravlja knjigo o čitalnicah v Tolminu. Scenografijo te igre so pripravili udeleženci Likovnega krožka GT pod mentorstvom **Lucijana Lavrenčiča**. S to polurno predstavo se bodo gimnazijci od 8. do 14. maja udeležili tudi Srečanja mladinskih gledališč v Krminu, ki je namenjeno šolam ob italijansko-slovenski meji. Do zaključka projekta načrtujejo dijaki in njihovi mentorji pripraviti še fotografsko razstavo, radijski kviz in publikacijo o celotnem delu.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

GLEDALIŠKA SKUPINA ZVONKO *s čitalniško enodejanko nadaljuje začrtani projekt*

ČADRŠKI REKORDI

Tolmin – Ovce na plakatih po Tolminu so oznanjale, da je Čadrska mladina spet nekaj organizirala. Zato se je v petek, 31. marca, v prostorih ***mladinskega centra MinK*** zbrala kar lepa množica ljudi. *Žur* je bil posvečen ustanovitvi kulturno-ekološkega društva ***Čadrški rekordi***, katerega člani so že več let aktivni pri organizaciji festivala Čadrg records. Društvo je bilo ustanovljeno šele pred kratkim z namenom lažje in širše organizacije podobnih prireditev ter sodelovanja pri kulturnih ali ekoloških projektih. Na ustanovitvenem *žuru* smo si lahko najprej ogledali diaprojekcijo na temo Tolminska, ki jo je pripravil **Gorazd Kutin**. Nato smo ob domačem pivu prisluhnili štirim tolminskim bendom. Prvi so nam zapeli legendarni ***Tminski madrigalisti***, ki s svojimi veseljaškimi, skorajda ljudskimi popevkami razvedrijo še tako zamorjenega Tolminca. Nato je nepričakovano nastopil tudi znan slovenski zeliščar ***Dario Cortese***, ki je na dudah odigral venček Bretonskih. Sledila je mlada tolminska rock skupina ***Midlane***, o kateri bomo verjetno v prihodnosti še veliko slišali, saj že zdaj navdušuje poslušalce z odlično glasbo. Vse skupaj je v vesolje popeljala eksperimentalna skupina ***Salamandra salamandra***, katere začetki segajo v Čadrg in je v improvizatorskih vodah ena najbolj inovativnih skupin pri nas. Za konec so nam z melodičnimi komadi postregli še ***The Štrudls***, katerih čas se počasi izteka, saj so bili veliko bolj aktivni v preteklih letih. Vsekakor lep večer in obetajoč začetek delovanja društva Čadrški rekordi.

Samo Kutin, član društva Čadrški rekordi

Pomoč učencu Marku
www.pososki-rc.si/cloveskiviri/pum
Program delno sofinancirata:

Zvončki in ... pomlad je tu

Leto je, ne boste verjeli, naokrog. Prvega marca lani so prag PUM-a prestopili prvi udeleženci. Nekateri so še vedno z nami, drugi so nas zaradi šolanja ali zaposlitve že zapustili. Pa si poglejmo prehojeno pot, vzpone in padce, ki smo oziroma so jih doživeli v preteklem letu, dosežke, s katerimi se lahko pohvalimo ... K našim uspehom so veliko prispevale tudi naše mentorice.

Za nami je pestro leto. Ko smo obujali spomine na prenovo naših prostorov, ureditev atrija, snemanje spota in filma, likovne ter druge ustvarjalne delavnice, pisanje člankov, obiske drugih PUMovcev po Sloveniji, ustoličenje našega "medvedka" ... smo ugotovili, da smo v poletni številki ***EPIcentra*** zapisali napačno informacijo o rezultatu odbojkarske tekme med PUMovci in tolminskimi gimnazijci. Za napačno informacijo se ***Gimnaziji Tolmin*** iskreno opravičujemo.

ENA GASILSKA ZA 1. ROJSTNI DAN *– Uradnemu delu praznovanja ob prvem rojstnem dnevu je sledila pogostitev, na kateri ni manjkala niti torta s svečko. Gostje so poskušali dobrote, ki smo jih sami pripravili. In vsi so se strinjali, da smo tudi moški spretni za štedilnikom.*

BUCIK IN ZOKI *skrbita za vsakodnevno zabavo. V objektiv smo ju ujeli, ko sta goste zabavala z vlogama veselih gospodičev, ki sta pregloboko pokukala v steklenico.*

Upihnili prvo svečko

Na pobudo **Ernesta** smo se odločili, da ob prvi obletnici delovanja PUM-a pripravimo praznovanje in nanj povabimo nekdanje PUMovce ter vse, s katerimi redno sodelujemo. Pripravili smo jim kar nekaj presenečenj – med drugim vrsto dobrot, ki so pridišale iz naše kuhinje.

ZVONČKI IN ... POMLAD JE TU *– S šopki pomladanskega cvetja smo za osmi marec razveselili ženske na PRC-ju, polepšali naše prostore, si voščili za rojstni dan in odprli srce.*

Pesniško navdihnjeni

Zadnje mesece smo ob navdihu prihajajoče pomladi odkrivali pesniške sposobnosti. Nastalo je nekaj zanimivih pesmi in morda, morda bomo nekoč, ko bomo veliki in bogati, celo izdali svojo pesniško zbirko. Kdo ve! Pa vas zanima, kako je nastajala naša poezija? S skupnimi močmi, seveda.

Najprej smo izbrali temo (na primer praznovanje), sledila je *možganska nevihta* ali "brain storming". Skupaj smo poiskali nekaj prispodob, povezanih z izbrano temo, in jih napisali na tablo. Vsakdo si je izbral besedo, ki jo je uporabil za naslov svoje pesmi. Na list papirja smo pod naslov zapisali prvo vrstico verza. List smo prepognili in tako skrili naslov, da je lahko sosed, ki je od nas prejel list, videl zapisano le prvo vrstico. Pod njo je nato napisal drugo oziroma svojo vrstico, ki se je morala smiselno navezovati na prejšnjo. S ponovnim zavihkom je skril prejšnjo vrstico in na listu je ostala vidna le zadnja vrstica. Tako so naše vrstice romale iz rok v roke in se iz koščkov misli posameznih avtorjev sestavljale pesmi. In nekaj pesmic je kar *ratalo*. Naši gostje so bili nad prebranimi navdušeni. Potem pa jih je čakalo presenečenje: v roke so dobili list papirja in svinčnik in morali so se prepustiti pesniškemu duhu – seveda ob naši pomoči! Nekaj njihovih stvaritev za pokušino objavljamo ...

Darila
Vse polno jih bo danes –
želja, voščil, stisk rok in smeh,
nam je vsem poskočen meh,
ki je tak kot dober smeh.
Smeh, ki ti usta raztegne do ušes,
je kot en velik stres –
iz nebes.

Mesečina
Ina, Ina, Ina ... mala deklica
zaspanka,
ne boš več dolgo "scartanka",
zdaj postala si zaspanka.
Zvezdica Zaspanka,
postala si zemljanka,
ne več onostranka,
z lune se mi zdiš poslanka –
ti si moja stara znanka.

Mačice
So to rožice ali majhne tačice?
Kaj me briga!
Če bi vsi tako mislili,
bi te punca pustila,
zaradi hudega stila in zato, ker
jemlješ mamila.
Ampak nisi ti kriva, da si
nezanimiva,
kot sosedova strma griva.

Pa da ne boste rekli, da se samo zabavamo. S pregledom statistike – v EPIcentru jo bomo podrobneje predstavili ob zaključku šolskega leta – smo dokazali, da temu ni tako ...

Pripravili: **Roman Lipišček**, mentorica **Patricija Rejec** in **Mateja Kutin**
Foto: Brigita Bratina, Tatjana Šalej Faletič

Analiza potrebe po kampingu v občini Tolmin

Na vrsti je še tretji, zadnji povzetek diplomske naloge, ki je na izboru Kluba tolminskih študentov in Posoškega razvojnega centra za najboljšo diplomsko nalogo na temo Posočja zasedla tretje mesto. Avtorica nagrajene diplomske naloge je Martina Krivec iz Modrejc, ki je diplomirala na Turistici – Visoki šoli za turizem v Portorožu. Uredništvo EPIcentra

Kamping turizem doživlja v sodobnem času velik razmah v razvoju turizma. Prijetne in skromne počitnice v naravnem in čistem okolju so koristna zamenjava za hitro sodobno življenje v urbanih središčih z veliko hrupa in onesnaženim zrakom. Ljudje se v mirnem in neokrnjenem okolju sprostijo in vsaj za nekaj časa pozabijo na vsakodnevne težave.

S pomočjo ankete do smernic in predlogov

Diplomska naloga v prvem delu obravnava splošno teorijo kamping turizma in aktualno analizo stanja ponudbe in povpraševanja v občini Tolmin, medtem ko sem se v drugem delu osredotočila na možnosti za postavitev kampinga in primerjavo med različnimi lokacijami. Primarne podatke sem črpala iz pisne ankete, ki je bila izvedena na vzorcu 216 prebivalcev, kar predstavlja 5,6 odstotkov celotne populacije kraja Tolmin. Anketa se je nanašala na odnos lokalnega prebivalstva do turizma v občini Tolmin in na njihovo mnenje o postavitvi primernega kampinga. S pomočjo prebivalcev sem tako pridobila ključne smernice in predloge o razvoju turizma v občini.

Podpora razvoju turizma

Analiza ankete je pokazala, kakšno je mnenje krajanov o turizmu in njegovem razvoju v občini Tolmin. Iz nje lahko sklepamo, da anketiranci podpirajo razvoj turizma in menijo, da prinaša dobre posledice; predvsem večjo možnost zaposlitve in dodatni zaslužek. Slabo organiziranost turizma pripisujejo občinski politiki, ki turistične panoge ne usmerja pravilno. Niso zadovoljni z zimsko

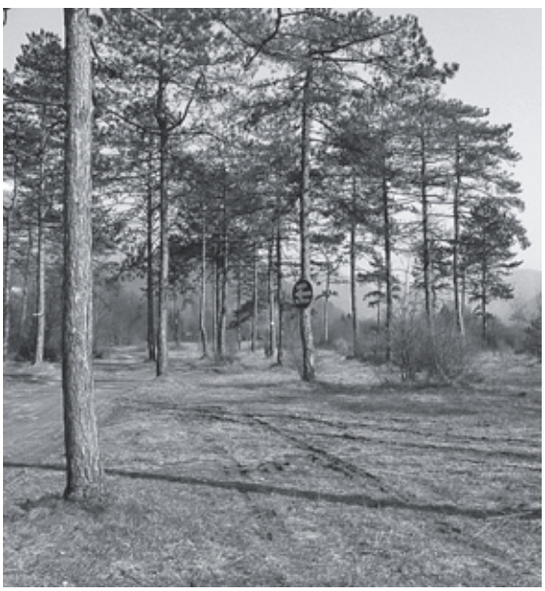

DVE IZMED TREH V PROSTORSKEM NAČRTU PREDVIDENIH LOKACIJ ZA POSTAVITEV KAMPA: *prostor pod vasjo Gabrje ter lokacija na desnem bregu jezera izven naselja Most na Soči.* ***Foto: Martina Krivec***

Utrinki

KIPEC CIVILNE ZAŠČITE ZA VALERIJA BIZJAKA

Ljubljana – Ob svetovnem dnevu Civilne zaščite (CZ), ki ga praznujemo 1. marca, so na osrednji državni slovesnosti v *Cankarjevem domu* podelili 40 bronastih, srebrnih in zlatih priznanj ter najvišjo nagrado, kipec CZ.

In prav to je poveljnik CZ v Sloveniji **Miran Bogataj** izročil sekretarju tolminskega Rdečega križa (RK) **Valeriju Bizjaku** za njegovo življenjsko delo, saj je v tej humanitarni organizaciji dejaven že 37 let. Sprva pomorščak se je kasneje kot socialni delavec RK pridružil leta 1967, in sicer kot član Komisije za socialne dejavnosti v tolminskem območnem združenju. Po potresu leta 1976 je v njem prevzel delo sekretarja in ga opravljal vse do leta 1984, ko je za štiri leta postal predsednik tega združenja. Sledilo je obdobje predsednikovanja Komisiji za krvodajalstvo, po velikonočnem potresu leta 1998 pa so ga zaradi njegovih neprecenljivih izkušenj zopet povabili na mesto sekretarja, na katerem je še danes. Kot pravi sam, se ***Območno združenje RK Tolmin*** lahko pohvali s tem, da aktivisti spremljajo *"težave naših ljudi in kjer je stiska največja, uspemo zagotoviti nekaj sredstev"*.

Priznanje je po Bizjakovih besedah zanj prišlo nepričakovano. *"Mislil sem, da grem v Cankarjev dom le po en papir. Za kipec sem zvedel šele tam, zato sem bil zelo presenečen."* Veliko mu je pomenilo, da se je lahko pred zbranim občinstvom v imenu prebivalcev Zgornjega Posočja zahvalil za vso pomoč, ki jo je CZ v zadnjem času nudila pri elementarnih nesrečah na tem območju. *"To priznanje velja vsem aktivistom našega združenja in celotnega RK Slovenije, saj brez dobrega timskega sodelovanja ne bi bilo te organizacije,"* je dodal Bizjak in se ob tej priložnosti vsem zahvalil za izrečene čestitke.

Opomnil je tudi na letošnje srečanje krvodajalcev, ki bo 12. maja v tolminskem šolskem centru. S tem se v združenju, ki pokriva območje ***Upravne enote Tolmin***, skušajo skromno oddolžiti svojim krvodajalcem. Ob tej priložnosti večkratnim podelijo posebna priznanja, prav tako tudi zaslužnim aktivistom. V Območnem združenju Tolmin je sicer 1100 krvodajalcev, kar skladno s slovenskim in svetovnim merilom

turistično ponudbo, ko v občini prevladuje *mrtva* sezona, še naprej pa bi spodbujali razvoj športno-rekreacijskega turizma, pri čemer ima okolje pomembno vlogo. Tolminska ima namreč idealne pogoje za vodne in kopenske aktivnosti v lepem in neokrnjenem okolju. Krajani se zavedajo, da je narava najpomembnejši dejavnik pri razvoju turizma na Tolminskem, zato so najbolj občutljivi na onesnaževanje narave s strani turistov, ki ne spoštujejo občinskih predpisov in nimajo moralnih načel.

Anketiranci so pri zadnjem odprtem vprašanju pogostokrat poudarili, da se zavedajo napredka na področju turizma v zadnjih letih (bogata športna ponudba, razni festivali in prireditve) in močno podpirajo njegov nadaljnji razvoj, saj prinaša nova delovna mesta in dodatni zaslužek. Izrazili so tudi skrb za naravne lepote, in poudarili, da je vdor masovnega turizma nedopusten za te kraje, ki bi sicer postali klasična destinacija. Obenem so pri razvoju turizma in ureditvi kraja kritizirali občinsko upravo, saj menijo, da je za turiste preslabo poskrbljeno (pomanjkanje javnih sanitarij, slabe ceste, slaba ponudba restavracij in namestitvenih kapacitet, ni izvirnega turističnega spominka ...). Zato so prepričani, da je treba turistično ponudbo Tolmina dopolniti v večjem obsegu s kulturnimi in drugimi prireditvami, izboljšati zunanji izgled kraja in poskrbeti za zimske turistične programe. Krajani so izrazili tudi željo, da se rezultate ankete predstavi širši javnosti in občinski politiki.

Občina potrebuje kamp

Iz ankete je razvidno, da krajani s skoraj 90 odstotki menijo, da občina Tolmin potrebuje kamp in nove prenočitvene kapacitete. Zavedajo se, da so predlagane lokacije povezane z visokim vložkom investicij, zato bi po njihovem mnenju ***Občina Tolmin*** morala investitorju kampa pomagati s pridobivanjem različnih dovoljenj ter s finančnimi sredstvi. Takšna lokacija je pod vasjo Gabrje, za katero tudi menijo, da je najbolj primerna za postavitev kampa. Želijo si investitorja iz bližnje okolice, ki bi imel privlačen in realen idejni program.

Prednosti turizma za krajane

Rezultati ankete so med drugim pokazali, da srednje in poklicno izobraženi ter posredno zaposleni v turizmu vidijo prednost turizma kot možnost za dodatni zaslužek in zaposlitev v turističnem sektorju. Popotresna obnova v občini je mnogim prinesla možnost gradnje zasebnih sob ali apartmajev, kar predstavlja krajanom poleg redne zaposlitve tudi dodatno dejavnost, predvsem v poletni sezoni. Število ležišč v zasebnih sobah in apartmajih se je od leta 1995 do leta 2004 povečalo za 85,5 odstotkov. Tretji najpomembnejši dejavnik pri turizmu je za tiste, ki niso zaposleni v turizmu, stik z drugimi ljudmi in kulturami.

Rang	Občina Tolmin	Frekvenca	Delež (%)
1	Dodatni zaslužek	78	36,1
2	Večja možnost zaposlitve	58	26,9
3	Stik z drugimi ljudmi in kulturami	30	13,9
4	Boljša urejenost kraja	29	13,4
5	Več možnosti za rekreacijo	16	7,4
6	Boljša preskrba	4	1,9
7	Drugo	1	0,5
	Skupaj	**216**	**100**

Preglednica: Prednosti, ki jih po mnenju anketirancev tolminski občini prinaša turizem

Nujno upoštevanje krajanov

Namen naloge je bil spodbuditi pristojne organe pri ureditvi splošne podobe urejene infrastrukture za obiskovalce in obrežja Soče za turistično rabo ter ukinitev šibke občinske politike do črnega kampiranja. Glavni cilji so bili usmerjeni v spoznanje, kakšne in kako obsežne so potrebe po kampingu, kateri so ciljni gostje ter katera je najprimernejša lokacijo, ki bi ustrezala predpisanim kriterijem. Poleg tega sem želela z anketo opozoriti pristojne, da je pri razvoju turizma nujno treba upoštevati mnenja in želje krajanov, saj tudi oni ustvarjajo identiteto kraja.

Sotočje najprimernejša lokacija za kamp

Izbrali smo tri lokacije, ki so v prostorskem načrtu predvidene za postavitev kampa: prostor pod vasjo Gabrje, sotočje reke Soče in Tolminke ter lokacija na desnem bregu jezera izven naselja Most na Soči. Med njimi smo naredili primerjavo najpomembnejših dejavnikov (dovozna pot, priobalno zemljišče, vodooskrba, električna napeljava, fekalne vode, parkirišče, otroška in druga zemljišča, zasaditev dreves, kampirne površine, odpadki in okrepčevalnica) in tako prišli do konkretnih zaključkov, da je lokacija na sotočju reke Soče in Tolminke iz ponudbenega in finančnega vidika v danem trenutku najbolj primerna in smotrna.

MARTINA *svojo poklicno pot nadaljuje na področju turizma.*

Martina Krivec

Utrinki

predstavlja pet odstotkov vseh prebivalcev na območju, ki ga pokriva.

Dvanajst nagrajencev z območja novogoriške izpostave Uprave RS za zaščito in reševanje pa priznanj ni prejelo v Cankarjevem domu, ampak na posebni prireditvi, ki je bila 16. marca v Tolminu. Med tistimi iz Posočja so si priznanja za večletno aktivno delo oz. enkratno dejanje v zaščiti in reševanju prislužili inštruktor iz tolminske postaje Gorske reševalne službe **Simon Čopi** – bronasti znak, ***Prostovoljno gasilsko društvo*** (PGD) ***Podbrdo*** – srebrni znak in ***PGD Tolmin*** – zlati znak. Podbrškim in tolminskim gasilcem pa bodo priznanji podelili naknadno, na slovesnostih ob praznovanju 100. oziroma 125. obletnice njihovih društev.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

NAGRAJENI **VALERIJ BIZJAK** *je najvišjo nagrado, kipec CZ, prejel na osrednji državni slovesnosti v Cankarjevem domu.*

V PRIPRAVI BOVŠKI SLOVAR

Bovška – Dr. **Barbara Ivančič Kutin** iz Znanstveno raziskovalnega centra SAZU pripravlja znanstveno izdajo *Diferencialnega slovarja bovškega govora.* Da bi slovar lahko postal resničen odraz besedišča v naših krajih, bo svoj delovni izvod v začetku maja postavila na ogled v bovški knjižnici, da bodo lahko prebivalci oziroma govorci bovščine (od Srpenice do Predela in Trente) podali svoje opombe, pripombe ter dopolnitve. Kutinova poziva k ohranitvi tega kulturnega izročila našim zanamcem in poudarja, da je "*tudi ena sama beseda ali njen pomen dragocen delček, ki sestavlja bogato in posebno bovško narečno govorico*".

T. Š. F.

Maya športni turizem, Borut Nikolaš s.p.

Program spodbujanja razvoja v Posočju 2002–2006, na kratko Soča 2006, je pripravil *Posoški razvojni center* (PRC) na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o popotresni obnovi objektov in spodbujanja razvoja v Posočju (ZPOOSRP-C) z namenom dodeljevanja razvojnih spodbud za vzpostavljanje razvojne infrastrukture, pospeševanje podjetniških vlaganj, razvoj gospodarstva in odpiranje novih delovnih mest ter usposabljanje in razvoj kadrov. Razvojne spodbude se dodeljujejo ob upoštevanju pravil dodeljevanja državnih pomoči ter Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja.

Na javnih razpisih za začetne investicije je od leta 2002 pridobilo sredstva 33 podjetij. Zanimalo nas je, kako takšni programi prispevajo k uspešnosti njihovega poslovanja. V tokratni številki ***EPIcentra*** predstavljamo podjetje ***Maya športni turizem, Borut Nikolaš s.p.*** Pogovarjali smo se z lastnikom **Borutom Nikolašem**.

Kdaj je bilo ustanovljeno podjetje Maya športni turizem?

Registrirano je bilo leta 2000. Z dejavnostjo pa sem začel že dve leti prej. Delal sem prek podjetja **Vladimirja Peršeta**, pomagal pa mi je lastnik Sport Activa iz Bovca, **David Zorč**. Kmalu sem spoznal, da tako ne bo šlo naprej (ni bilo vode, elektrike, telefona ...). Leta 2000 sem začel poslovati v prostorih, kjer smo še danes.

Z leti je bilo vse več dela in rabili smo vedno več prostora. Stiskali smo se v enem nadstropju, tudi po pet ljudi za eno mizo. Širitev je bila nujna. Sedaj, ko smo pridobili še eno nadstropje, lahko normalno poslujemo. Uredili smo sejno sobo, v kateri bodo potekali sestanki zaposlenih, sestanki s poslovnimi partnerji in predstavitve ..., dve pisarni, skladišče za opremo, sanitarije in čajno kuhinjo.

Kako bi na kratko predstavili vašo dejavnost?

Naše podjetje ponuja vodne in kopenske programe, sodelujemo s padalci, jamarji ... Spekter programov je zelo širok. Zadnji dve leti se ukvarjamo tudi s *team buildingi*. To so posebni programi za podjetja, s pomočjo katerih se izboljšuje komunikacija, motivacija, organizacija ... Zaposlene skušamo naučiti, jim pokazati, kako pomembno je, da delujejo kot ekipa in ne kot posameznik. Oddelki morajo vedeti, kaj kdo dela, med seboj morajo sodelovati in si pomagati ... Komunikacija je zelo pomembna. Preden smo začeli ponujati team buildinge, smo se izobraževali v Angliji. Smo edini v Posočju, ki to izvajamo, v Sloveniji pa so poleg nas še trije izvajalci. Ker se podjetja iz Anglije vračajo k nam, lahko rečem, da delamo dobro.

Svoje programe ves čas dopolnjujemo in skušamo ponuditi kaj novega. Za to pa so potrebna stalna izobraževanja in izpopolnjevanja. Tudi moje

***BORUT NIKOLAŠ**, lastnik podjetja **Maya športni turizem**.*

Utrinki

***NOV PRIVEZ ZA ČOLNE** – Ob začetku ribolovne sezone so člani **RD Tolmin** in **TD Most na Soči** ob pomoči posameznikov na Modrejcah namenu predali urejen privez za čolne, kar bo gotovo ugodno vplivalo na ribolov po mostarskem jezeru. **Foto: Blaž Močnik**, Delo*

ZAČETEK RIBOLOVNE SEZONE

Zgornje Posočje – Tako kot drugod se je 1. aprila nova ribolovna sezona začela tudi na vodah, za katere skrbi ***Ribiška družina*** (RD) ***Tolmin***. Glede na precejšen obisk ribičev že prvi dan, ko so zabeležili veliko tujcev, predsednik **Lucijan Rejec** upravičeno pričakuje še bolj uspešno sezono, kot je bila lanska.

Povedal je, da so bili ribiči ob koncu prvega ribolovnega dne večinoma zadovoljni, saj je bil kljub slabšim pogojem – voda je bila po deževju visoka – njihov ulov dober. Zahvaliti se morajo RD Tolmin, ki je ob tej priložnosti presegla vse vložke rib iz prejšnjih let, saj so v svoje vode vložili 2,5 ton velikih in kakovostnih šarenk. Kar 30 odstotkov jih je namreč v povprečju tehtalo 3,2 kilograma, povprečna masa malih pa je bila en kilogram. Po Rejčevih podatkih so ribiči ujeli več kot dvajset rib, večjih od 60 centimetrov.

Kot je pojasnil, so po uspehih in pohvalah v lanski sezoni letos razširili tako imenovani revir *ujemi & spusti* oziroma *"no kill"*. Vanj so poleg Soče med Kamnim in Volarjami ter spodnje Bače uvrstili še celo Tolminko, Trebuščico ter Idrijco med sotočjem z Bačo in mostom na Idriji pri Bači.

RD Tolmin ima letno na voljo štirinajst tisoč ribolovnih dni, lani pa so jih izkoristili okoli devet tisoč. Tujcem so prodali 3.700 dovolilnic in po Rejčevih zagotovilih imajo še dovolj zalog.

Špela Kranjc

zimsko potovanje v Novo Zelandijo je bilo delno namenjeno temu.

Novost, ki jo bomo decembra 2006 ponudili, bodo zimski programi. Pridobili smo že licence za učitelje smučanja. Trenutno pripravljamo gradivo za kataloge partnerjev, v katere bomo vključeni.

Doslej niste ponujali zimskih programov. To je verjetno pomenilo težavo, kaj z zaposlenimi izven sezone.

Seveda, še posebej sedaj, ko smo štirje redno zaposleni. V sezoni se nam pridruži še okoli 20 študentov. Smo kot ena velika družina.

Če bi imel samo študente, ne bi bilo težav z mrtvo sezono. Z rednimi zaposlitvami pa je treba misliti tudi na zimo. Poleg tega slabo kaže glede študentskih del za drugo leto. Pravijo, da se bodo ukinila. To me skrbi, saj kljub temu, da bomo delali pozimi, ne bo dela za vse fante.

Če hočeš opravljati delo v športni agenciji, moraš verjetno imeti določene kvalifikacije.

Seveda. Vsi, ki tu delajo, se prvo leto učijo in izobražujejo. Ko mislimo, da so sposobni delati z gosti, se udeležijo raznih seminarjev in tečajev, da pridobijo ustrezne licence.

Ponosen sem na svojo ekipo. Težko je dobiti dobre ljudi. Znati morajo delati z ljudmi, biti komunikativni, prijazni, ustrežljivi, znati morajo jezike ... Menim pa, da tudi pri nas veliko pridobijo: naučijo se nastopanja pred skupino, odgovornosti, komunikativnosti, delavnih navad ... Vse to pa je življenjskega pomena.

Imaš zaposlene samo fante?

Ne, trenutno zame dela šest deklet; nekaj je hostes, druge pa vodijo programe.

Pri takih aktivnostih, kot jih ponujamo mi, lahko narediš vse, pa bo še vedno lahko šlo kaj narobe. So dejavniki, na katere ne moremo vplivati. Za nas je pomembno, da naredimo vse, kar je v naši moči, da se ognemo nesreči, nevarnostim ... Na Novi Zelandiji pravijo, da pri teh stvareh ni absolutne varnosti.

Verjetno se gostje tega ne zavedajo?

Eni se, drugi ne. Gost se sam odloči in s tem sprejme tudi odgovornost. Na Novi Zelandiji imajo to zelo dobro urejeno. Če se gostu zgodi nesreča, podjetja ne more tožiti. Za podjetjem stojita država in zavarovalnica.

Leta 2005 ste se vključili v program Soča 2006. Kako so vam ta sredstva pomagala pri poslovanju?

Sredstva sem vložil v nadgradnjo prostorov. Kot sem že povedal, smo s tem pridobili dve pisarni, sejno sobo in skladišče ter uredili sanitarje in čajno kuhinjo. Sredstev sem bil zelo vesel, saj so nam pomagala rešiti prostorsko stisko.

Rad bi se zahvalil vsem, ki so pomagali, da smo pridobili dokumentacijo (gradbeno dovoljenje, projekt ...) v izredno kratkem času, se uspeli prijaviti na razpis in izpolniti zahtevane pogoje ter pridobiti sredstva. Bil sem zelo vesel. Sedaj pa moramo izpolniti obveze, ki jih imamo kot prejemniki teh sredstev. S tem mislim na nove zaposlitve. To je obveza in hkrati strošek. Kljub temu pa lahko rečem, da sem zadovoljen, tudi zato, ker ljudje vidijo, da ne delamo le zase. Gostje, ki prihajajo k nam, posledično pustijo denar tudi drugje. To pa je dobro za kraj, za razvoj območja ... Lahko se pohvalim, da smo eni redkih turističnih delavcev v Sloveniji, ki imamo 14-dnevne goste. Ponujamo različne programe, od dvo- do 14-dnevnih; nekateri so "kombinirani" z morjem. Upam si trditi, da je od maja do septembra okoli 80 odstotkov turistov v Tolminu naših. To so tako enodnevni kot stacionarni gosti.

Od kod prihaja večina vaših gostov?

Večina stacionarnih gostov pride iz Anglije. Na drugem mestu so Litovci, sledijo Nemci in Avstrijci. Če pogledamo skupaj z enodnevnimi gosti, še vedno prevladujejo Slovenci.

Letos pričakujem velik odziv iz Belgije, kjer imam novega poslovnega partnerja. Počasi širimo svojo ponudbo, saj je naš interes, da bi postali čim bolj prepoznavni v Sloveniji in v Evropi. Mislim, da smo na dobri poti. Zavedam pa se, da brez take ekipe, kot jo imam, tega ne bi dosegel.

Se gostje vračajo?

30 do 40 odstotkov se jih vrača, ne vsako leto, ampak vsakih nekaj let. Veliko jih pride po priporočilu znancev, prijateljev ... Pa tudi tisti, ki se sami vračajo, pripeljejo svoje prijatelje. In vedno preizkusijo kaj novega.

Kako se borite s konkurenco in kako si prizadevate za prepoznavnost na trgu? V ožji okolici sicer ni druge agencije, so pa v Kobaridu in Bovcu.

Spoštujem vse, ki se ukvarjajo z istimi dejavnostmi. Lahko pa rečem, da se precej razlikujemo, predvsem v načinu dela. Že od vsega začetka delam na programih. Drugi pa so bolj navajeni na to, da je Bovec kraj, kamor prihajajo turisti sami. Nekaj programov sicer ponujajo, vendar mislim, da ne v takem obsegu. Pri nas ponujamo vse: od prevoza z letališča, do nastanitve, hrane, programa ... Če bi imeli samo posamezne goste, bi lahko delali vse trije zaposleni.

Ponujamo precej širši spekter dejavnosti, edini v Posočju tudi team building.

Kateri so vaši cilji in kakšni so načrti za prihodnost?

Povedal sem že, da je eden naših načrtov prodaja zimskih programov. To bomo začeli decembra. Imamo še mnogo drugih načrtov, o katerih zaenkrat ne bi govoril. Lahko rečem le, da želimo glede ponudbe programov narediti velik korak naprej.

Pogovor pripravila in foto: Mateja Kutin

ZA NADGRADNJO POSLOVNIH PROSTOROV *je podjetje* ***Maya športni turizem*** *pridobilo sredstva Soče 2006.*

Utrinki

STARO SELO SE JE PREBUDILO

Staro selo – Da bi Staro selo in okolica postala lepša in prijaznejša domačinom in turistom, smo Starijci oktobra lani ustanovili turistično društvo. Že takoj smo se lotili dela in začeli z urejanjem skupnega prostora za mlekarno, kjer naj bi bilo igrišče in prostor za prireditve.

Začetek aprila letošnjega leta smo izvedli veliko čistilno akcijo in uredili vaško avtobusno postajališče. Veliko domačinov, predvsem mladih, se je lotilo čiščenja več kot dveh kilometrov okolice glavne ceste in nabrali smo skoraj 40 velikih vreč odpadkov, ki so kazili izgled glavne prometnice. Akcija je naletela na veliko odobravanje ne le vaščanov, ampak tudi med prebivalci okoliških krajev. O načrtih in delu ***Turističnega društva Staro selo*** boste v prihodnje zagotovo še slišali, saj se nas je v njem zbralo veliko število prizadevnih, predvsem mladih Starijk in Starijcev.

Upravni odbor TD Staro selo

Občina Bovec

Kdo bo odgovarjal za napake?

Minister za okolje in prostor **Janez Podobnik** se je v ponedeljek, 13. marca, skupaj s svojimi sodelavci v Bovcu sestal s predstavniki Občine Bovec, Komisije za pripravo izhodišč za spremembe in dopolnitve v popotresni obnovi (komisija) ter Državne tehnične pisarne (DTP). Delovni sestanek je bil namenjen soočenju vseh udeležencev, ki sodelujejo pri popotresni obnovi, in iskanju skupnih rešitev zapletov, ki se vlečejo skozi popotresno obnovo že od leta 1998.

Izkazalo se je, da čas v nadaljevanju popotresne obnove ne dela vedno v prid oškodovancem in dobrim rešitvam. Potres leta 2004 je namreč razkril številne napake pri sanaciji objektov, ki so bili poškodovani v potresu leta 1998. Iskanje odgovornosti za napake in reševanje s to tematiko povezanih težav je bila najbolj pereča tema sestanka. Predsednik komisije **Siniša Germovšek** ugotavlja, da so napake ugotovljene, a zanje nihče ne odgovarja. Kljub temu ostaja prepričan, da se lahko storjene napake popravijo in da se bo v prihodnosti skrbelo, da do njih ne bo prihajalo več. Germovšek največjo odgovornost nalaga na pleča DTP-ja: *"Oni so vodili popotresno obnovo in zato za napake ne more biti odgovorna zakonodaja, priglasitev del ali kaj podobnega."* Minister Podobnik je predlagal, da je treba pri ugotavljanju napak za nazaj najprej razrešiti vprašanja delovanja nadzora ter proučiti delovanje izvajalcev. Okrepiti je treba sodelovanje med oškodovanci in DTP-jem ter vzpostaviti evidenco vsakega obiska oškodovancev.

Precej časa so namenili spremembi zakona, ki ureja to področje. Splošno mnenje je pokazalo, da je zakon v osnovi dober in da ga ni treba spreminjati v celoti. Opombe so se v glavnem nanašale na spremembo določenih podzakonskih aktov ter na skrb za večjo doslednost pri izvajanju zakona.

Pereče je bilo tudi vprašanje o skrajšanju postopkov za pridobitev prostorske in gradbene dokumentacije po katastrofah. Minister zagotavlja, da je nekatere postopke mogoče dodatno skrajšati. Bovški župan in poslanec državnega zbora **Daniel Krivec** je opozoril, da so dolgotrajni postopki sanacij nekaterih objektov med drugim posledica preobremenjenosti določenih projektantov, saj se oškodovanci v veliko primerih odločajo za ene in iste.

Minister Podobnik je ob zaključku svojega obiska dodal, da bosta za potrebe sanacij obeh potresov v letošnjem letu namenjeni okoli 2 milijardi SIT.

Štirinajst dni kasneje je Komisija za pripravo izhodišč za spremembe in dopolnitve v popotresni obnovi predstavila izhodišča in pobude za občane. Predsednik Germovšek je zbranim predstavil problematiko, ki se odvija v procesu popotresne obnove, in občane povabil k sodelovanju. Izpostavil je nekaj perečih težav, ki ostajajo nerešene, a krojijo usodo tistim, ki so v katastrofi izgubili streho nad glavo. Ponovno je poudaril, da popotresna obnova poteka prepočasi. Opozoril je na ukinjeno triodstotno davčno olajšavo ter na dejstvo, da ni spodbud za mala in srednja podjetja. Težavo vidi tudi v tem, da država oškodovancem ne pušča možnosti izbire velikosti izgradnje novih objektov – kvadratura objektov se izmeri na podlagi števila stanovalcev in ne na podlagi prejšnjega stanja.

NA DELOVNEM SESTANKU *so se soočili vsi udeleženci, ki sodelujejo pri popotresni obnovi in iskanju skupnih rešitev zapletov, ki se vlečejo skozi popotresno obnovo že od leta 1998.* ***Foto: Peter Domevšček***

Da se je s popotresno sanacijo obrnilo veliko denarja, se najbrž strinja večina vpletenih. Da pa se je veliko denarja obrnilo prav na birokratskih mlinih, se najbrž ne bodo več strinjali vsi – predvsem odgovorni. Ob tem se nehote vprašaš, kdo se bo s tem sploh obremenjeval, ko pa, kot kaže, v tem primeru odgovornih sploh ni.

Peter Domevšček

Občina rešuje razmere v podjetju Oblačila ČIB 2000

Potem ko je januarja šlo v stečaj bovško tekstilno podjetje ***Oblačila ČIB 2000*** in je brez dela ostalo 45 delavcev, so občinski svetniki na izredni seji 10. marca podprli predlog župana **Danijela Krivca**, da ***Občina Bovec*** odkupi stavbo in zemljišče nekdanjega ČIB-a.

Lastnik proizvodne hale, ki ni vključena v stečajno maso, in okoliškega prostora je ***podjetje Gemax***, sicer v lasti soproga direktorice in solastnice Oblačil ČIB 2000 v stečaju, **Majde Hočevar**. Po županovih zagotovilih se za nadaljevanje proizvodnje delovnih oblačil in posteljnine zanimata dve podjetji, ki pa nista pripravljeni plačevati visokih najemnin. Na občini so se zato odločili objekt odkupiti in s tem narediti korak v reševanju problematike brezposelnosti, saj delovnih mest za tekstilne delavke srednjih let na Bovškem ni.

Prodajalec je ceno zemljišča in hale z izhodiščnih 108 milijonov SIT v pogajanjih spustil na 85 milijonov SIT. Z nakupno ceno se je 20. marca na korespondenčni seji strinjalo enajst od dvanajstih članov občinskega sveta. Ko bo občina postala lastnica, bo skušala z ustreznimi najemninami pritegniti interesente za nadaljevanje proizvodnje.

Špela Kranjc

Zimske razmere praznijo občinski mošnjiček

Letošnja dolga in ostra zima se bo poznala tudi v bovški občinski blagajni. Medtem ko so za zimsko službo v sezoni 2003/04 porabili 1,2 milijona SIT, se bo številka po ocenah vodje oddelka za gospodarstvo in negospodarstvo **Milojke Kranjc** ob koncu letošnje zime več kot podvojila, saj naj bi povzpela na približno 2,5 milijonov SIT.

Za prevoznost državnih cest skrbi republiška direkcija za ceste, pluženje bovških ulic in ostalih javnih poti pa je v domeni občine. Med novembrom 2003 in marcem 2004 so za čiščenje ulic v Bovcu tako porabili 1,8 milijona SIT, leto kasneje pa je to delo zahtevalo več kot pet milijonov SIT.

Zaradi obilnih snežnih padavin so v zadnji zimski sezoni veliko nevšečnosti povzročali tudi snežni

plazovi. Dolgo je bila zaprta za bovške občane zelo uporabna regionalna cesta Predel–Bovec, in sicer zaradi snežnih plazov na italijanski strani. Med Logom pod Mangartom in Predelom se je 5. marca na cesto vsul snežni plaz, še isti dan popoldne pa je velika gmota snega v dveh delih zasula tudi cesto pri vasi Na skali v Spodnji Trenti in tako krajane odrezala od doline. Kot je povedal domačin **Ferdinand Pretner**, je cesto zasulo na 80 metrih dolžine, gmota pa je bila visoka med šest in sedem metri. Starejši domačini česa podobnega ne pomnijo. Da so plaz prebili in tako pot zopet naredili prevozno, so potrebovali kar nekaj dni, saj je promet v dolino normalno stekel šele v sredo.

Špela Kranjc

Varnostne razmere in delo policije v minulem letu

Komandir Policijske postaje (PP) Bovec **Andrej Lampret** je ***Varnostnemu sosvetu Občine Bovec*** na seji 9. marca predstavil poročilo o delu bovških policistov in varnostnih razmerah na območju njihove postaje leta 2005.

Poudaril je, da njihovi policisti poleg splošnih nalog opravljajo delo na dveh mednarodnih mejnih prehodih, varujejo državno mejo, prisotni so na smučiščih in v visokogorju, obravnavajo nesreče z zračnimi plovili, tiste v gorah, na rekah in celo v jamah. Razložil je, da so ti kraji oddaljeni od večjih središč, zato so reakcijski časi policije ter drugih služb za zaščito in reševanje daljši. Večino zastavljenih ciljev so po njegovih besedah v minulem letu uresničili, žal pa je upadla "preiskanost" kaznivih dejanj, pri čemer gre večinoma za manjša kazniva dejanja.

Leta 2005 so bovški policisti obravnavali 48 kaznivih dejanj, od tega so jih preiskali 17. Storilci so povzročili 5,7 milijona SIT materialne škode. Pet oseb je bilo lažje ali huje telesno poškodovanih. Kar tretjina osumljencev je bila starejša od 51 let, dva pa sta bila mladoletna.

Kaznivih dejanj zoper premoženje (vlomi, tatvine, goljufije, gospodarski kriminal) je bilo 23, v enem primeru pa so policisti obravnavali tudi omogočanje uživanja mamil. Prav število teh dejanj se

VELIKA GMOTA SNEGA, VISOKA MED ŠEST IN SEDEM METRI**, je v dveh delih zasula tudi cesto pri vasi Na skali v Spodnji Trenti in tako krajane za več dni odrezala od doline.* ***Foto: Ferdinand Pretner

je v primerjavi z letom poprej, ko so jih zabeležili osem, precej zmanjšalo.

Na področju vzdrževanja javnega reda ter zagotavljanja splošne varnosti ljudi in premoženja se v zadnjih letih število kaznivih dejanj vztrajno manjša. V minulem letu jih je bilo 85, medtem ko so jih še leta 2004 obravnavali 111. Lampret meni, da so vzroki *"zaprtje diskoteke v Bovcu, drugačna struktura obiskovalcev ter večja prisotnost policistov ob času in na mestih, kjer je navadno prihajalo do kršitev."* Kar 53 je bilo prekrškov zoper javni red in mir, že po tradiciji pa so med storilci izstopali moški med 25. in 34. letom. Pod vplivom alkohola je bilo 42 odstotkov kršiteljev. *"Nočitvene kapacitete se nahajajo v urbanem okolju, zato so v poletni sezoni izstopale kršitve nočnega miru in počitka,"* pravi komandir.

Leta 2005 so na PP Bovec obravnavali 50 dogodkov, v katerih je sedem oseb izgubilo življenje. Med njimi z desetimi primeri prevladujejo gorske nesreče in požari, ki jih je bilo šest. Na območju bovške policijske postaje so za zagotavljanje varnosti cestnega prometa obravnavali 833 dogodkov, od tega so v 430 primerih zaradi lažjih kršitev izrekli opozorilo, izdali 232 plačilnih nalogov, 78 odločb v hitrem postopku in 92 obdolžilnih predlogov prisotnemu sodišču. Glede na leto pred tem je odstotek povzročiteljev prometnih nesreč pod vplivom alkohola padel s 13 na 7,6. Policisti so odredili tri odstotke več preizkusov alkoholiziranosti.

Obravnavali so še 43 prometnih nesreč, v katerih je 27 oseb utrpelo telesne poškodbe. V petini primerov je bil primarni vzrok nesreče neprilagojena hitrost, v 16 odstotkih primerov sta bili to stran in smer vožnje, sledi pa jima neupoštevanje pravil o prednosti. *"Vozniki in potniki enoslednih vozil so bili udeleženi v skoraj 27 odstotkih vseh nesreč, od tega pa je bilo med njimi 60 odstotkov vseh telesno poškodovanih,"* opozarja Lampret in dodaja, da so bili v skoraj polovici obravnavanih prometnih nesreč udeleženi tujci.

Špela Kranjc

Utrinki

ODPRI SRCE, ODPRI ROKE

Kobarid – V nedeljo, 1. aprila, smo bili priča dobrodelnemu koncertu, naslov katerega – *Odpri srce, odpri roke* – so organizatorji povzeli po verzu iz pesmi *Sam*, ki jo je napisal **Simon Gregorčič**. Pred polno športno dvorano so nastopili znani slovenski estradniki: ***Atomik Harmonik***, ***Čuki***, **Ivan Hudnik**, **Anika Horvat**, operni pevec **Dušan Kobal**, **Rok Kosmač**, ***Kvintet Dori***, ***Mlade frajle***, **Neisha**, ***Oktet Simon Gregorčič***, **Polona**, ***Primorski fantje***, ***Štajerskih 7*** in **Brigita Šuler**. Na prireditvi sta sodelovala igralca **Alida Bevk** in **Gojmir Lešnjak – Gojc** v vlogi Marja Lisice, slavnostni govornik pa je bil mag. **Vasja Klavora**, podpredsednik Državnega zbora RS. Koncert smo lahko spremljali v neposrednem prenosu na ***TV Koper Capodistria***, ***Radiu Koper*** in na drugem programu ***RTV Slovenija***.

***DRUŠTVO LEDVIČNIH BOLNIKOV POSOČJA** je na dobrodelnem koncertu zbralo okrog 6 mio SIT.* ***Foto: Leo Caharija**, Primorske novice*

Sredstva, ki so bila zbrana na dobrodelnem koncertu (okoli šest milijonov SIT, od tega dva milijona SIT ***Lions club Soča Kobarid***, milijon pa ***Kranjska investicijska družba, d. o. o.***), bodo namenjena opremi dializnega centra v Kobaridu. Ocenjujejo, da bo treba zbrati okoli 95 milijonov SIT. Akcija zbiranja denarja se je začela že marca in bo potekala do konca oktobra 2006. Dva dobrodelna koncerta, na katerih so se zbirala sredstva za dializni center, je organiziral Lions Club Soča Kobarid, ***Občina Kobarid*** pa je v sodelovanju z ***gledališčem Kontrada*** iz Kanala na oder postavila predstavo, katere izkupiček od vstopnine so prav tako namenili dobrodelni akciji.

Društvo ledvičnih bolnikov Posočja je bilo ustanovljeno leta 1999 na pobudo treh ledvičnih bolnikov v Kobaridu; njihov cilj je bil združevanje in osveščanje bolnikov. Leto za tem je bilo sprejeto v ***Zvezo društev ledvičnih bolnikov***. Danes šteje 30 članov, 17 od teh je ledvičnih bolnikov.

Že od ustanovitve društva je bila prisotna zamisel o postavitvi dializnega centra. Uporabljali bi ga tako domačini kot turisti, ki v Posočje prihajajo na dopust. Turističnih dializnih centrov v Sloveniji ni. Zavedati se ▶

Občina Kobarid

Proračun

Kobariški občinski proračun, težak 1.159.000.000 SIT, je bil sprejet sredi marca. Zakonsko določene zadeve, tekoče financiranje zavodov, katerih ustanoviteljica je ***Občina Kobarid,*** in delovanje občinske uprave znaša 503 mio SIT, medtem ko je v letošnjem letu različnim investicijam namenjenih 680 mio SIT. V prizadevanjih zagotoviti uresničevanje in nadaljevanje različnih projektov se občinska uprava trudi s pridobivanjem nepovratnih sredstev, ki so tudi letos prišla iz različnih virov. Direktorica občinske uprave **Jana Fratina** pri tem opozarja, da sredstva, pridobljena na javnih razpisih, zahtevajo lastno udeležbo, ki jo mora zagotoviti porabnik.

Na hitro poglejmo okvirne številke oziroma višino sredstev, ki jih bo kobariška občina letos namenila različnim dejavnostim:

- 250 mio SIT za sanacijo cest, poškodovanih po potresu – sredstva ***Ministrstva za okolje in prostor***;
- 153,5 mio SIT za namene turizma; od tega znašajo sredstva ustvarjene koncesije in turistične takse nekaj več kot 87 mio SIT, na razpisih pa je bilo pridobljenih skoraj 64,5 mio SIT. Iz omenjenih sredstev bo šlo 10 mio SIT za delovanje ***Lokalne turistične organizacije Sotočje***, 26,5 mio SIT za programe različnih turističnih društev in krajevnih skupnosti, 22,5 mio SIT, ki jih je ***Odbor za turizem pri Občini Kobarid*** v proračun vključil na osnovi lanskoletnih pobud s terenov; 17,5 mio SIT za potrebe projekta *Zelene hiša* itd.;
- 80 mio SIT za dokončanje *zdravstvenega doma* – odobren najem kredita;
- 71 mio SIT popotresnih razvojnih sredstev za obrtno cono – sredstva iz programa Soča 2006;
- 50 mio SIT dodatnih sredstev za regionalni razvoj;
- 3,8 mio SIT za delovanje ***Posoškega razvojnega centra***;
- nekaj več kot mio SIT za delovanje ***Mrežne regionalne razvojne agencije*** itd.

OBRTNA CONA KOBARID *– Letos je v načrtu tudi pridobitev projektne dokumentacije za ureditev podjetniškega inkubatorja in južne vstopne ceste v obrtno cono.* ***Foto: Mateja Kutin***

Vsekakor je bilo pri sprejemanju proračuna vloženega kar nekaj truda, da so se sredstva razdelila tako, da je končna podoba zadovoljila večino. Toliko na kratko o nekaterih številkah, kaj vse pa bo s tem denarjem storjeno, se bomo lahko prepričali med letom.

Kmalu objavljeni različni razpisi

Proračun je osnova za delovanje in šele po sprejetju proračuna je čas za delitev sredstev različnim porabnikom. V najkrajšem času bodo objavljeni različni razpisi, na katere se bodo lahko prijavili zainteresirani porabniki, ki imajo dobre programe dela in projekte.

- Sredstva iz občinskega proračuna bodo prek javnega razpisa, ki bo objavljen na podlagi *Programa športa za leto 2006*, razdeljena športnim društvom.
- Objavljen bo razpis, zasnovan na *Pravilniku o finančnih intervencijah za ohranjanje in razvoj kmetijstva in gozdarstva v občini Kobarid*. Določa ukrepe, ki so namenjeni:
  - urejanju kmetijskih zemljišč in odvodnjavanju;
  - urejanju dostopnih poti do kmetijskih zemljišč;
  - urejanju pašnikov za govedo, konje in drobnico;
  - zaokroževanju kmetijskih zemljišč za intenzivno kmetijsko proizvodnjo in
  - pridobivanju dokumentacije pri večjih investicijah.
- Na podlagi *Pravilnika o sofinanciranju kmetijskih programov in investicij v občini Kobarid* so zajeti ukrepi, s katerimi bo občina sofinancirala naslednje programe in investicije:
  - investicijo v sadjarsko proizvodnjo;
  - najem boksa, oskrbo in namestitev zapuščenih živali;
  - razvoj čebelarstva in zdravstveno zaščito čebel;
  - odkup mleka;
  - umetno osemenjevanje govejih plemenic;
  - nakup plemenske živine;
  - pripust kobil iz kmečke reje;
  - zavarovanje plemenskih žrebcev hladnokrvne pasme;
  - kemične analize tal in krme;
  - integrirano pridelavo in ekološko kmetovanje;
  - delovanje posameznih akcij, društev, aktivov, krožkov – s področja kmetijstva;
  - investicije v posodabljanje strojne opreme in
  - investicije v dopolnilne dejavnosti na kmetijah.

Utrinki

▶ moramo, da število obolelih narašča. Trenutno obiskuje dializo 1600 bolnikov, vsako leto pa se število poveča za 10 odstotkov. V Društvu ledvičnih bolnikov Posočja je 11 pacientov, ki se redno vozijo na dializo v bolnišnico v Šempeter pri Gorici. Največja težava je oddaljenost, saj se nekateri vozijo tudi do 100 kilometrov (za Evropo vemo, da so dializni centri v povprečju oddaljeni 25 kilometrov). V zakup moramo vzeti še slabe vremenske pogoje in s tem povezane razmere na cesti. Velika težava sta tudi utrujenost in izčrpanost po dializi.

Društvo je skupaj s partnerji leta 2002 ustanovilo neprofitni zasebni zavod ***Apolon,*** ki je po štirih letih prizadevanj uspel pridobiti vse potrebne koncesije za dializo in internistiko z nefrologijo (ambulanta za internistiko deluje že od decembra 2005). Sedaj poteka pridobivanje dovoljenj za dializni center. Načrtujejo, da bodo z gradnjo začeli čez dva meseca. Če jim bo uspelo zbrati dovolj sredstev, bodo lahko prvi bolniki na dializo prišli že marca 2007. Sprejel jih bo izkušen nefrolog dr. **Silvan Saksida** iz šempetrske bolnišnice. Ob njem bodo delale tri medicinske sestre in pomožno osebje. Da dializni center lahko odprejo, je treba imeti vsaj šest aparatov, pri čemer je posamezen nakup vreden tri do štiri milijone SIT.

Mateja Kutin

Društvo ledvičnih bolnikov Posočja bo sredstva za opremo dializnega centra zbiralo do konca oktobra 2006. Denar lahko nakažete na njihov **transakcijski račun: 04753-0001027425** (Nova KBM). Sredstva zbirajo tudi prek **SMS donacij**: na številko **1919** pošljete **sporočilo s ključno besedo dializa** (z vsakim sporočilom darujete 230 SIT). 300 SIT za klic pa lahko darujete **prek stacionarnega telefona na številko 090-93-30-96**.

- Nekaj sredstev, točneje 5,7 mio SIT, je na voljo tudi za razpis s področja turizma – več kot 13 mio SIT je občinski svet z amandmaji že razdelil različnim uporabnikom.

Obrtna cona

Naslednji sklop komunalno urejenega zemljišča v obrtni coni Kobarid je že predmet dogovorov za prodajo, ki so trenutno v teku. Sledi predvidena investicija v vodohram, ki bo služil zagotavljanju požarne vode v obrtni coni. Letos je v načrtu tudi pridobitev projektne dokumentacije za ureditev podjetniškega inkubatorja in južne vstopne ceste v obrtno cono. Širitev poteka po predvidenem načrtu in obrtna cona Kobarid počasi pridobiva gospodarski značaj.

Podružnična šola Livek

Upad rojstev zaznava tudi naša občina in tako smo trčili ob dejstvo, da ***Podružnična šola Livek*** ne izpolnjuje osnovnega minimuma otrok. Kaj storiti, so se na sestanku sredi marca spraševali župan in drugi predstavniki občine, predstavniki osnovne šole, krajevne skupnosti in starši.

Da Livek ne bi ostal brez oddelka, so se dogovorili, da znotraj šole poiščejo možnosti za otroke, ki potrebujejo dodatno varstvo in bi morali zaradi tega hoditi v Kobarid, je povedala **Nataša Taljat**, svetovalka župana za gospodarstvo. Da se bo vse uredilo, kot si želimo, upamo, da bo tudi ***Ministrstvo za šolstvo in šport*** svojo odločitev sprejelo v korist livških staršev in otrok.

Veseli pastir izpod Krna

Sredi marca je vrata odprla sirarna, v kateri pridelujejo ovčji sir. **Bojan Mohorič** z Vrsna, ki se z ovčerejo in predelavo mleka ukvarja že več let, je najel obnovljeno mlekarno v Krnu. Stavba je last ***Občine Kobarid***. Obnovljena je bila v okviru popotresne obnove, na Pharovem razpisu pa je ***Ministrstvo za kmetijstvo*** pridobilo sredstva za opremo.

Mohoričeva čreda šteje 80 molznih ovc in 20 mladic; polovica črede je bovške pasme, ostale so križane s frizijsko pasmo. Pasejo se v okolici Vrsna, mleko pa dnevno vozijo v sirarno v Krn. *"Kmetijstvo me je veselilo že od malega. Prej sem bil zaposlen kot veterinar v Tolminu, potem pa sem se odločil, da se posvetim reji ovac in predelavi mleka, ki sem jo registriral kot dopolnilno dejavnost na kmetiji,"* je na tiskovni konferenci povedal Mohorič. Dodal je, da se zaveda tveganja, vendar meni, da je delo z živalmi in stalen stik z naravo za človeka psihično manj obremenjujoče. Nagrade, ki jih za svoje delo dobiš, so spodbuda za naprej. Sam se lahko pohvali s prvim mestom in dvema drugima, ki so jih njegovi siri zasedli na ocenjevanju na kmečkih praznikih v Tolminu.

Sicer pa zahteva taka dejavnost delo prek celega dneva. Začne se zjutraj z molžo in napajanjem jagenjčkov. Potem odpelje mleko v sirarno, kjer ga čaka več ur dela. Popoldne oziroma zvečer se zgodba ponovi. Sezona traja od pomladi do jeseni, ko ovce odstavijo.

Mohoričevi (Bojanu pri delu pomagajo žena in občasno tri hčere) sirijo enkrat dnevno. Iz 120 kilogramov mleka dnevno pridelajo okoli 20 kilogramov svežega sira in okoli sedem kilogramov skute. Sir in skuto lahko kupimo tako v Krnu kot tudi na Vrsnem, na začetku pa bodo svoje izdelke ponujali tudi po trgovinah. Njihov sir bomo našli pod imenom *Veseli pastir*. Prav po pašnikih, kjer se danes pasejo Mohoričeve ovce, se je nekoč z *"zakrivljeno palico v roki"* sprehajal tudi **Simon Gregorčič**.

Kot je na predstavitvi povedal župan Občine Kobarid **Pavel Gregorčič**, *"smo lahko zadovoljni, da je mlekarna dobila svojo funkcijo."* Še naprej bodo v njenih prostorih potekali izobraževalni programi, ki jih že od leta 2004 organizira ***Triglavski narodni park*** (TNP). Učni center dvakrat letno sprejme mlekarje iz vse Slovenije. Prav v teh dneh se začenja letošnje prvo izobraževanje.

Sirarna pa je le del mozaika v načrtovanem razvoju Krna in podkrnskih planin. Letos naj bi bila končana tudi obnova stanu na planini Kuhinja, kjer se pase goveja živina.

SIRAR* BOJAN MOHORIČ** med kobariškim županom **Pavlom Gregorčičem** *(levo) in predstavnikom TNP-ja* **Davorinom Korenom.** ***Foto: Mateja Kutin

ODPRI SRCE, ODPRI ROKE *– Humanitarna prireditev s številnimi znanimi gosti.* ***Foto: Leo Caharija****, Primorske novice*

Zelena hiša

Zelena hiša smo poimenovali projekt, ki se bo odvijal v obnovljeni hiši za Gregorčičevim spomenikom na Trgu svobode 16. V letošnjem letu bomo pričeli z urejanjem pritličja, ki bo do oktobra pripravljeno za notranjo opremo. Prijazno okolje hiše bo svojo gostoljubnost najprej ponudilo ***Turistično-informacijskemu centru*** in potrebam ***Triglavskega narodnega parka***.

Da dializni center postane resničnost

April smo pričeli z gledališko predstavo ***gledališča Kontrada*** iz Kanala, ki je celoten prihodek od vstopnine namenilo izgradnji dializnega centra v Posočju, zato se jim ob tej priložnosti iskreno zahvaljujemo. Že naslednji dan je v športni dvorani Kobarid potekala velika humanitarna prireditev *Odpri srce, odpri roke*, ki jo je v želji, da dializni center postane resničnost, organiziralo ***Društvo ledvičnih bolnikov Posočja***. Več o tem v enem izmed utrinkov.

Kulturni dogodki

Po pestrem kulturnem mesecu smo vstopili v marec, ki je bil natrpan s prireditveno dejavnostjo: zdravstveno-vzgojnimi delavnicami, otroškimi, plesnimi in glasbenimi predstavami, pričel pa se je tudi sklop komedij amaterskih odrov, ki že nekaj let v pomladanskem času potekajo v kobariškem kulturnem domu. Tako si lahko ogledamo lepo število gledaliških ustvarjalcev od blizu in daleč.

100-letnica smrti **Simona Gregorčiča** je prisotna na vsakem koraku in skoraj vsak mesec je v naši občini kakšna prireditev, posvečena temu dogodku, čeprav osrednje praznovanje načrtujemo jeseni – septembra, oktobra in novembra.

Dogodki se kar nizajo in ni tedna, v katerem se ne bi kaj dogajalo. Ne prezrite obvestil in obiskujte prireditve, saj so namenjene prav vam. Želim vam prijazno pomlad.

Nada Pajntar, Občina Kobarid, in
Mateja Kutin (Veseli pastir izpod Krna)

Občina Tolmin

SPREJELI PREDLOG PRORAČUNA

Tolminski občinski svetniki so na februarski seji sprejeli predlog letošnjega proračuna, ki bo v najboljših pogojih skoraj pol milijarde višji od lanskega. Ker se bodo državna sredstva povečala za okoli dvesto milijonov, namerava občina v tem letu izpeljati kar nekaj zahtevnih investicij.

Sanacija po povodnji in potresu

Največja investicija bo sanacija cest in kanalizacije po potresih in povodnji jeseni 2004, ki naj bi jo v letošnjem letu tudi zaključili. ***Ministrstvo za okolje in prostor*** (MOP) bo prispevalo 200 milijonov SIT namenskih sredstev, 114 milijonov SIT pa bo iz rednega programa dodala občina. Za sanacijo odsekov na cesti skozi Baško grapo bodo porabili 80 milijonov SIT, obnova ceste v Podbrdu, ki jo letos čaka prva faza gradnje pa bo zahtevala deset milijonov. Po potresu iz leta 1998 še vedno ni zaključena sanacija galerije pri Hudičevem mostu, čemur bo MOP letos namenil 45 milijonov SIT.

Glasbena šola

Investicija glasbene šole bo obsegala obnovo in adaptacijo dvorane nekdanjega Doma JNA ter novogradnjo poleg njega. Občina bo za to namenila 56 milijonov SIT in zaradi začetka del po potrebi najela sto milijonov SIT posojila. Rekonstrukciji dvoranskega dela objekta je država v sklopu popotresne obnove namenila 18 milijonov SIT. Po dolgem pogajanju z ***Ministrstvom za obrambo*** (MO), ki je bilo lastnik dvoranskega dela, se je položaj pred kratkim le premaknil. Lastništvo so prenesli na ***Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve*** (MDDSZ), s katerim se sedaj ***Občina Tolmin*** že dogovarja za menjavo objekta s stavbo varstveno-delovnega centra. Težava je tudi v tem, da objekt nekdanjega Doma JNA obremenjuje dodatnih 30 milijonov obveznosti do sedanjega upravnika, podjetja Grad.

POSAMEZNE PRORAČUNSKE POSTAVKE OBČINE TOLMIN *si lahko ogledate na spletnih straneh* ***http://www.obcina.tolmin.si/dokumenti/gradivo/ogled/24/****; točka 3 - obrazložitev predloga proračuna Občine Tolmin.*

Razvojna sredstva

V zadnjem proračunu se je povečala postavka razvojnih sredstev, ki so namenjena komunalni ureditvi obrtne cone Poljubinj in dokončanju rekonstrukcije čistilne naprave. Od ***Službe vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko*** bodo Tolminci dobili 92 milijonov SIT, dodati pa bodo morali še denar iz rednega programa in prihodke od takse za obremenjevanje okolja, kar bo skupaj znašalo 193 milijonov SIT. Sicer pa so, kot je povedal župan **Ernest Kemperle**, zvedeli za možnost dodatnih razvojnih sredstev v višini 89 milijonov SIT, ki jih država namenja urejanju cest, obrtnih con in komunalne infrastrukture.

Po županovih besedah so letos prvič lahko upoštevali vse pripombe na osnutek predloga proračuna, saj so pri ponovnem pregledu opazili možnost povečanja prihodkov zaradi koncesije od iger na srečo. Ker je Občina Tolmin odplačala že skoraj vse dolgove, je svetnikom predlagal dodatno zadolževanje v višini 55 milijonov SIT, kolikor znaša cena zemljišča nad Žabčami. To je trenutno v lasti MO in še vedno se ne ve, ali bodo na ministrstvu dopolnili letošnji program in omogočili odkup zemljišča ali pa to zaenkrat še ne bo na razpolago.

NEVARNA POT SKOZI BAŠKO GRAPO

Ko se je 7. marca na cestnem odseku med Koritnico in Hudajužno na cestišče vsula ogromna skalna gmota, je približno 1.400 prebivalcem zgornjega dela Baške grape takoj postalo jasno, da to ne pomeni nič dobrega. Okoli 40 kubičnih metrov kamenja so delavci cestnega podjetja še isti dan odstranili, vendar cesta z izjemo intervencijskih vozil od takrat naprej uradno ostaja zaprta za ves promet.

Največ težav nastali položaj povzroča 300 zaposlenim v drugih krajih, oskrbovancem domov za ostarele in nekaterim podbrškim osnovnošolcem. Po podatkih tolminskega župana **Ernesta Kemperleta** so si ekipe strokovnih delavcev, ki jih je določil direktor Direkcije RS za ceste **Vili Žavrlan**, do sedaj petkrat ogledale mesto skalnega podora. Najhitrejša tehnična rešitev je pokrita galerija v dolžini 30 metrov previsnih sten. Kot je povedal župan, iščejo začasno rešitev, da bi cesto v kar najkrajšem času znova odprli. *"Bojim pa se, da bo začasna rešitev ostala tudi trajna, saj je ta regionalna cesta uvrščena med državne ceste druge kategorije,"* je še potožil. Kljub temu je poudaril, da je zadovoljen z Žavrlanovo zavzetostjo za čim prejšnjo vzpostavitev prometa skozi Baško grapo. Zaenkrat velja, da naj bi komisija do 17. aprila pripravila dokumentacijo za ustrezno tehnično rešitev, dela pa naj bi nato tekla še vsaj en mesec. V tem času bo cesta popolnoma zaprta za vsa vozila. Obvoz za manjša vozila bodo uredili čez Zakojco in Bukovo, odsek med Hudajužno in Zakojco pa bodo do začetka del na previsu nekoliko popravili – vozišče bodo razširili toliko, da bo omogočeno srečanje dveh osebnih vozil ali osebnega vozila in kombija, na krivinah bodo uredili izogibališča, najstrmejši del pa bodo asfaltirali. Ker trije kilometri te ceste potekajo v občini Cerkno in le 1,2 kilometra v občini Tolmin, so se morali z njeno obnovo, vredno približno 50 mio SIT, strinjati tudi sosedje.

Župan upa, da bodo cesto skozi Baško grapo lahko odprli do konca maja. V nasprotnem primeru, opozarja, bo zapora temu že tako ogroženemu območju povzročila ogromno škode – še zlasti obrtnikom in gostincem, nenazadnje pa tudi Občina ne bo mogla začeti s predvidenimi sanacijami delov ceste, ki jih je poškodovala povodenj leta 2004. Predstavnica Direkcije RS za ceste **Karmen Cijan** je na javnem sestanku, ki ga je župan sklical 3. aprila v Podbrdu, domačine potolažila, da bodo 60 mio SIT, kolikor bo stala galerija, zagotovili dodatno. Predvidena sanacija nekaterih odsekov ceste skozi Baško grapo naj zaradi tega ne bi bila oškodovana. **Branko Vlaj** iz družbe DDC svetovanje inženiring je razložil, da bo promet skozi 40 metrov dolgo galerijo enosmeren, usmerjal pa ga bo semafor. Galerija bo visoka 4,7 in široka 3,5 metra, kar bo zadostovalo za avtobuse in tovorna vozila.

Sicer pa previsne skale med Koritnico in Hudajužno ne predstavljajo edine nevarnosti na tej cesti. Slab teden po skalnem podoru se je med Koritnico in Grahovim ob Bači na cesto vsul še zemeljski plaz, ki je poleg zemlje in kamenja s pobočja prinesel precej drevja. Pristojni so cestišče na tem delu očistili, veliko pa je še odsekov, kjer se kamenje ob vsaki otoplitvi nenehno kruši in ogroža mimo-

idoče. Treba bi bilo očistiti tistih nekaj zaščitnih mrež in morda namestiti še kakšno. Župan se boji, da bo vzdrževanje cest letos velika težava, saj je republiška direkcija zaradi dolge in hude zime veliko denarja porabila za zimsko službo. Vseeno upa na rezervna sredstva, ki jih ima država na voljo za elementarne nesreče.

Kot je še povedal, so z nastalo situacijo seznanjeni tudi posoški poslanci, ki so sprožili delegatsko vprašanje. *"Sicer pa občini za rešitev te državne ceste ne preostane drugega, kot da pritiska na republiško direkcijo in ministrstvo za promet,"* je svoje razmišljanje zaključil župan.

TRIJE RAZVOJNI PROJEKTI

Ob svetovnem dnevu voda, za katerega je Generalna skupščina OZN razglasila 22. marec, sta ***Turistična zveza Gornjega Posočja*** in ***Občina Tolmin*** dan kasneje javnosti predstavili tri projekte.

Dober priročnik za vse ljubitelje gorskega sveta

Občinski svetovalec za razvoj mag. **Miran Drole** in predsednica Turistične zveze Gornjega Posočja (TZGP) **Mojca Rutar** sta predstavila panoramsko-reliefne karte Tolminka, Zadlaščica in Godiča, ki je v nakladi deset tisoč izvodov izšla konec minulega leta (predstavili smo jo v prejšnji številki ***EPIcentra***). Gre za prvo turistično publikacijo in prvi kartografski prikaz tega ozemlja v turistično-promocijske namene. Prikazuje območje dolin treh vodotokov, kar je okoli 80 km^2 gorskega sveta v občini Tolmin, skoraj v celoti pa spada v širše območje Triglavskega narodnega parka (TNP). Na zemljevidu so nazorno označene reke s pritoki, nekatere grape, vsi vrhovi in planine, pohodniške poti, zdravilni vodni izviri, naselja in zaselki, naravne, kulturne in zgodovinske znamenitosti, razgledne točke, muzeji, sakralni objekti, pokopališča, športni in rekreacijski objekti ter vzletišča in pristajališča za jadralne padalce in zmajarje, dodali pa so tudi turistično-gostinsko ponudbo in informacijske točke ter označili dostope iz drugih večjih krajev. Besedila je poleg obeh pobudnikov projekta prispeval še **Jože Munih**. Prevedena so v angleščino, italijanščino in nemščino.

Kot je dejala Rutarjeva, je karta namenjena predvsem tistim, ki na različne načine aktivno preživljajo prosti čas in počitnice v naravi, torej široki turistični javnosti. Drole je dodal, da za občino sodelovanje pri izdaji te publikacije pomeni le del razvojnega programa za gorski svet ob Tolminki, Zadlaščici in Godiči, v katerega so z enajstimi delavnicami že na začetku vključili prebivalce tega območja. Poleg celovite predstavitve območja s panoramsko karto na njem popravljajo poti, ob katerih bodo namestili 56 usmerjevalnih in štiri informacijske table, ki bodo stale v Žabčah, pri elektrarni na Zadlaščici, v Zadlaz – Čadrgu in Čadrgu. V načrtu imajo dodatno urejanje nekaterih delov, gradivo panoramske karte pa bodo pri oblikovanju svojih informacijskih tabel v Pologu in Tolminskih koritih uporabili tudi pri TNP.

Karta bo kmalu naprodaj, in sicer na običajnih turistično-informacijskih mestih, v knjigarnah in nekaterih turističnih agencijah, pri turističnih ponudnikih, na bencinskih servisih in pri nekaterih turističnih društvih.

Dobre vode je pri nas zaenkrat še dovolj

Čeprav v Zgornjem Posočju in na območju Kanalskega Kolovrata ljubitelji raziskujejo zdravilne vodne izvire in o njih zbirajo ustno izročilo že več kot deset let, nekateri predeli ostajajo slabo raziskani. Pri TZGP so zato pripravili projekt *Zdravilni vodni izviri kot turistični produkt*, s katerim želijo to naravnt danost vključiti v turistično ponudbo in razvijati tovrstni turizem.

NA PREDSTAVITVI TREH RAZVOJNIH PROJEKTOV (z leve proti desni) – *mag.* **Miran Drole**, **Jože Munih**, *mag.* **Aleš Golja** *in* **Mojca Rutar**.

Najava občinskega javnega razpisa

Občina Tolmin bo predvidoma v sredini aprila 2006 objavila *Javni razpis za subvencioniranje obrestne mere pri posojilih za pospeševanje razvoja malega gospodarstva v občini Tolmin v letu 2006.* Razpis bo v celoti objavljen v majski številki ***EPIcentra,*** v ***Primorskih novicah*** in na občinski spletni strani: ***www.obcina.tolmin.si***, kjer bodo dostopna tudi navodila za pripravo vloge za pridobitev posojila z regresirano obrestno mero. Dodatne informacije dobite pri **Janji Bičič**, vodji oddelka za gospodarstvo, negospodarstvo in finance, na telefonski številki: 05/ 381-95-18. ■

Po besedah **Jožeta Muniha** je tako imenovana živa voda za telo zelo pomembna, saj nam povečana vsebnost bioenergije v njej pomaga pri zdravljenju in preventivni okrepitvi imunskega sistema. Raziskali bodo lastnosti zdravilnih vodnih izvirov v občinah Tolmin, Kobarid, Bovec, Cerkno in Kanal ob Soči. **Mojca Rutar**, predsednica Turistične zveze Gornjega Posočja, je povedala, da je vseh pet občin pristopilo k 12 milijonov SIT vrednemu projektu in ga v dvajsetih odstotkih finančno podprlo, ostali denar pa mora TZGP zagotoviti na razpisih.

Projekt sta podprla ***Turistična zveza Slovenije*** in ***Triglavski narodni park***, ki v tekočem finančnem obdobju ne more zagotoviti denarne pomoči. K sodelovanju so pritegnili vse šole na obravnavanem območju – osem osnovnih šol z njihovimi podružnicami in ***Gimnazijo Tolmin*** – in prvi rezultati so že vidni. Do sedaj so učenci in dijaki s pomočjo vprašalnikov pri starejših domačinih prišli do podatkov o več kot 60 doslej še neraziskanih izvirih. V okviru projekta bodo ob pomoči občine in turističnih delavcev uredili poti do nekaterih izvirov, izdelali vodnik, za lokalne turistične vodnike in ponudnike bodo izvedli strokovno usposabljanje oziroma seminar, z rezultati projekta pa bodo na različne načine seznanili javnost.

Idejni projekt za družbeni razvoj v Zgornjem Posočju

Krajinski park Zgornje Posočje je idejni projekt mag. **Aleša Golje**, ki ga je razvil v svojem magistrskem delu z naslovom *Varstvo okolja in možnosti rabe reke Soče za rekreacijske namene*. Avtorjev model Krajinskega parka Zgornje Posočje s sektorjem za urejanje in trženje plovbe na reki Soči temelji na trajnostnem razvoju, ki bo iz prednosti regije ustvaril priložnosti za lokalno prebivalstvo.

Po njegovem mnenju ni mogoče reševati le režima na in ob reki Soči, ampak je treba poseči v regijski razvoj Zgornjega Posočja, zato je govora o krajinskem parku. Vanj bi bilo vključenega 342 km^2 območja, katerega najnižja točka je Most na Soči, najvišja pa Kanin. *"V Zgornjem Posočju je ohranjena naravna prvobitnost, kar za podeželsko gospodarstvo pomeni dodano vrednost. Tu bi lahko oblikovali turizem, ki bi pomenil alternativo zdraviliškemu,"* meni mag. Golja in dodaja, da bi pri tem šlo za tristransko sodelovanje med turisti, lokalnim prebivalstvom in turistično destinacijo. *"Prioriteta pa je vzpostavitev zaupanja med domačini,"* je prepričan avtor ideje.

Namen idejnega projekta je *"spodbujanje in usmerjanje družbenega razvoja, ki omogoča dolgoročne pogoje za človekovo zdravje, počutje in kakovost njegovega življenja ter ohranjanje biotske raznovrstnosti"*. Golja trdi, da lahko prostor povežemo z vsemi njegovimi sestavinami in značilnostmi, športno rekreacijo in turizmom ter tako zagotovimo kakovostno življenje domačinov, dobro počutje gostov, varovanje naravnega okolja, omogočanje gospodarskega razvoja ter ustvarjanja novih delovnih mest in dohodka.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Gimnazija Tolmin zaostaja le za tri točke

Pred letom dni so novinarji z zahtevo po javni objavi maturitetnih rezultatov splošne mature na vseh 80 slovenskih šolah, ki izvajajo splošno maturo, v javnosti povzročili precej razburjenja. Vsi rezultati, razen državnega povprečja točk in uspešnih maturantov, so bili do takrat tajni.

Vsaka šola je do takrat lahko javno objavila le dosežke svojih dijakov. Novinarji so svojo zahtevo podprli s pravico otrok in njihovih staršev vedeti, katera šola je dobra in katera ne. Želeli so preveriti govorice, da nekatere šole, ki vpisujejo le odličnjake in temu primerno zaračunavajo visoke šolnine, na maturah dosegajo povprečne rezultate. Preverjali so tudi, ali je res na nekaterih šolah neuspešna kar četrtina dijakov.

Objava rezultatov ni pravo merilo?

Zahtevo je ***Ministrstvo za šolstvo in šport*** sprva zavrnilo, saj po njihovem mnenju objava rezultatov ne more biti merilo za ocenjevanje šol. Te se razlikujejo po sposobnostih svojih dijakov, saj nekatere, zlasti ljubljanske gimnazije, sprejemajo le najboljše med odličnjaki, *podeželske šole* pa vpišejo vse, tudi dobre in zadostne učence. Razlikujejo se tudi socialna in kulturna okolja, iz katerih prihajajo dijaki. Poleg tega suhoparna povprečja točk ne povedo, kolikšen je bil osip v štirih letih šolanja. Manjše šole se potrudijo in skušajo slabšim dijakom pomagati do mature, za velike šole pa posamezni dijaki morda niso vredni tolikšnega truda. Povprečje uspešnih ne pove, ali so k maturi pristopili vsi dijaki, ali pa so morda šole s popravnimi izpiti slabšim zaprle pot do spomladanskega roka mature in so si tako zvišale dosežke na maturi. Kakovosti šole pa prav gotovo ne merimo samo po maturitetnih rezultatih, zato ni prav, da bi na šolah vse sile usmerili samo k spodbujanju maturitetnih rezultatov. Pomembne so še vse druge, kulturne, športne in raziskovalne, dejavnosti, ki prispevajo k celoviti vzgoji mladih.

Javna objava rezultatov

Kljub mnogim pomislekom je ***Državni izpitni center*** po odločbi informacijske pooblaščenke **Nataše Pirc** letošnjega marca javno objavil rezultate spomladanskega roka mature v šolskih letih 2002/03 in 2003/04. Na ***Gimnaziji Tolmin*** smo javno objavo rezultatov vseskozi podpirali, saj smo bili mnenja, da se lahko tako potrdi kakovost dela na posameznih šolah. Menimo, da znajo naši prihodnji dijaki in njihovi starši ob primernem komentarju rezultatov dobro presoditi, katera šola ustreza njihovim sposobnostim in zanimanjem ter pretehtati prednosti in slabosti, ki botrujejo odločitvi za vpis na posamezno šolo.

LETOŠNJI MATURANTJE *– Bo tudi ta generacija maturantov na maturi za najboljšimi zaostajala le 3 točke?* ***Foto: Špela Kranjc***

Šola	Povprečno število točk	Odstotek uspešnih maturantov (%)
Gimnazija Bežigrad	24	98,61
Škofijska klasična gimnazija	23	100
Gimnazija Vič	22	100
II. gimnazija Maribor	22	99,44
Zavod sv. Frančiška Saleškega Želimlje	22	100
severnoprimorske gimnazije:		
Gimnazija Tolmin	**21**	**100**
Škofijska gimnazija Vipava	21	100
Šolski center Nova Gorica	21	97,04
Gimnazija Jurija Vege Idrija	20	96,67
Srednja šola Veno Pilon Ajdovščina	19	97,01
Tehniški šolski center Nova Gorica	17	100
Srednja trgovska in ekonomska šola N. Gorica	16	92,5
Državno povprečje	**19**	**89,61**

Preglednica 1: REZULTATI MATURE 2003/04 *– Rezultati zajemajo dijake, ki so prvič opravljali maturo (brez maturitetnih tečajev). Kot je razbrati iz preglednice/grafa je* ***Gimnazija Tolmin*** *leto kasneje državno povprečje prekašala že za dve točki in se med 80 slovenskimi gimnazijami po uspešnosti uvrstila na 6. mesto.*

Rezultati nazorno kažejo, da se z najvišjimi rezultati na posameznih področjih ponašamo tudi mnoge šole v manjših krajih, da je naše delo dobro in ne smemo popustiti pritiskom posameznikov po zniževanju zahtevnosti pouka.

Šole na severnem Primorskem zelo uspešne

Lestvica maturitetnih rezultatov na 80 slovenskih gimnazijah kaže, da so šole na severnem Primorskem zelo uspešne. Najpomembnejši podatek je povprečno število doseženih točk (dijak lahko pri petih predmetih doseže največ 25 točk, če se odloči za višjo raven zahtevnosti pri treh predmetih, pa 34 točk), ki ga primerjamo z odstotkom dijakov, ki so maturo uspešno opravili.

Pregled večletnih rezultatov dokazuje, da se ti iz leta v leto ne spreminjajo. Šole so relativno tog sistem, v katerem prihaja do sprememb le v počasnih korakih.

Rezultati spomladanskega roka mature 2002/03 so zajemali dijake, ki so prvič opravljali maturo (brez maturitetnih tečajev). Iz preglednice lahko razberemo, smo na **Gimnaziji Tolmin** v omenjenem obdobju za eno točko presegli državno povprečje in se po številu točk uvrstili na 15. mesto med 80 slovenskimi gimnazijami.

Da se delo na šolah iz leta v leto ne spreminja, dokazujejo tudi rezultati mature v naslednjem letu.

Primerjava po številu zlatih maturantov

Šole se med seboj rade primerjajo

po številu zlatih maturantov oziroma dijakov, ki so na maturi dosegli od 30 do 34 točk. Tak dosežek zahteva izbiro višje ravni zahtevnosti mature pri matematiki, slovenščini in tujem jeziku in s tem neprimerno več vloženega dela. Tovrstni uspeh na maturi omogoča vpis na katero koli slovensko fakulteto. Zlatim maturantom maturitetna spričevala podeli minister za šolstvo in šport. Analiza rezultatov kaže na kulturne in socialne razlike med okolji, iz katerih dijaki prihajajo. Delež ambicioznih zlatih maturantov na velikih elitnih mestnih šolah je neprimerno višji kot na manjših šolah. To obenem potrjuje, da bomo morali vložiti še veliko napora, da bomo dijake na šolah brez omejitve vpisa ves čas šolanja motivirali, da njihov cilj ne bo le uspeti, temveč doseči čim boljše rezultate.

Šola	Število maturantov	Število zlatih maturantov	Odstotek zlatih maturantov
Gimnazija Bežigrad	279	25	9,0 %
Zavod sv. Frančiška Saleškega Želimlje	52	1	1,9 %
Gimnazija Poljane	248	19	7,6 %
Škofijska klasična gimnazija	150	21	14,0 %
Gimnazija Vič	182	10	5,5 %
severnoprimorske gimnazije:			
Gimnazija Tolmin	**52**	**4**	**7,7 %**
Škofijska gimnazija Vipava	54	5	9,3 %
Šolski center Nova Gorica	132	7	5,3 %
Gimnazija Jurija Vege Idrija	88	3	3,4 %
Srednja šola Veno Pilon Ajdovščina	72	3	4,2 %
Tehniški šolski center Nova Gorica	29	0	0 %
Sr. trgovska in ekonomska šola N. Gorica	44	0	0 %

Preglednica 2: Delež zlatih maturantov na maturi 2002/03 *(zajeti dijaki, ki so prvič opravljali maturo, brez maturitetnih tečajev).*

Šola	Slovenščina (max = 8 T)	Matematika (osnovna raven) (max = 5 T)	Matematika (višja raven) (max = 8 T)	Angleščina (osnovna raven) (max = 5 T)	Angleščina (višja raven) (max = 8 T)
Gimnazija Bežigrad	4,97	4,02	6,21	3,56	5,74
Gimnazija Poljane	4,41	3,83	6,16	3,77	5,44
Gimnazija Želimlje	5,02	4,31	6,61	3,41	5,33
Zavod sv. Stanislava	4,68	3,65	6,15	3,48	5,3
Gimnazija Tolmin	**4,37**	**4,07**	**7,5**	**3,51**	**6,57**
Gimnazija Jurija Vege Idrija	4,24	3,28	6,68	3,32	5,58
Škofijska gimnazija Vipava	4,79	3,4	6,0	3,69	5,44
Gimnazija Ajdovščina	4,49	3,65	6,0	3,59	6,44
Gimnazija Nova Gorica	3,67	3,46	6,03	3,73	5,3
Srednja ekonomska šola Nova Gorica	2,85	3,05	6,0	3,34	???
Tehniški šolski center Nova Gorica	3,36	3,67	6,5	3,1	5,2
Državno povprečje	**3,29**	**3,51**	**4,05**	**3,45**	**3,76**

Preglednica 3: Povprečja ocen – spomladanski rok 2002/03 *(zajeti dijaki, ki so prvič opravljali maturo, brez maturitetnih tečajev).*

Dobro predznanje dijakom omogoča uspešno nadaljevanje študija, zato so posebej pomembni maturitetni rezultati obveznih predmetov, v katerih je zajeta celotna populacija maturantov.

Ministrstvo za šolstvo in šport se strinja s pravico javnosti do dostopa do maturitetnih rezultatov, prav tako pa razume argumente manj uspešnih šol. Pripravili so projekt izdelave osebnih izkaznic vseh slovenskih šol, ki bodo celovito orisale posamezno šolo. Pripravljajo priporočeni nabor kazalcev, ki bodo vsebovali rezultate mature v primerjavi z vstopnim uspehom osnovnošolcev, sistematično spremljanje uspešnosti dijakov pri nadaljnjem študiju, dosežke na tekmovanjih, izostanke pri pouku ter vzgojne ukrepe, torej red na šoli, izobraženost učiteljev, vključenost v domače in mednarodne projekte, kvaliteto šolske prehrane in še nekatere druge dejavnike, ki bodo tvorili nekakšen indeks dodane vrednosti šol. Čeprav je poučevanje proces, katerega rezultatov ne moremo natančno meriti, večina šol projekt podpira, saj bo predstavljal pregled slovenskega gimnazijskega prostora, ki bo morda osnovnošolcem olajšal odločitev. Kakovostno delo šol je nagrajeno z dobrim vpisom, kar za tolminsko gimnazijo dokazujejo rezultati letošnjega vpisa; kljub občutnemu padcu vpisa na večini slovenskih šol zaradi številčno manjših generacij je vpis na Gimnazijo Tolmin ostal na ravni preteklih let.

Branka Hrast Debeljak, prof.,
Gimnazija Tolmin

Vir: Državni izpitni center

Utrinki

MATERINSKI DAN ALI OČETJE V VRTCU

Volarje – Sodelovanje vrtca s starši in vključevanje staršev v delo vrtca je eden pomembnih dejavnikov kurikuluma za vrtce. Z vzgojiteljico **Anko Božič** že tretje leto sestavljava vzgojno moštvo volarskega vrtca, zunanje enote ***VVZ Ilke Devetak Bignami Tolmin***. Imava skupino 12 otrok v starosti od dveh do šestih let. V treh letih sva pripravili veliko srečanj s starši in starimi starši otrok. Imeli smo dramske in lutkovne nastope otrok za starše, dramske nastope staršev za otroke, recitale ljudskih pesmi in izštevank, proslave za babice, družinske olimpijske igre, piknike, orientacijski pohod za mamice … In kot marsikdo med vami ve, so ta srečanja izjemno

naporna, saj zahtevajo vedno nekaj novega, skratka veliko inovativnosti vzgojnega tandema. Zato sva se ob pisanju letošnjega letnega delovnega načrta odločili, da bova prirejali srečanja, ki bodo drugačna in neobičajna.

Že decembra sva pripravili nočni pohod z baklami, na katerem smo s starši na *Pohodu ugank* iskali babico Zimo. Kljub mrazu nam je bilo lepo. Marca sva za babice pripravili recital otroških pesmi z naslovom *A veš, kako te imam rad*? Skoraj vse babice so se udeležile prireditve in ker vemo, da so one naše najboljše ▶

"TATKOTI" V AKCIJI *– V volarskem vrtcu so na materinski dan bili glavni očetje, ki so skupaj z otroki svojim ženam in mamicam naredili slike iz mivke in kamenčkov.* ***Foto: arhiv VVZ Tolmin – enota Volarje***

Mlečna skrivnost

Sirotka je v nasprotju s splošnim prepričanjem prehransko najkakovostnejši del mleka. Dobimo jo, ko iz mleka med postopkom sirjenja izstopita beljakovina kazein in večina mlečne maščobe.

Po sirjenju v sirotki ostane približno polovica rudnin, skoraj ves mlečni sladkor in sirotkine beljakovine (albumini in globulini), ki po svoji sestavi in izkoristku sodijo med najkakovostnejše beljakovine. Albumine in globuline iz sirotke izločimo z nadaljnjim postopkom predelave, kjer izstopijo v obliki sirarske ali albuminske skute. Nastane skoraj povsem brezbeljakovinska ali *sekundarna sirotka.* Njena predhodnica, ki vsebuje albumine in globuline, je znana kot *primarna sirotka*.

Za telesno odpornost

Primarna sirotka nas preskrbi z najkakovostnejšimi in najlaže prebavljivimi beljakovinami, kar jih poznamo. Vsebuje še rudnine, nekatere vitamine B skupine (B1, B2, B6 in B12) ter druge snovi, ki dvigujejo telesno odpornost in poživljajo presnovo. Sirotka je krepčilna hrana, ki uravnava presnovo in pospešuje razstrupljevalne in čistilne procese v telesu ter tako spodbuja delovanje ledvic, jeter in žolčnika. Zaradi visokokakovostnih beljakovin in drugih sestavin omogoča hitrejšo obnovo celic. Zaradi vitamina B2, karnitina in albuminov dejavno sodeluje v presnovi maščob. Redno uživanje sirotke v kombinaciji z gibanjem omogoča zmanjšanje odvečnih zalog telesne maščobe. Dobrodejno vpliva na prebavila, zaradi laktoze spodbuja razvoj zdravju koristne mikroflore v debelem črevesu, vpliva na splošno izboljšanje počutja in povečuje telesno odpornost.

OB OBLETNICI POSTAVITVE TRŽNICE LOKALNIH KMETIJSKIH IZDELKOV IN PRIDELKOV *je* ***Posoški razvojni center*** *v sodelovanju z nekaterimi ponudniki pripravil pokušino različnih napitkov iz sirotke.* ***Foto: Peter Domevšček***

Sirotka v kuhinji

Sirotka je tekoča hrana, ki jo je priporočljivo redno uživati. Dnevno lahko spijemo dva do tri kozarce po 2 dl ali več. Pijemo jo lahko na tešče in med obroki. Primerna je za pripravo različnih sadnih krem oziroma napitkov, lahko pa jo uporabimo podobno kot mleko: na primer za kuhanje sirotkinega riža, pripravo pudinga, pri peki peciva in kruha ...

Kisava – zdravilna pijača

Kisava je zdravilna pijača, pridobljena s postopkom fermentacije sekundarne sirotke. Tradicionalno jo uporabljajo za pridobivanje sirarske ali albuminske skute iz primarne sirotke. Po sestavinah se deloma, po okusu pa bistveno razlikuje od sirotke, ki je sladka ali le blago kisla. Laktoza je zaradi delovanja mlečnokislinskih bakterij delno spremenjena v mlečno kislino, zaradi delovanja kvasovk pa so prisotne tudi sledi alkohola. Kisava je zmerno do močneje kisla, vsebnost beljakovin in maščob, ki večinoma izstopijo med izdelavo albuminske skute, pa je minimalna.

Številne zdravilne lastnosti

Kisava učinkuje podobno kot sirotka, le da je zaradi odsotnosti sirotkinih beljakovin njen hranilni učinek

Utrinki

občinstvo, je bil za otroke in naju to eden izmed najlepših dopoldnevov tega šolskega leta.

Ob materinskem dnevu sva zopet sklenili narediti nekaj drugačnega. V vrtec sva povabili očete z otroki. Meniva namreč, da so očetje ob vseh praznikih mamic, babic kar malce zapostavljeni. Tik pred srečanjem sva bili dokaj prestrašeni. Nisva vedeli, kaj bo. Takšno srečanje sva pripravljali prvič. Se jim bo zdelo neumno? Morda otročje? Po prihodu (prišli so vsi, razen službeno odsotnih) sva jim prebrali pesmi **Toneta Pavčka** *Tata* in **Mete Rainer** *Jaz in očka*. Potem sva jim predlagali, da bi skupaj z otroki svojim ženam in mamicam naredili slike iz mivke in kamenčkov. Zamisel jih je navdušila in lotili so se dela. Pod njihovimi rokami so nastajale slike, vredne velikih umetnikov. Ves čas so v delo vključevali tudi svoje otroke. Vzdušje je bilo sproščeno, sem in tja so letele prijazne zbadljivke, veliko je bilo tudi smeha. Z navdušenjem sem opazovala *najine* otroke. Uživali so v delu s svojimi očeti, nikomur od njih ni padlo na misel, da bi tekal po igralnici (kot to ponavadi počno ob skupinskih srečanjih). Bilo jim je všeč že samo to, da nekaj počnejo skupaj.

Ko so bile slike končane, sva predlagali, naj nanje napišejo posvetila mamicam. Nekaj sem jih *skrivaj* uspela prebrati in reči moram, da so me posvetila resnično ganila. Koliko lepega! Srečanje smo zaključili s skupinskim fotografiranjem. Poslovili smo se v prijateljskem vzdušju in najino iskreno željo po ponovnih srečanjih te vrste. Ob koncu naj povem, da kot pomočnica vzgojiteljice delam že osem let. V tem času se doživela in *preživela* že kar nekaj srečanj s starši, vendar tako lepega in toplega še ne. Zato velja vsem očetom otrok vrtca na Volarjih vabilo: pridite še!

Branka Miklavčič, pomočnica vzgojiteljice, Vrtec Volarje – zunanja enota VVZ Ilke Devetak Bignami Tolmin

NEKATERI V NARAVO, DRUGI V VREČE ZA SMETI

Kamno – V soboto, 25. marca, ob svetovnem dnevu voda, se je 15 krajanov Kamnega (predvsem mladi) podobno kot lani udeležilo čistilne akcije, ki je bila glede na količino pobranih smeti zelo uspešna. Očistili smo območja okoli glavnih cest (Selce–Kamno, Selišče–Kamno, Sv. Lovrenc–Kamno, predel okrog Soče in mosta na Kamnem ter 2 km dolg pas ob glavni cesti Kobarid–Tolmin), kjer posamezniki še vedno brezbrižno mečejo pločevinke, plastenke in druge odpadke kar skozi okna svojih jeklenih konjičkov.

Februarja se je v prostorih ***Posoškega razvojnega centra*** (PRC) odvijal študijski krožek Kam s sirotko. Namen krožka je bil pridobiti čim več informacij o sirotki ter izdelati produkte oziroma napitke iz sirotke, ki bi jih lahko sirarji pozneje uporabili v tržne namene. V soboto, 11. marca, smo krožek zaključili na tržnici lokalnih kmetijskih izdelkov in pridelkov v Tolminu, kjer smo pripravljene napitke predstavili javnosti, hkrati pa obeležili obletnico delovanja tržnice. Plod študijskega krožka je tudi zgibanka *Sirotka – mlečna* skrivnost, ki jo lahko dobite na PRC-ju ali pa si jo natisnete oziroma ogledate na spletnih straneh: ***www.pososki-rc.si/aktualno/publikacije/ogled/45/***.

manjši, zaradi prisotnosti mlečne kisline in mlečnokislinskih bakterij pa ima več in učinkovitejše zdravilne lastnosti: • bolj ***spodbuja odpornost telesa*** in ima izrazito ***čistilno delovanje***; • močneje ***spodbuja delovanje ledvic in jeter*** ter ***pospešuje izločanje presnovnih produktov oziroma strupov iz telesa***; • ***spodbuja prebavo***; • ***pospešuje presnovo***; • ob rednem uživanju ***pomaga vzpostaviti zdravju koristno črevesno mikrofloro***; • ***učinkuje razkuževalno***, ***protibakterijsko*** in ***protiglivično***, zato je zelo priporočljivo redno uživanje kisave kot odličnega sredstva za preventivo pred okužbami vseh vrst; • grgranje kisave ***lajša težave pri vnetju grla in angini***; • redno uživanje kisave ***krepi odpornost sluznice dihal*** ter ***zmanjšuje možnost okužb in prehladov*** in • je ***blago odvajalna***. Ima pa še eno lastnost, ki so jo s pridom uporabljali že naši dedje – še posebej takrat, ko so preglboko pogledali v kozarec. Če v kisavo vmešamo sok rdeče pese, dobimo krepilno pijačo, ki ***zdravi mačka***.

Priporočljivo je, da jo pijemo na tešče in med obroki, enkrat do trikrat dnevno. Zaradi odvajalnih lastnosti je bolje, če jo uživamo v manjših količinah (po 1 do 2 dl naenkrat), a redno.

"Živa" tekočina

Kisava je *živa* tekočina, ki zaradi delovanja mlečnokislinskih bakterij fermentira še po polnitvi v plastenke. Plastenka s kisavo je postopoma vse bolj napeta, saj se v njej nabira ogljikov dioksid, vendar je dno plastenke oblikovano tako, da zdrži večji pritisk. Plastenko, ki je dalj časa stala, odpremo previdno in po malem, da se kisava ne zapeni. Motnost kisave je naraven pojav zaradi minimalne količine v njej prisotnih beljakovin, ki se med hranjenjem usedejo na dno. Plastenko pred uporabo nekajkrat narahlo obrnemo.

Kljub zdravilnim učinkom premalo poznana

Sirotka ni tako izkoriščena, kot bi lahko bila. Za prehrano ljudi se na trgu največkrat pojavlja sirotka v prahu, ki jo dodajajo mlečnim izdelkom (jogurtom, otroški hrani itd.). Uporablja se pri regeneraciji organizma po telesni aktivnosti in kot pijača za hujšanje. Večji delež se je še vedno porabi za hranjenje živali, predvsem prašičev.

KISAVA JE "ŽIVA" TEKOČINA**, ki zaradi delovanja mlečnokislinskih bakterij fermentira še po polnitvi v plastenke.* ***Foto: Peter Domevšček

Besedilo pripravila: **Dario Cortese** in **Peter Domevšček**

ŠE NEKAJ NASVETOV, KAKO S PRIDOM UPORABITI SIROTKO:

SIROTKIN SADNI NAPITEK

Sestavine:

- 2 do 3 dl primarne sirotke in
- poljubno sadje (banana, jagode, jabolko ...).

Sestavine zmešate s paličnim oziroma drugim mešalnikom in napitek oziroma sirotkin "šejk" je pripravljen.

PUDING S SIROTKO

Sestavine:

- primarna sirotka,
- puding in
- sladkor.

Sirotkin puding pripravite po postopku, ki je opisan na pudingovi embalaži, le da mleko nadomestite s primarno sirotko.

SIROTKIN KRUH

Sestavine:

- 1 kg bele moke,
- 1 žlička soli,
- 1 žlička sladkorja,
- 1 kocka svežega kvasa,
- 3 žlice olja ali masla,
- 100 ml primarne sirotke in
- voda (po potrebi).

V posodo z mlačno primarno sirotko in sladkorjem primešamo kvas in počakamo, da vzhaja. Vzhajan kvas združimo z moko, soljo in oljem ali maslom. Dodamo mlačno vodo in zgnetemo srednje mehko testo. Oblikujemo hlebček, ki ga pomokamo z vseh strani in ga pustimo počivati eno uro.

Testo rahlo pregnetemo, da ne izgubi oblike hlebca, in ga pustimo vzhajati še 20 minut. Pečico s pekačem segrejemo na 250 stopinj. Testo previdno prevrnemo na razgret pekač in pečemo 20 minut pri 250 stopinjah, nato pa še 25 minut pri 200 stopinjah.

Utrinki

Rezultat čistilne akcije je približno 50 120-litrskih vreč s pločevinkami, plastenkami, avtomobilskimi deli, škatlicami za cigarete, pribori za piknike … Poleg tega smo s kosovnimi odpadki in avtomobilsko karoserijo napolnili kar cel zabojnik.

Krajani smo bili z rezultatom čistilne akcije zadovoljni, obenem pa razočarani nad brezbrižnim in malomarnim odnosom ljudi do narave. Kljub obstoječim smetnjakom v neposredni bližini in sprotnemu odvozu smeti nekateri posamezniki še vedno raje odlagajo smeti kar v naravo. Še posebej so obremenjena območja ob reki Soči, kjer smo udeleženci čistilne akcije na Kamnem ugotovili, da nam dela in podobnih akcij tudi v prihodnje ne bo zmanjkalo. Upamo le, da bodo posamezniki spoznali, da smeti ne sodijo v naravo.

***REZULTAT KAMENSKE ČISTILNE AKCIJE**: okoli 50 120-litrskih vreč, različni kosovni odpadki, karoserija ...*

Besedilo in foto: Matej Skočir, organizator čistilne akcije na Kamnem

JE PALPIS RES TAKO ZLO?

Zgornje Posočje – V mednarodnem projektu Palpis, ki ga sofinancira Evropski sklad za regionalni razvoj, se na slovenski strani združujejo ***Triglavski narodni park*** (TNP) ter ***občini Kobarid in Bovec***, na italijanski pa ***Naravni park Julijsko Predgorje***, ***Skupnost gorskih občin Gumin, Kluže in Kanalska*** ▶

Kako zaščititi kralja ptic?

Zaradi človekovih dejavnosti divji petelin hitro izgublja svoj življenjski prostor. Še pred 20 leti je bil relativno pogost, danes pa je le še redek prebivalec naših gozdov. Je pokazatelj ohranjenosti gozda in našega odnosa do narave. Z njegovim varovanjem lahko zaščitimo tudi druge ogrožene živali in rastline in navsezadnje tudi sebe.

Kralj ptic, kakor ga je imenoval pisatelj **Ivan Tavčar**, živi v mirnih in obsežnih starih gozdovih z jasami, na katerih poleti najde svoje dnevne obroke: borovnice, maline, brusnice in žuželke.

Dvorjenje in razmnoževanje

Aprila in prvo polovico maja na posebnih mestih, ki jim pravimo rastišča, poteka skupinsko dvorjenje petelinov kuram. Dobro je vedeti, da je danes velika večina rastišč opuščenih. **Fran Seleški Finžgar** je v črtici *Na petelina* njegovo dvorjenje opisal takole: *"Ko pa iznad vzhodnih gora prisveti v valovih prve pomladi okopana zarja, tedaj se dvigne on, kralj, in izpregovori kraljevsko besedo s trona mogočne bukve…"*. Kure so v primerjavi s samcem precej manjše. Zanje je značilna grahasto-rjavkasta barva. Gnezdo naredijo na tleh, zato je izpostavljeno plenilcem. Ko se mladiči, ki jim pravimo kebčki, izvalijo, so na začetku povsem odvisni od živalske hrane, zlasti mravelj. Zanje je značilno, da so izjemno občutljivi na hladno vreme, zato le redki dočakajo prvo zimo.

***VČASIH SE POJAVIJO PETELINI**, ki se ljudi ne bojijo. Gre za vedenjsko motnjo, povezano s hormoni. Pojav je vse pogostejši, predvsem na območjih, kjer je divji petelin tik pred propadom.*

Nekoč priljubljena lovska trofeja

Nekdaj je veljal divji petelin za zelo priljubljeno lovsko trofejo. Ko so lovci opazili, da njegovo število upada, so ga pred dobrimi 20 leti zaščitili in prenehali loviti. Kljub temu pa je število divjih petelinov še naprej nezadržno upadalo, tako da je z večjega dela nekdanje razširjenosti že izginil. Ohranil se je predvsem v predelih nad 1.000 metrov nadmorske višine. Največ jih je ostalo na Koroškem in Gorenjskem. Najdemo ga tudi v Zgornjem Posočju, kjer pa se le redko pojavlja.

Ogroža ga več dejavnikov

Divjega petelina ogroža več dejavnikov in prav zato je njihov učinek toliko večji. Za obstoj divjega petelina sta problematični sečnja starih gozdov in gradnja gozdnih cest. Zelo občutljiv je na nemir, ki ga povzročajo različne dejavnosti v gozdu (nabiralništvo, pohodništvo in druge oblike rekreacije), ki pogosto potekajo izven označenih poti. Mirnih predelov je vse manj. Te dejavnosti pogosto spremljajo psi, ki so le redko na vrvici in tako vznemirjajo in preganjajo divjad, tudi divjega petelina. Izredno moteča je vedno bolj prisotna vožnja z raznimi motornimi vozili po gozdnih cestah in brezpotjih.

Kako obvarovati divjega petelina?

Z ustreznimi ukrepi, nekaj dobre volje in posluha vseh uporabnikov gozda lahko divjega petelina obvaru-

Utrinki

▶ ***dolina*** in ***videmska univerza***. V projektu želijo izdelati čezmejni načrt upravljanja za naravovarstveno pomembna območja v južnih Julijskih Alpah, s katerim bi uredili odnose med človekom in naravo.

Priprava načrta upravljanja je po slovenski in evropski zakonodaji obvezna za vsa zavarovana območja, vključena v Naturo 2000. V Sloveniji je ta območja s posebno uredbo določila vlada leta 2004, zajemajo pa 36 odstotkov površine države. Določenih je 286 varstvenih območij, 260 na podlagi direktive o habitatih in 26 na podlagi direktive o pticah, ki se med seboj pretežno prekrivajo. Četrtina skupne površine območij Natura 2000 je v zavarovanih območjih, kot so TNP, regijski in krajinski parki ter naravni spomeniki. V projekt Palpis so vključena območja Natura 2000 v občinah Bovec in Kobarid, ki niso del TNP, ter Naravni park Julijsko Predgorje v Italiji. Zaradi medsebojnih razlik tvorijo zanimiv preplet življenjskih okolij – od visokogorja (Kanin, Polovnik, kobariški Stol) in vodnih ter obvodnih ekosistemov (Soča z Volarjo, Nadiža s pritoki) do mokrišč (Kobariško blato) in melišč na nizki nadmorski višini (Pod Mijo). Preplet alpskih in sredozemskih vplivov zagotavlja pester in vrstno bogat rastlinski in živalski svet v Posočju, smotrno gospodarjenje naših prednikov pa je prispevalo k dobro ohranjeni naravi.

Glavni poudarek Interregovega projekta je na iskanju rešitev, s katerimi bomo ohranili naravne vrednote, hkrati pa omogočili gospodarski razvoj človeka. Načrt upravljanja bo za nesprejemljive človekove dejavnosti na Natura 2000 območjih pokazal kam in kako jih preusmeriti. Upravljavcem, uporabnikom in lastnikom v zavarovanih območjih dokument prinaša jasno opredelitev in potrebne ukrepe za zavarovanje narave in ohranitev njenega dobrega stanja. Da bi lokalno prebivalstvo in skupnosti pri izdelavi načrta lahko tvorno sodelovali s svojimi predlogi in pripombami, nosilci projekta zanje organizirajo javna srečanja.

Kljub temu je Palpis pred kratkim med kobariškimi kmeti dvignil veliko prahu. Strokovnjaki pravijo, da je verjetno šlo za nesporazum. V uredbi o Naturi 2000, ki je bila objavljena aprila 2004, niso opredeljeni nobeni upravljavski ukrepi, sploh pa ne ukrepi renaturacije. Ponovno zamočvirjenje Kobariškega blata bi na primer pomenilo izjemen strošek. To pomeni, da je izvedba možna samo v primerih, če bi do tega prišlo po naravni poti v primeru opuščanja kmetijskih dejavnosti. V tem projektu želijo izdelati načrt, ki bo jasno opredeljeval razmerje človek–narava in s pomočjo katere-

jemo pred dokončnim izumrtjem. Načinov je več:

- ***opustiti sečnjo v starejših gozdovih v času razmnoževanja*** (od februarja do julija) – sečnja je v tem času izredno moteč dejavnik in je v smislu varovanja te ptice nedopustna;
- ***v času razmnoževanja zaustaviti gradnjo gozdnih cest***;
- ***ohranjati rdeči bor***, z iglicami katerega se divji petelin pozimi najraje prehranjuje;
- ***čuvati mravljišča*** – za preživetje mladičev oziroma kebčkov so mravlje izjemnega pomena, saj so njihova osnovna prehrana; mravljišča lahko obvarujemo tako, da preprečimo njihovo zasenčenje z grmovjem, ki jih uniči;
- v določenih predelih bi bilo treba ***omejiti nabiralništvo***, ***rekreacija pa naj poteka izključno na določenih mestih***, ki so pripravljena v ta namen. Najbolj problematičen je čas razmnoževanja, vznemirjanje živali v zimskem času pa pomeni dodatno trošenje energije. Prav lahko se zgodi, da divji petelin zato ne dočaka pomladi.

Vse pogostejša vedenjska motnja petelinov

Divji petelin je izredno plaha ptica. Občasno pa se pojavijo petelini, ki se ljudi ne bojijo in so zato prava atrakcija. Je pa to sočasno zelo žalosten pojav, saj gre za vedenjsko motnjo, ki je povezana s hormoni. Posledica te motnje je, da petelin v človeku vidi konkurenco, saj ga obravnava kot petelina. Zato se pred njim šopiri, razkazuje, poje in ga lahko, če se mu ta ne umakne, tudi napade. Ti petelini ne pojejo na rastiščih in so za populacijo izgubljeni ter klavrno propadejo. Pojav je vse pogostejši, predvsem na območjih, kjer je divji petelin tik pred propadom; pred nekaj leti se je na primer tak petelin zadrževal pod Poreznom. Vzroki niso povsem pojasnjeni, verjetno pa je to posledica prevelikega nemira. Takšen vedenjski vzorec nemalokrat pripomore, da ljudje o divjem petelinu dobijo povsem napačno predstavo, saj menijo, da takšno vedenje sodi k njegovim lastnostim.

Mogočna in skrivnostna ptica si vsekakor zasluži več pozornosti in skrbi za ohranitev, v nasprotnem primeru lahko računamo na njeno izumrtje. Za ogroženost divjega petelina je nenazadnje odgovoren človek, zato smo mu dolžni pomagati in ga obvarovati. To lahko storimo le z zagotavljanjem ustreznega življenjskega okolja in miru – tudi tam, kjer ga (domnevno) ni več. Le tako lahko upamo na njegovo ponovno naselitev. Ob tem pa je nujno usklajeno in tvorno sodelovanje lovcev, gozdarjev, lastnikov gozdov, tabornikov, planincev in rekreativcev.

Besedilo in foto: Danilo Bevk, študent 4. letnika biologije, Biotehniška fakulteta Ljubljana

Danilo Bevk je študent biologije, ki se je odločil, da bo za diplomsko nalogo proučil divjega petelina in skušal odkriti vzroke za njegovo skorajšnje izumrtje. Morebitna dodatna vprašanja ali predloge mu lahko zastavite oziroma pošljete po e-pošti na naslov: ***divji.petelin@email.si***.

SKRB ZA SEVERNOPRIMORSKE GOZDOVE *– Najnovejšo publikacijo in trenutni položaj v slovenskem gozdarstvu so novinarjem predstavili (z leve proti desni)* **Dani Oblak**, **Marko Janež**, **Rafael Vončina** *in* **Ljubo Čibej**.

POVRŠINA GOZDA NI OGROŽENA

Tolmin – ***Območna enota Zavoda za gozdove Slovenije*** **(ZGS)** in ***Soško gozdno gospodarstvo*** (SGG) sta 9. marca sklicala novinarsko konferenco, na kateri so predstavili svojo najnovejšo publikacijo in trenutni položaj v slovenskem gozdarstvu.

V preteklem letu je tolminska območna enota ZGS-ja pod mentorstvom **Danija Oblaka** prvič izvajala študijski krožek. Plod dela udeležencev je knjižica *Gozd in gozdarstvo ob Soči, Idrijci in Vipavi*, *"ki prvič poljudno predstavlja gozdove in gozdarstvo na severnem Primorskem ter kritično in provokativno opozarja na dilemo glede ravnotežja med proizvodnimi in neproizvodnimi funkcijami gozdnega prostora,"* je razložil Oblak. Tolminsko gozdnogospodarsko območje, ki so ga preučevali udeleženci, večinoma sovpada s površino upravnih enot Ajdovščina, Idrija, Tolmin in Nova Gorica. Zavzema enajst odstotkov površine Slovenije, na njem živi šest odstotkov slovenskega prebivalstva, obenem pa daje življenjski prostor dvanajstim odstotkom slovenskih gozdov in je zato s 65 odstotki drugo najbolj gozdnato območje v državi.

Tehnični direktor SGG-ja **Ljubo Čibej**, ki je sodeloval pri pripravi publikacije**,** je potožil, da ima gozdarstvo kot sečnja in predelava lesa v javnosti negativen prizvok, čeprav posekajo manj kot polovico prirastka. Po njegovih besedah je treba v vsakem gozdu upoštevati načrtno gospodarjenje, današnja znanost pa lahko v gozdarstvu usklajuje vse interese – sečnjo, predelavo in uporabo lesa ter delovna mesta. "*Pri več kot četrtini naših gozdov je cilj proizvodnja najkakovostnejšega lesa,*" povedal Čibej in dodal, da ob ustreznem gospodarjenju ne bi smelo prihajati do konfliktov.

Kot je dejal vodja tolminskega ZGS-ja **Marko Janež**, se v zadnjem času zaradi energetske krize zanimanje za sečnjo povečuje. Menijo, da so vzrok vedno višje cene drugih načinov ogrevanja. Lani so po dolgih letih znova presegli magično mejo poseka dvesto tisoč kubičnih metrov. Poudaril je, da se uspešno vključujejo v evropske projekte, letos pa jih čaka še precej dela, saj želijo lastnikom gozdov pomagati pri investicijah v gozdove.

Z uvajanjem in uporabo sodobne tehnologije se SGG prilagaja nenehnim spremembam v gozdarski dejavnosti. V novo tehnologijo po zagotovilu direktorja družbe **Rafaela Vončine** vlagajo približno deset odstotkov prihodka. Njena uporaba deloma nadomešča izpad prihodkov zaradi nenehnega nižanja cene lesa na tržišču. Prav zato devetodstotno povečevanje proizvodnje v zadnjih letih ne vpliva v enakem deležu tudi na boljše poslovanje. Kot je neugodni položaj ponazoril Vončina, s prodajo lesa iz državnih gozdov ustvarijo dve tretjini prihodkov, žal pa se je les med letoma 2000 in 2004 pocenil za približno 25 odstotkov.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

ga bo vsak natančno vedel, kaj je na nekem območju dovoljeno in kaj ne. *˝Terenske raziskave pridejo na vrsto v naslednjih mesecih, zato zaenkrat še ne moremo govoriti o konkretnih parcelah,˝* pravi **Grega Krže**, strokovni sodelavec Znanstveno raziskovalne službe TNP in dodaja, da bodo v bližini strogo varovanih območij preusmeritvena območja, na katerih bo dovoljeno tisto, česar se na prvih ne bo smelo delati. Strog varnostni režim bo veljal samo za predele, ki so znotraj območij Natura 2000 izjemno pomembna za določene živalske ali rastlinske vrste. *˝Načrt ne bo neposredno preprečeval posegov, ampak bo prinesel usmeritve za ustreznejše rešitve. Podoben načrt je v pripravi tudi za območje Triglavskega narodnega parka, kjer v osrednjem območju prednostno varujemo naravo in je temu podrejeno vse drugo, v robnem območju pa so možnosti za razvoj bistveno večje,˝* razlaga Krže. Načrt na območju projekta PALPIS naj bi predvidoma izdelali v enem letu, ljudje pa bodo imeli še dovolj možnosti, da nanj vplivajo. Krže pojasnjuje, da bodo po koncu zbiranja podatkov najprej predstavili njihove analize, nato pa predlog načrta, o katerem se bodo pogovorili z ljudmi in upoštevali njihove pripombe. Na koncu bo predstavitev končne različice načrta upravljanja. *˝Imamo več možnosti. Načrt lahko naredimo v okviru projekta in v tesnem sodelovanju z ljudmi. Druga možnost je, da ga za vas izdela katera od državnih inštitucij ali strokovnih ustanov. Tretja, slaba za vse nas, pa je glede na predpise EU ta, da brez načrta upravljanja za celotna že določena območja Natura 2000 veljajo najstrožji navarovarstveni ukrepi.˝* Kot je še povedal Krže, smo v Sloveniji v Naturo 2000 vključili veliko več območij kot druge države in si s tem nakopali precej dela pri pripravi upravljalskih načrtov.

Špela Kranjc

Da alkohol ne zamegli razuma

V Zgornjem Posočju je v zadnjih letih vse več govora o reševanju problematike drog, kar je glede na razmere povsem upravičeno. Na ta račun pa smo morda na stranski tir postavili problematiko odvisnosti, ki jo povzroča alkohol.

Alkoholizem je bolezen, ki jo je mogoče premagati le z jekleno voljo, saj zahteva od zasvojenca spremembo življenjskega vzorca. Vrnitev na *normalne* tirnice življenja, sprejemanje odgovornosti v družini, na delovnem mestu in v vsakdanjem življenju je težje, kot si lahko mnogi sploh lahko predstavljamo.

V KLUBU ZDRAVLJENIH ALKOHOLIKOV TOLMIN** so se odločili, da bodo v letošnjem letu še intenzivneje nudili pomoč občanom, ki se soočajo s problematiko alkoholizma.* ***Foto: arhiv kluba

Jubilejno leto društva

Zdravljenje alkoholikov se v večini primerov začne z ambulantnim oziroma bolnišničnim zdravljenjem. Začetek prave trnjeve poti do uspeha predstavlja vrnitev domov, kjer pa brez pomoči družine ni mogoče. Pri rehabilitaciji je lahko alkoholikom v pomoč klub zdravljenih oziroma anonimnih alkoholikov. V Zgornjem Posočju se lahko ti kot tudi njihove družine obrnejo na ***Klub zdravljenih alkoholikov Tolmin***, ki deluje že več kot 30 let.

Sprejemanje odgovornosti in odločitev

V klub zdravljenih alkoholikov se lahko včlanijo vsi, ki so prenehali z bolnišničnim ali ambulantnim zdravljenjem ter njihovi svojci. Kot opazovalci lahko v klub pridejo tudi tisti, ki so se odločili, da prenehajo s pitjem alkohola. Slednji lahko postanejo redni člani, ko spoznajo posledice odvisnosti. Pogoj za članstvo v klubu je abstinenca od alkohola in drugih psihoaktivnih snovi. Klub je namenjen srečevanju ljudi, ki se soočajo s podobnimi težavami, ki jih ob skupnih pogovorih lažje rešujejo. Srečujejo se na skupinah, ki potekajo pod strokovnim vodstvom terapevtov. Izmenjujejo si mnenja in si pomagajo. Medsebojno zaupanje gradijo s tem, da si delijo osebne težave in uspehe pri osebnostni, družinski, delovni in zdravstveni rehabilitaciji. Na skupinah ni nujno, da je tema zgolj alkohol, temveč soočenje in pomoč pri težavah, s katerimi se zdravljeni alkoholiki dnevno srečujejo. Prav zaradi *občutljive* tematike se člani zavežejo, da podatke oziroma izpovedi osebne narave posameznih članov ne posredujejo izven kluba. Tu se učijo sprejemanja odgovornosti in odločitev, ki so bile prej zamegljene z alkoholom. Pri tem predsednik kluba **Miro Lapanja** poudarja, da sama abstinenca od alkohola in drugih psihoaktivnih snovi še ne prinese drugačnega stila življenja; to je proces, ki ga moraš negovati z vztrajnim delom.

Vključevanje v družabno življenje

Člani kluba občasno prirejajo skupna druženja, ki so pomemben del v procesu vključevanja v družabno življenje. Organizirajo skupne izlete, pohode, izobraževanja in prirejajo piknike. Stike vzdržujejo tudi z drugimi klubi po Sloveniji in Italiji.

Ob jubileju bo pomoč še intenzivnejša

V Klubu zdravljenih alkoholikov Tolmin so se odločili, da bodo v letošnjem letu še intenzivneje nudili pomoč občanom, ki se soočajo s problematiko alkoholizma. Strinjajo se, da lahko z nasveti, ki jih dajo tisti, ki so tovrstne težave že prebrodili, spodbujajo odločitve drugih in jim pomagajo pri odločitvi za zdravljenje. Na področju preventive bodo poglobili stike s šolami in delovnimi organizacijami ter organizirali izobraževalna predavanja. Še naprej nameravajo tesno sodelovali s tukajšnjim centrom za socialno delo, zdravstvenimi domovi, psihiatrično bolnico Idrija, območnim odborom rdečega križa, lokalno akcijsko skupino, občinami ter vsemi drugimi zainteresiranimi s ciljem, da bi zmanjšali trpljenje zaradi bolezni, ki je posledica rednega in prekomernega uživanja alkohola in drugih psihoaktivnih snovi.

Peter Domevšček

Za pomoč in svetovanje lahko pokličete GSM številke:
- 041-898-017,
- 041-753-412,
- 031-333-507 in
- 041-955-044.

Utrinki

VPIS V REGISTER DAROVALCEV KOSTNEGA MOZGA

Podbrdo – V svetu vsako leto umre več tisoč odraslih in otrok zaradi raznih rakavih bolezni krvi, kot je na primer levkemija. Ena od možnosti zdravljenja je presaditev kostnega mozga darovalca, ki se popolnoma ujema v tako imenovanih antigenih HLA. Najprimernejši darovalci so bratje in sestre, toda skladnost antigenov HLA najdemo le v četrtini primerov. Skladnost med nesorodniki je še bolj redka, zato morajo pregledati na tisoče oseb, da najdejo ustreznega darovalca kostnega mozga.

Odkar vemo za bolezen priznane flavtistke **Irene Grafenauer**, se je

Žef Gmajnarjev in njegove mute[1]

Kneške Ravne so gorska vasica pod Suho in Rodico, kjer so se še po prvi svetovni vojni vsi domačini pisali Šorli, kjer Jože ni Jože, temveč Žef. Tu domačini naključnega popotnika še vedno sprejmejo gostoljubno in odprtega srca.

Maloštevilne domačije so se nekdaj preživljale z nekaj glavami goveje živine v hlevu in čredico ovac. Gmajnarjevi so premogli le kravico in par ovac. Po smrti starega gospodarja in matere se je mlajši sin odselil *"nekam not v Banjaluko"*, doma pa je ostal **Žef**. Majhna gmajnarjeva hiša je imela črno kuhinjo, kamrico, v kleti pa *štalo*, ki je le komaj še zaslužila to ime. Hiška brez dimnika, elektrike in vode bi bila danes lahko vzor muzejske kuhinje z ognjiščem, staro opremo in posodo, za katero nihče ne ve, koliko je stara.

Skromna čredica ovac za preživetje

Žef Gmajnarjev je bil možak drobne postave, naglih kretenj in vedrega duha. Njegova oblačila niso imela določene barve, saj je večji del življenja preživel v črni kuhinji. Novo srajco, površnik ali hlače je oblekel šele, ko stare niso več stale skupaj. Ko so se mu stare ponošene hlače natrgale, je z desnico toliko časa gladil odprtino, da je postala sajasta in zamaščena, tako da se je natrgani del lepo zlepil v celoto. Pa ne da Žef ni imel kaj obleči! Doma je imel polno skrinjo novih ali skoraj novih oblačil.

Žef se je preživljal s skromno čredico dveh ali treh ovac, poleg tega pa je tudi pomagal po vaških domačijah. Na malem travniku je raslo nekaj starih jablan in hrušk, plodove katerih je posušil za zimo. Skuhal pa si je tudi kakšen liter žganja za preganjanje bolezni in pogostitev naključnih obiskovalcev.

Nedeljska kosila in mlada nevesta

Dnevni obrok si je Žef pripravil na domačem ognjišču, če hrane le ni zaslužil z delom po vasi. Mleko je kupil ***pri Pologarju***. Vsako nedeljo pa se je na kosilo odpravil preko ravenskih polj in travnikov k ***Francovim***, na najvišje ležečo kmetijo. Pa vendar je Žef tudi tu včasih ostal brez nedeljske juhe. Če je namreč prišel do hiše in zaslišal ali zagledal nepoznane ljudi, se je kljub vabilu gospodinje umaknil. Mogoče je bil tako uvideven ali pa mu je bilo pred tujci preveč nerodno.

ŽEF GMAJNARJEV** je bil možak drobne postave, naglih kretenj in vedrega duha. Njegova oblačila niso imela določene barve, saj je večji del življenja preživel v črni kuhinji. Novo srajco, površnik ali hlače je oblekel šele, ko stare niso več stale skupaj.* ***Foto: arhiv družine Šorli – Francovih

Žef ni skrival zadovoljstva, ko se je k Francovim priženila mlada nevesta. Veselil se je, ko mu je ob nedeljah "ta mlada" postregla z juhico ali drugimi dobrotami, ki jih do tedaj ni bil deležen. Z njo je rad pokramljal in ji je celo dovolil, da ga je fotografirala; tega do takrat namreč nikomur ni pustil.

Lepe poletne nedelje, ko so Ravne dišale po svežem senu, ki se je sušilo po bližnjih travnikih, se je Žef Gmajnarjev odpravil k Francu. Mlada gospodinja ga je pričakala v kuhinji ob štedilniku. Vroč dan je bil in moda mladih, ki je bila v dolini nekaj vsakdanjega, je z nevesto prišla tudi v Kneške Ravne. Žef je ob prihodu v hišo zagledal mlado gospodinjo v kratkih hlačah in morda v malo bolj oprijeti bluzi. Zaprepaden je obstal na vratih kuhinje. *"Poglej jo, slekla se je,"* je še bolj jezno pripomnil ter brez nedeljskega kosila odšel domov.

Čas, ko siromak ubije siromaka

Ne le Francovo in Pologarjevo, tudi druge domačije je Žef pogosto obiskoval, da se je pozanimal, kako so otroci, kaj pravijo domačini, ki so se izselili v dolino ... Čeprav je bil nepismen, je vedel veliko. Mladim je pogosto pripovedoval o preteklih vojnah in obujal spomine na ruske ujetnike, ki so živeli v Kneških Ravnah, ko so Italijani gradili cesto in utrdbe na Rapalski meji, ki je tekla po Rodici, Suhi in čez Vogel. Ko je pogovor nanesel na vojno, je dodal: *"Kakšna vojna? To je čas, ko siromak ubije siromaka."*

Tepkovc za Rosiča

Žef je bil poštenjak in miren človek; spoštoval je oblast. Še posebej je cenil gozdarje in njihovo delo. Ponosen je bil, ko je lahko poklepetal z rajonskim gozdarjem **Rosičem** in njegovimi sodelavci, ki so včasih prihajali v gozdarsko kočo nad vasjo.

Utrinki

število ljudi, pripravljenih darovati kostni mozeg, povečalo. Na šoli smo menili, da bi skupaj z zaposlenimi v sosednjem domu upokojencev lahko zbrali 40 prostovoljcev, kolikor je treba, da sodelavci ***Centra za tipizacijo tkiv*** iz Ljubljane organizirajo predavanje in odvzem vzorca krvi za vpis v register darovalcev. Sestavili smo seznam potencialnih darovalcev in v torek, 14. marca, se je v prostorih šole zbralo okrog 40 darovalcev, ki smo uspeli uskladiti službene urnike in prevoze.

Dr. **Mihael Tonejc** nam je pojasnil vlogo slovenskega registra nesorodnih darovalcev kostnega mozga Slovenija – Donor, ki je član mednarodnega registra. Za bolnike, ki nimajo ustreznega darovalca med svojimi družinskimi člani, iščejo darovalce kostnega mozga po vsem svetu. Izvedeli smo, katere bolezni zdravijo s presajanjem kostnega mozga, poučili pa smo se tudi o dveh načinih odvzema kostnega mozga. Dobili smo "pošten" odgovor, ali je odvzem boleč in tvegan. Očitno je večina menila, da malo bolečin ni nič v primerjavi s podarjenim življenjem, saj so po individualnem pogovoru z zdravnikom odvzeli vzorec krvi kar 34 posameznikom, ki smo tako postali del svetovnega registra darovalcev kostnega mozga.

Tudi ostale kolektive ali druge skupine vabimo, da se odločijo za podobno akcijo, ki obolelim prinaša upanje, posamezniku pa da priložnost, da nekomu reši življenje.

Martina Kenda, v. d. ravnateljica, OŠ Simona Kosa Podbrdo

Nekega dne je Rosič naročil enemu izmed delavcev, naj stopi do Gmajnarja po kozarček žganja. Mladi možak, sicer Žefov znanec, je stopil v črno zatemnjeno hišo ter zaprosil za kozarček žganja. Žef je v kozarček nalil žganje ter mu ga ponudil. Še preden pa ga je ta vzel, je povedal, da potrebuje še en kozarček za gozdarja. Žef je urno umaknil že ponujeno pijačo rekoč: *"A tako, če je za Rozica (Rosiča), pa ne dam tega. Za njega je ta preslab, ti dam ta boljšega – tepkovca. Sem mislil, da je zate; ti popiješ vse."*

Gorje, če ne loči moža od mute

Z znancem iz doline se je Žef dogovoril, da mu proda eno od ovac. Na dogovorjeni dan je znanec prišel do Gmajnarja. Dolgo uro ali dve je Žef pripovedoval o rodovniku ovce tako natančno, kot da bi ženil hčer. Kupec je izvedel za vse matere ovce in očete *kaštrone*[2], katerih kri se je pretakala v ovci, ki je menjala lastnika. Ko je Žef povedal vse, kar se mu je zdelo pomembno, sta stopila okoli hiše do kleti, kjer je bil hlev z ovcami. Spustila sta se noter in Žef je kupcu naročil, naj prime belo ovco, ko bo prišla mimo vrat. V hlevu je bilo temno in možak ni videl ničesar. V pramenu svetlobe, ki je prihajala skozi mala vrata, je v kotu zagledal najprej ležečo črno, nato belo ovco, za njima pa sklonjenega Žefa. Po nekaj krogih lova je Žef skoraj jezno zakričal: *"Ugrabi ta belo."* Končno je kupec uspel skočiti, da bi zgrabil ovco. Močno je prijel, toda ne ovce, temveč Žefa za klobuk. Ta se je le otresel in jezno zagodrnjal: *"Gorje, če mož ne loči mute od človeka."* Ko jima je končno le uspelo uloviti ovco, sta se še dolgo pogovarjala o minulem dogodku in o usodi ovce z rodovnikom.

V visoki starosti je Žef Gmajnarjev iz Kneških Raven zaspal v domači hiši. Še preden pa je legel k počitku, je pripravil drva za zimo in nakrmil ovce.

Za Žefom in njegovo domačijo s črno kuhinjo pa ostaja le še spomin pri Ravencih, ki trmasto vztrajajo v idiliki gorskih domačij.

Po pripovedovanju zapisal: Pavel Četrtič

[1] ovce
[2] ovne

Spomin na čas "čufarc"

Danes 84-letni Bazilij Humar je z železnico oziroma Bohinjsko progo povezan že od rojstva. Pred slovesnostmi ob jubileju Bohinjske proge bomo v EPIcentru v nadaljevanjih objavili nekaj njegovih spominov na čas, ki ga je preživel ob in na naših tirih.

Hiša Humarjevih stoji ob ozki cesti v Zarakovcu med Koritnico in Hudajužno. Na drugi strani ceste že sto let vozijo takšni in drugačni vlaki. **Bazilij Humar** se je izučil za kovača in ključavničarja. Po drugi svetovni vojni se je zaposlil pri gradnji železniških mostov. Kasneje je nekaj časa upravljal prezračevalno napravo za predor Bukovo, z 32. leti pa je postal strojevodja in to delo opravljal 30 let. Bazilij se časa čufarc spominja takole:

***BAZILIJ HUMAR** je med drugim povedal, da železničarski delavnik ni bil vnaprej določen. V službi so ostali, dokler so jih potrebovali.*

Železničarji kot državni uslužbenci

Še mati mi je pripovedovala, da železničarjev v Avstriji niso preveč cenili, saj so jih imeli za lene. Ko je prišla prva svetovna vojna, so morali moški v vojsko. Doma so zaradi službe ostali le tisti, ki so delali pri železnici. Podobno se je zgodilo tudi v drugi svetovni vojni, le v manjšem obsegu, saj smo bili takrat pod italijansko oblastjo.

Slaba in dobra plat železniških plač

Za železniško službo se je vedelo, da je najbolj gotova, plače pa za takratne razmere niso bile preveč dobre. Kar za tretjino bolj skromne so bile od tistih, ki so jih prejemali tovarniški delavci. Dobra stran je bila njihova rednost. Stanje se je začelo izboljševati leta 1970, ko so na Bohinjski progi začeli z menjavo vlečnih vozil – parne so nadomestile dizelske in električne lokomotive ter motorni vlaki. Omejitev glede zaposlovanja ni bilo. Če so delavce potrebovali, so vzeli vse, ki so si tega želeli. Navadni delavci so se lahko s prakso naučili vsega, kar je zahtevala njihova zadolžitev. Imeli smo več sekcij – vlečno službo, vzdrževalce proge, prometnike in kretnike ali usmerjevalce, ki so delali po njihovih navodilih …

Za večjo moč "čufarce"

Na parni lokomotivi ali čufarci, kot smo jo imenovali, je bil poleg strojevodje tudi kurjač. Ta dva sta morala biti dobra tovariša, da je vse delovalo brezhibno. Kurjač je moral premazati 'mašino', cel sklop koles, ki so bila med seboj povezana, da je imela lokomotiva večjo moč. Tudi sam sem kot strojevodja začel na parni lokomotivi, kasneje pa smo morali pred prehodom na nove stroje opraviti dodaten tečaj. Med strojevodje je železnica vzela tiste, ki so bili izšolani za kovača, ključavničarja ali mehanika, in sicer do 35. leta starosti. Če je bila potreba, so vzeli tudi fante pri 20. Smo pa morali prej v šolo, kjer smo se naučili potrebnih znanj in opravili teoretične in praktične izpite. Kot novincem so nam veliko pomagali starejši, izkušenejši kolegi, ki so nam nekatere stvari pokazali in nam dajali navodila. Vsako leto smo morali opraviti zdravniški pregled, na katerem je zdravnik preveril, če je z nami vse v redu. Zunaj službenega časa se železničarji nismo posebej srečevali, saj so nam nadrejeni vedno govorili: 'Ko greste iz službe domov, pozabite na železnico!' So nas pa nadrejeni kakšnih deset let po moji upokojitvi povabili na slovesnost v Novo Gorico. Ko smo se takrat dogovarjali, kdo bo ob tej priložnosti spregovoril nekaj besed, so se ostali temu izogibali, zato sem se ponudil sam. Moj takratni nagovor, ki ga hranim še danes, se je začel takole: "Veseli me, da sodelavci še niso pozabili na nas, čeprav že dolgo nismo bili skupaj!" Zbranim sem v imenu že upokojenih železniških delavcev povedal, da smo lahko po svoje srečni, da smo živeli v času, ki nam je pripadal. Predvsem zaradi parnih lokomotiv je bilo naporno, obenem pa nam je bilo dano občutiti tudi olajšanje, ki ga je prinesel tehnološki napredek. Svoje delo sem imel rad in včasih sem komaj čakal, da grem v službo. Za nas je bil pomemben tudi bonificiran staž, saj so nam z vsakim letom priznali štiri mesece delovne dobe več.

"Tata pa vlak pelje!"

Ko so se otroci začeli zavedati, so bili ponosni na svoje očete, ki so delali na železnici. Večkrat so se tako pohvalili: 'Tata pa vlak pelje!' Žene so večinoma gospodinjile in nam vsakič sproti pripravljale torbo z malico. Na delo sem šel zjutraj, domov pa sem prišel zvečer. Ali pa tudi ne, saj sem se lahko vrnil šele naslednje jutro. Naš delavnik ni bil vnaprej določen. V službi smo ostali, dokler so nas potrebovali. Zjutraj sem navadno vedel, kam bom vozil, saj je šlo za redne vlake, vendar so včasih vmes vskočili tudi tako imenovani izredni vlaki. Kasneje so nadzor glede nadur

poostrili in po izteku delovnega časa nas je nadomestil drug strojevodja. Včasih ti je prišel nasproti in sva se zamenjala kar na progi, na črno. Sam sem kdaj koga nadomestil kar tu, pred našo hišo. Ja, bilo je lepo in zanimivo.

Črne in mastne roke

Sprva, ko so vozile le čufarce, je bilo delo strojevodje precej umazano. Moja žena je imela vse črne in mastne roke, ko je prala moja službena oblačila. Pralnih strojev sprva nismo imeli, zato so morale žene naše delovne obleke prati na roke v posodi. Navadno so to delale enkrat tedensko, ko se je nabralo dovolj oblačil. Spominjam se, da je nekoč na postaji na Mostu na Soči k meni pristopila neka gospa iz Italije. Svojo modro delovno obleko sem imel malo zamazano, zato jo je zanimalo, kako to očistimo. Povedal sem ji, da za to skrbi moja žena in da pere na roke. Gospa se je začudila in me opomnila, da imam zlato ženo. No, za kakšne parade smo oblekli tudi posebne uniforme. Pozneje so dotrajane parne lokomotive zamenjali dizelski in motorni vlaki, na katerih smo bili pravi gospodje. Po eni strani smo bili srečni, da smo se rešili umazanije, po drugi pa nam je bilo kar nerodno, saj je vse delovalo samo in smo imeli občutek, da nimamo več kaj početi.

Pogovor pripravila: Špela Kranjc

Foto: iz družinskega albuma Bogomirja Humarja

Prometno slepo črevo duši razvoj Posočja

Letos je bilo Zgornje Posočje, zlasti Bovško, zaradi snežnih plazov po najkrajši prometni povezavi čez Predel od osrednje Slovenije in Avstrije, v širšem smislu pa tudi Benečije, večkrat odrezano. Nazadnje od nedeljskega popoldneva, 5. marca, do četrtkovega večera, 9. marca. Ob zaprtem Vršiču oziroma zaprti Trenti se zgovorno kaže zaskrbljujoče stanje tukajšnjega gospodarstva ter neugodna kulturna vizija, ki, ujeta v slepem prometnem črevesu, že desetletja hira.

Ker je dolino s prometnim in drugim kakovostnejšim razvojem obšla že Jugoslavija in pred železno zaveso tudi Italija, so ljudje pričakovali, da jih bo iz zagate namera rešila Slovenija. Upali so, da bo nova oblast s predorom pod Vršičem te kraje vendarle povezala s Savsko in s predorom pod Mangartom s Kanalsko dolino ter jih tako krožno, v smeri proti Kobaridu, povezala z Benečijo. Upanje se zdi upravičeno, saj je to najkrajša povezava Goriške s sosednjo Avstrijo. Stvar je torej gospodarsko utemeljena in ne gre za tvegano politično potezo.

Žal pa so občine in gospodarstveniki Zgornjega Posočja in Goriške v strategiji Četrte razvojne osi vse skupaj pustili v neodločni negotovosti. Ali niso bili dovolj prepričljivi ali pa prepričani, da gre le za eno občino, ki ni prišla do besede, dokler se je ni *usmilil* potres ... Morda se razlog skriva v še enem zato pomembnem prometnem razlogu: razvoju sedanjega športnega letališča Bovec v mednarodno regionalno turistično letališče na tromeji.

Ob tem je prepričanje, da gre le za korist Bovške, vsekakor precej zmotno. Gledano nekoliko širše je bovško športno letališče v sredini med najbližjimi letališči: Celovcem, Ronkami, Portorožem in Ljubljano. Leži med različnimi turističnimi kraji v občinah Cerkno, Kanal, Kobarid, Kranjska Gora, Rateče, Tolmin ... in nenazadnje v bližini Beneške Slovenije in Kanalske doline, kjer je močan turistični kraj Trbiž od Bovca oddaljen le 30 dobrih kilometrov. Poleg tega so kraji do avstrijskega Beljaka še vedno bližje Bovcu kot Celovcu. Že ob izgradnji samo enega predora bili vsi ti kraji s Posočjem v lažjem stiku in dolina Soče bi se znašla v neprimerno bolj ugodnem turističnem in gospodarskem pretoku. Poleg tega bi lahko kandidirali za evropska razvojna sredstva in s tem razbremenili slovensko prometno pogačo.

Samo po sebi se razume, da je letališče časovno in finančno lažje dosegljiva naložba kot predor, vendar, žal, predolgo časa speči potencial danosti velikanske ravne in velike bovške soške terase na tromeji. Lahko le obžalujemo, da zamujamo in ga še nismo uvrstili med čezmejne razvojne projekte pridobivanja evropskih razvojnih sredstev.

V kolikor je res, da bodo igralnico pri Kobaridu prej ali slej povečali za evropske goste, ki bodo k nam prileteli čez Lužo na Ronke, bi bilo nenavadno, da ne bi od tam prileteli na bovško letališče in se z avtom zapeljali do nekaj več kot 10 kilometrov oddaljenega Starega sela.

Že samo ta promet bi nagnil tehtnico k pozitivnemu poslovanju, obenem pa bi bil pri tovrstnih gostih vsakršen let čez Posočje izjemna reklama za različne možnosti izrabe prostega časa.

V Posočju nam je tako lahko žal, ker nismo prej uvideli, da je tovrstna odmašitev soškega prometnega zamaška v korist vseh prebivalcev ob reki Soči in nismo dali vsega od sebe, da bi bila njena uresničitev časovno uvrščena pod točko *DANES* in *SEDAJ*. Tako pa se zamisel odmika v *JUTRI*, kar današnja mlada generacija razume kot *NIKOLI* in se bo še naprej odseljevala tja, kjer so zanjo boljše možnosti že *DANES*.

Miran Mihelič, Bovec

Utrinki

TEHNIŠKI DAN

Podbrdo – Tehniški dnevi so novost v učnem programu devetletke. Prvi tak dan je na naši šoli potekal v ponedeljek, 6. marca, ko smo učenci 7., 8. in 9. razreda ustvarjali na različnih področjih. Tema tehniškega dneva je bila *V kuhinji nam je lepo*, dejavnosti pa so potekale pet šolskih ur.

Razdeljeni smo bili v pet skupin, vsaka skupina pa je imela drugačno nalogo. Prva skupina je pod vodstvom **Mateje Maretič** in **Zorka Zlatoperja** izdelovala lesene izdelke za bolj domačno, prijazno kuhinjo. Nastale so čudovite košarice, obešalniki za krpe in opomniki zanimivih oblik.

V drugi skupini so pod vodstvom **Zdenke Erlah** in **Martine Frelih** spoznavali ekologijo v kuhinji. Izdelali so velik plakat, na katerem so predstavili vzroke onesnaževanja v gospodinjstvu, kako onesnaževanje preprečimo, nato pa so del plakata prevedli še v angleščino.

V tretji skupini so pod vodstvom **Ambroža Demšarja** preizkušali delovanje kuhinjskih aparatov. Sestavili so model pralnega stroja, zvonca, božičnih lučk in likalnika. Poleg tega pa so bolje spoznali delovanje elektrike.

Pod vodstvom **Zlatke Golob Šorli** je četrta skupina izdelovala makete moderne, klasične in šolske kuhinje. Ugotovili so, da je večina kuhinjskega pohištva geometrijskih oblik, zato so združili izdelovanje makete z znanjem iz matematike.

***TEHNIŠKI DAN** – Po zagotovilih vodje bo takšnih dni v prihodnje več. **Foto: Ambrož Demšar**, arhiv OŠ Podbrdo*

Peto skupino smo sestavljale šolske novinarke, ki smo pridno tekale od skupine do skupine in opazovale njihovo delo. Zapisale smo si nekaj izjav učencev, ki so povedali svoje mnenje o dogajanju ta dan. Na koncu pa smo iz fotografij naredile še fotorepotražo.

Ko smo končali z delom, je sledila predstavitev. Vsaka skupina je na kratko predstavila svoje delo in povedala, kaj vse so ta dan naredili in kaj novega so spoznali. Učiteljica Mateja Maretič, ki je tudi vodila ta tehniški dan, nas je pohvalila in zagotovila, da bo takih dni v prihodnje več. Zadovoljni pa so bili tudi ostali učitelji.

Rebeka Kos in **Karin Drole**, učenki OŠ Simona Kosa Podbrdo

Po poti spomina

Člani Planinskega društva Kobarid so v spomin na svojega prijatelja Alojza Fona – Hulja uredili Huljevo pot. Kljub temu da je 25. marca minilo 15 let od njegove smrti, se ga še vedno spominjajo kot ljubitelja gora, alpinista, gorskega reševalca, lovca, športnika, vojaka, izrednega delavca, predvsem pa fanta širokega nasmeha, neverjetne moči in energije, ki je bil vedno pripravljen pomagati.

Kot ste lahko razbrali že iz uvoda, vas bomo tokrat popeljali po *Huljevi poti*, dolgi okoli tri kilometre. Pot ni zahtevna, saj sta na njej le dva vzpona (višinska razlika 280 metrov). Sedaj, ko drevesa še niso ozelenela, se nam bo ponekod odprl pogled na smaragdno reko pod nami.

Za lisičjimi sledmi

Izhodišče se nahaja v ***Kampu Koren***. Od tu nas lisičje sledi (tako je pot označena) vodijo skozi gozd čez vzpetino Lesica proti Huljevi rodni Drežnici. Z Lesice se spustimo na Preval. Okoli 50 metrov poti je speljane po asfaltirani cesti, ki vodi v Drežnico, potem pa pridemo na staro drežniško cesto. Sledi spust skozi območje, ki ga domačini imenujejo Pod lojtri. Legenda namreč pravi, da so morali takrat, ko je bila to edina pot, ki je vodila v Drežnico, del poti preplezati po lojtri (lestvi). Tu se nam odpre pogled na Sočo in Gradič.

Spustimo se dalje proti Meucam, mimo italijanske obrambne črte; ostaline so deloma obnovljene. Od tu nas čaka še dober kilometer hoje. Prijeten sprehod skozi gozd, po gozdnih poteh in stezah zaključimo v izhodiščni točki – kampu Koren.

V SPOMIN NA* ALOJZA FONA – HULJA** – *25. marca, natanko 15 let od njegove smrti, se je v* ***kampu Koren *zbralo 71 njegovih sorodnikov, prijateljev, znancev in drugih ljubiteljev pohodništva. Skupaj so se odpravili po novi poti, ki jo je* ***PD Kobarid*** *posvetilo prav njemu. Pohodu je sledila slovesnost, na kateri so se ga drežniški pevci spomnili z njegovimi najljubšimi pesmimi in anekdotami iz njegovega življenja. "*Legenda je spet med nami,*" so bile uvodne besede njegovega prijatelja* **Zdravka Likarja**. *Šopek gorskega cvetja so na grob položili natanko ob uri, ko je pred 15-imi leti ugasnilo njegovo življenje.* ***Foto: Mateja Kutin***

Z ureditvijo krožne poti je ***Planinsko društvo*** (PD) ***Kobarid*** zaključilo del projekta. Kot načrtujejo, naj bi se ob 20. obletnici Huljeve smrti že sprehodili po podaljšani poti, ki bi povezala Huljev rojstni kraj s krajem njegovega bivanja, Kobaridom.

Mateja Kutin

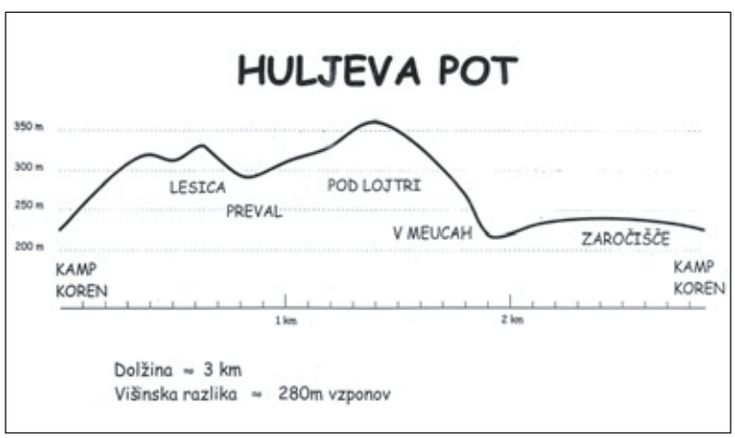

INFOFLEŠ:

- Pohod po Huljevi poti vam bo vzel uro časa.
- Dolžina poti: 3 kilometre.
- Višinska razlika: 280 metrov.
- Izhodišče: kamp Koren (na levem bregu Soče v neposredni bližini Napoleonovega mostu pri Kobaridu).
- Pot je označena z lisičjimi stopinjami.
- Pot je primerna tudi za otroke.
- Pri spustu skozi Meuce je potrebna previdnost.
- Priporočamo primerno obutev.

Utrinki

DELO TOLMINSKIH GASILCEV V MINULEM LETU

Tolmin – ***Prostovoljno gasilsko društvo*** (PGD) ***Tolmin*** se pripravlja na proslavo ob 125. obletnici svoje ustanovitve, ki bo 27. maja. Ob tej priložnosti bodo prejeli tudi zlati znak, priznanje, ki jim ga je dodelil poveljnik Civilne zaščite. V soboto, 25. marca, pa so tolminski gasilci imeli redni letni zbor, na katerem sta poročili o delovanju v minulem letu predstavila predsednik in poveljnik društva.

Kot je povedal predsednik PGD Tolmin, **Dejan Šavli**, so skupaj opravili 4.595 ur. Upravni odbor je veliko pozornosti na svojih sejah posvečal

Vokalna skupina Snežet

Senožeti – ne dolgo tega je ta beseda na Tolminskem pomenila znojenje in žuljave roke, danes pa je v glavnem prežeta z nostalgijo. Le starejši še pomnijo, kako so v predelih, ki so danes zaraščeni, naši predniki s srpom želi šope trav in jih nosili po strminah navzdol v dolino do domačij. Senožet (snežet) je simbol borbe kmeta za vsako ped zemlje in tradicija, ki jo slišimo le še v narodnih pesmih.

Pet let ni doba, ki bi na poti življenja pomenila kakšno posebej dolgo obdobje. Da se deset fantov skupaj obdrži tako dolgo, vztrajno dela, prepeva in radostno razdaja energijo po koncertnih odrih, pa je potrebna posebna kemija. Iskanje lastnih korenin, ohranjanje pristnih domačih besed ter ljubezen do domačega kraja in petja vežejo skupaj ***vokalno skupino Snežet***.

ČLANI VOKALNE SKUPINE SNEŽET *so si dali izdelati oblačila, kakršna so nosili njihovi dedje.* ***Foto: Romina Colnarič***

Od tolminskih do dalmatinskih

Vokalna skupina Snežet v lokalnem prostoru predstavlja svežino, saj znajo ljudsko pesem predstaviti na sproščen in lahkoten način.

Skupino oblikujejo: • umetniški vodja **Miloš Leban**, • prva tenorista **Andrej Hvala** in **Sandi Manfreda**, • drugi tenoristi **Radko Laharnar**, **Miloš Leban** in **Peter Pavletič**, • baritonisti **Ivan Testen**, **Miha Mežnar**, **Nejc Borovničar** ter • basista **Damijan Cvek** in **Fridrik Testen**. Njihov repertoar sestavlja slovenska, pred-

Utrinki

ureditvi dvorane in prostora za muzejske eksponate. Čeprav je ***Gasilska zveza Tolmin*** (GZT) lani prispevala milijon SIT in je 400 tisoč SIT dodalo še društvo, to ni bilo dovolj za uresničitev želja članov glede te investicije. Poleg rednih vaj in intervencij člani društva po besedah predsednika obvladujejo tudi spremljajočo dejavnost in se ji posvečajo. Omenil je še dobro sodelovanje z gasilskim servisom, vodstvom GZT in društvi v njej, s katerimi se želijo – predvsem na operativnem področju – še bolj povezati.

Poročilo o delu operativne enote društva je predstavil poveljnik **Zvonko Kavčič**. Po njegovih podatkih so imeli v letu 2005 skupno 30 vaj, na katerih so dali največji poudarek delu z opremo in vozili. Pomen takšne pripravljenosti se pokaže na intervencijah, ko je hitra priprava in pravilna uporaba opreme ključna. Ker ima društvo z vsakim letom več opreme, člani tudi redno nadgrajujejo svoje znanje. V minulem letu so člani tolminskega PGD opravili 103 intervencije, od tega je bilo dvajset požarnih, 78 tehničnih in pet prevozov vode zaradi suše. V gašenju požarov je sodelovalo 123 gasilcev, ki so opravili 274 delovnih ur. Tehnične intervencije, med katerimi je bilo 29 prometnih nesreč, so na noge spravile 257 članov in zahtevale 368 ur njihovega dela. Poveljnik Kavčič je še dodal, da so tudi v minulem letu dobro sodelovali z ***Regijskim centrom za obveščanje v Novi Gorici***, ***Policijsko postajo Tolmin*** in ***Reševalno postajo Tolmin***.

Špela Kranjc

DOBRA OPERATIVNA PRIPRAVLJENOST GASILSKIH ENOT

Bovec – Za člani ***Gasilske zveze*** (GZ) ***Bovec*** je pestro in naporno leto. Kljub temu pa gasilci ne mirujejo. Za letošnje leto imajo kar nekaj načrtov, ki bi jih radi uresničili. Kot je v letnem poročilu zapisal poveljnik GZ Bovec **Miro Bozja**, so prostovoljna gasilska društva (PGD) iz te zveze leta 2005 posredovala v 101 intervenciji. V 22 primerih je šlo za prometno nesrečo, 19 je bilo požarov, 22 intervencij je zahtevalo tehnično pomoč gasilcev, na primer iskalne akcije, odstranjevanje drevja, pomoč obolelim osebam, odstranjevanje snega, čiščenje zamašenih odtokov in jaškov ipd., štirikrat so posredovali zaradi nesreče z nevarnimi snovmi, 34 pa je bilo prevozov vode. V intervencijah zgledno sodelujejo z drugimi službami.

V GZ Bovec se zavedajo, da lahko samo strokovno usposobljeni gasilci, ki nevarnost poznajo in vedo, kako pravilno ukrepati, posredujejo kakovostno, hitro in učinkovito. Prav ▶

vsem tolminska ljudska pesem, nabožne pesmi in dalmatinske narodne. Slednje so nedvomno zelo atraktivne, saj so znane po svoji dinamičnosti in čutnosti, hkrati pa so prežete z južnim temperamentom. Zato se res ni težko zaljubiti vanje, še posebej, ko iz desetih grl na dan privre ubrana dalmatinska pesem. Lahko rečemo, da jih je Dalmacija že skoraj zasvojila, saj se fantje že več let zapored poleti odpravijo na obalo dalmatinskega morja, kjer tkejo vezi z lokalnimi pevci in poznavalci tovrstne pesmi.

Spomnijo se sečnje senožetov

Skupina je od nastanka pa do danes gostovala na številnih prireditvah. Za nastope so si fantje dali izdelati oblačila, kakršna so nosili njihovi pradedje. Svoj krstni koncert so imeli na materinski dan spomladi 2002 v Poljubinju. Vsako leto se udeležijo *Maklavčkovega memoriala* v Podmelcu, ki je posvečen obujanju spominov na sečnjo senožetov. V tolminski cerkvi so maja 2002 v sodelovanju z moškim delom ***Akademskega pevskega zbora Tone Tomšič*** pripravili koncert z naslovom *Marijine pesmi*. Leto kasneje so kot gostje ***pevskega zbora*** (PZ) ***Znamenje*** iz Volč nastopili na *Valentinovim koncertu* ter s ***skupino Ignis*** na ciklu božičnih koncertov v Idriji, Kobaridu in Tolminu. Lani so se v goste podali v Bazovico, in sicer na večere *Pesem na M'zarju*. Sodelovali so v dveh dokumentarnih filmih: *Hiša na meji* (2003) in *Veliki krvavi punt* (2003), ki se je na zaslonih prvega programa TV Slovenije vrtel lanskega decembra.

Dobrodelni koncert za dializni center

Zadnji večji nastop so fantje imeli 11. marca v tolminski kinodvorani, kjer so na pobudo ***Lions kluba Kobarid*** s ***klapo Kastav*** iz Kastava pri Reki pripravili dobrodelni koncert za dializni center Kobarid. Konec avgusta načrtujejo svoj novi koncert, ki bo ob praznovanju petletnega delovanja posebej slavnosten. To bo njihov tretji koncert – prvi je bil pri fontani v Tolminu (2004), kjer so priredili *Dalmatinski večer* in v goste povabili PZ Znamenje, drugega, *Večer slovenske ljudske glasbe,* pa so z gosti, vokalno skupino Ignis, priredili pred tolminsko kinodvorano (2005). V prihodnosti načrtujejo snemanje zgoščenke in potiho upajo, da bo izšla še v letošnjem letu.

Tenorist skupine **Peter Pavletič** ob koncu najinega pogovora poudari, da se fantje ne zbirajo zgolj zaradi koncertov in gostovanj, temveč predvsem zaradi prepevanja v dobri družbi. *"Veliko nam pomeni, če zapojemo v kaki stari vaški gostilni sredi vaških jeder, v manjši družbi radostnih ljubiteljev vsega ljudskega ... in seveda pod okni mladih deklet".*

Peter Domevšček

Reka

V našem poštnem nabiralniku se je nekega dne znašla pisemska ovojnica, v kateri je bila pesem, podpisana zgolj z **Si.K**. *"Kdo je ta skrivnostni pesnik?"* smo se spraševali. Nihče od nas ga ni poznal.

Pa je kmalu za tem v uredništvu pozvonil telefon. Poklicala nas je skrivnostna 81-letna gospa, ki ne želi biti imenovana. Povedala nam je, da Reka, ki jo lahko tokrat preberete, ni njena edina. Pesmi nastajajo ob vsakdanjem delu, ko kuha, pomiva posodo, pospravlja ... Najprej si zamisli, o čem bo pesem govorila, potem pa počasi zlaga verze in jih nadgrajuje.

Mateja Kutin

REKA

Pod skalnatim pobočjem majhen curek pricurlja,
bister curek, ki marsikdaj popotnika okrepča.
Plaho se ozira, ne ve ne kod ne kam,
saj ta svet mu je neznan.

Počasi med skalami si pot utira,
vse bolj živahen proti dolini prodira.
Ko v dolino priteče vse bolj močan,
si strugo utira in vse gorske potoke pobira.

Nastala je reka, včasih huda in grda,
največkrat pa mirna in lepa.
Ko vsemogočna naprej drvi,
se spretno izogiba pobočja in vasi.

Žal človeška roka vanjo je posegla
in velik del moči ji odvzela.
Okrnjena in umazana proti morju hiti,
se ponovne človeške roke boji.

Ko k morju priteče, se vanj zateče,
z valovi se bori, dokler ne utoni.

Si.K

Utrinki

zato, zagotavlja Bozja, veliko pozornosti namenjajo izobraževanju svojih članov. Lani so usposabljanja izvajali na ravni svoje GZ, GZ Slovenije in v okviru posameznih društev. Najbolj dejavno je bilo na tem področju ***PGD Bovec***, ki je svoje člane usposabljalo za uporabo opreme in sredstev prve pomoči in defibrilatorja za oživljanje.

Da bi bili gasilci in gasilke čim bolj operativno pripravljeni, se po Bozjevih besedah med letom praktično in teoretično usposabljajo na gasilskih vajah. Lani so izvajali predvsem vaje v društvih, kjer se gasilci večinoma posvečajo opremi in gasilskim sredstvom ter spoznavanju tehnike, orodja in vozil. Kot GZ Bovec so organizirali dve večji skupni vaji, in sicer v srpeniškem podjetju ter v Trenti s predpostavko večjega gozdnega požara. V prvi vaji je sodelovala tudi sosednja ***GZ Kobarid***, v

drugi pa poleg vseh operativnih enot bovške občine še njihovi kolegi iz Italije in ***PGD Kranjska Gora***.

Po ugotovitvah poveljstva GZ Bovec je operativna pripravljenost njihovih gasilskih enot dobra. To potrjujejo tudi kratek odzivni čas gasilcev ob klicu na pomoč, strokovno in učinkovito posredovanje enot ter, kot najpomembnejše, dejstvo, da se noben gasilec pri intervencijah ni poškodoval, *"čeprav so bili posamezni primeri zelo kritični, zlasti pri gašenju zahtevnega gozdnega požara v Trenti,"* se spominja Bozja.

In pomembnejši načrti v letošnjem letu? ***PGD Srpenica*** do oktobra zagotoviti novo vozilo, dokončati prostore nad garažami bovškega gasilskega doma in gradnja novega gasilskega doma v Logu pod Mangartom, našteva Bozja in poudarja, da žal premalo vlagajo v osebno zaščitno opremo. Po njegovem bo v prihodnje treba bolje poskrbeti tudi za opremljanje operativnega gasilca.

Špela Kranjc

Foto: Boris Budal in arhiv TKK Srpenica

BARVITE ROVTE NA PLATNU

Tolmin – ***Galerija Tolminskega muzeja*** bo do konca meseca gostila razstavo akademskega slikarja **Rafaela Terpina**. Na ogled je 35 akrilnih podob na platnu, ki so nastale po avtorjevem pohajkovanju po Šentviški planoti in Gorenji Trebuši ter dolini Idrijce med njima.

Terpin je leta 1969 diplomiral na ljubljanski likovni akademiji, kalil pa se je pri profesorjih **Mariju Preglju**, **Nikolaju Omersi** in **Maksimu Sedeju**. Svoja dela je prvič samostojno razstavil leta 1967 v rodni Idriji, v Tolminu pa so jih zadnjič videli pred 24 leti. Slikar sam sebe imenuje rovtarski krajinar, saj najraje upodablja raznolik svet med Tolminom,

Tolminsko mostišče I, II

Tolminski muzej *je konec lanskega leta izdal knjigi* ***Tolminsko mostišče I in II****. V njih avtorji pojasnjujejo dogodke na soški fronti, na območju delovanja XV. avstro-ogrskega korpusa. Ne najdemo pa samo podatkov o vojaških premikih in žrtvah, ampak tudi posledice, ki so jih spopadi povzročili civilnemu prebivalstvu.* "Knjiga je posvečena spominu vseh vojakov in častnikov, ki so branili in ubranili soško fronto ter spominu udeležencev nepozabne bitke, poimenovane po Kobaridu (Caporetto)."

Prva knjiga je namenjena prikazu vojaških taktičnih dogodkov na soškem bojišču v Zgornjem Posočju. Avtorja sta poznavalec in raziskovalec vojnih dogodkov prve svetovne vojne **Lovro Galić** *ter zgodovinar dr.* **Branko Marušič**. *Slednji nam najprej predstavi Tolmin in Tolminski okraj pred prvo svetovno vojno. Sledita dva obsežna dela Galića: v prvem je predstavljeno obdobje od začetka vojne do 24. oktobra 1917, v drugem pa XII. bitka in preboj italijanske fronte. Knjigo dopolnjujejo slikovno gradivo in priloge, v katerih so objavljena pričevanja udeležencev vojne. Pomoč bralcu pa je tudi kartografsko gradivo.*

Druga knjiga je vsebinsko in oblikovno drugačna od prve. Avtorji (mag. **Damjana Fortunat Černilogar**, **Lovro Galić**, **Darja Pirih** *in dr.* **Petra Svoljšak***) so se posvetili vojakom, civilistom in tegobam, ki jih je prinesla vojna. Opisujejo življenje vojakov in težave Posočanov. Svoljškova predstavlja usode številnih primorskih družin in posameznikov, ki so morali v begunstvo. Prispevek Pirihove obravnava življenje ljudi na Tolminskem med prvo svetovno vojno, tistih, ki so se vojskovali na različnih bojiščih, onih, ki so ostali doma, in tistih, ki so morali v begunstvo. Uredila je tudi seznam vojaških in civilnih žrtev iz območja sedanje občine Tolmin (izvzeta sta Kamno in Selce). Prispevek mag. Černilogarjeve govori o vojaških pokopališčih, ki so že po prvih bojih prekrivala travnike in pašnike v Posočju. Večji del te knjige pa predstavlja seznam padlih na tolminskem mostišču v letih 1915 do 1917, izdelan na podlagi arhivskih virov in prvič objavljen. Evidentiranih je 11.780 znanih in neznanih vojakov.*

PREDSTAVITEV NOVIH KNJIG *je pritegnila zanimanje več kot sto obiskovalcev. Kako tudi ne, ko pa je* ***Tolminski muzej*** *z izidom in predstavitvijo knjig zaključil obsežen projekt, ki ga je začel že leta 2003 in s katerim so želeli izdelati sezname padlih na tolminskem mostišču. Projekta so se lotili z zbiranjem gradiva v dunajskem vojnem arhivu in rimskih arhivih, lani pa nato z odprtjem razstave Tolminsko mostišče in izdajo kataloga obeležili 90-letnico prvih bojev na Soči. Knjigi, ki so ju predstavili v začetku marca, sta nadgradnja omenjenega projekta in pomembno prispevata k poznavanju polpretekle zgodovine, ki je imela velik vpliv na življenje v Posočju. V muzeju načrtujejo, da bodo v prihodnje izdelali tudi računalniško bazo podatkov padlih na soškem bojišču, ki bo na spletnih straneh dostopna širši javnosti.* ***Foto: Tatjana Šalej Faletič***

Z izidom knjig so zaključili obsežen projekt, ki ga je Tolminski muzej začel že leta 2003. Njegov namen je bil izdelati sezname padlih na tolminskem mostišču. "Tolminski muzej si je zadal nalogo prikazati oziroma zapisati zgodovino tolminskega mostišča kot enega izmed pomembnih strateških mest soškega bojišča. V to zgodovino je bilo ujeto trpljenje prebivalcev tolminske dežele in življenje vojakov cesarsko-kraljevega XV. korpusa Av-

Utrinki

Škofjo Loko, Logatcem in Ajdovščino, ki ga kot navdušen pohodnik in gornik rad raziskuje. Na terenu pripravi skico, iz katere nato ustvari akvarel, ki ga likovno nadgradi v svojem ateljeju.

Kot je o vsestranskem umetniku ob odprtju njegove razstave dejal njegov kolega in urednik Idrijskih razgledov **Janez Kavčič**, so avtorjevo glavno izrazno sredstvo barve, s katerimi "*tenkočutno zadene vzdušje v krajini*". Terpin za svoje slike pravi, da poskušajo biti predvsem čiste, vendar tudi vesele in poskočne. Kljub temu so velikokrat "*trde in resne, saj znajo v rovtarskem svetu navidez najbolj prisrčne barve govoriti zgolj o zapuščenosti in odmaknjenosti*".

Program ob odprtju razstave sta z glasbo pospremila učenca ***Glasbene šole Tolmin***.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

AKADEMSKI SLIKAR RAFAEL TERPIN *je na ogled postavil 35 akrilnih podob na platnu.*

SLIKE IZ PESKA V ZAMEJSTVU

Špeter Slovenov (San Pietro al Natisone) – Ob mednarodnem dnevu žena je ***Zveza beneških žen*** pripravila bogat kulturni program. V prostorih ***Beneške galerije*** je gostovala **Stanka Golob** s pestrim izborom slik iz peska, po katerih je znana širom Slovenije in v zamejstvu. Odprtja razstave so se udeležili številni ljubitelji kulture iz Špetra, Čedada in beneških vasi ter iz Posočja.

V lepi beneški besedi sta Golobovo in njena dela predstavili predsednica Društva beneških umetnikov **Donatella Ruttar** in predsednica Zveze beneških žen **Bruna Dorbolò**. Na odprtju so sodelovali tudi ***gojenci Glasbene matice*** iz Špetra.

Po končanem programu, namenjenem odprtju razstave, ki si jo v ▶

stro-Ogrske monarhije, deloma tudi njihovih nasprotnikov. Posebej zanimivo je, da so bili vojaki zelo različnih narodnosti pa tudi veroizpovedi, s tem pa tudi jezikov in kultur. Iz raziskovalnega vidika je to še posebej pritegljivo dejstvo, saj kaže na enkratno obliko tako sožitja kot tudi razhajanja posameznikov in množic v izjemnih, nečloveških okoliščinah," *je v uvodu h knjigama zapisal minister za kulturo dr.* **Vasko Simoniti**.

NASLOV: Tolminsko mostišče I in II. AVTORJI: **Lovro Galić** in dr. **Branko Marušič** (prva knjiga), mag. **Damjana Fortunat Černilogar**, **Lovro Galić**, **Darja Pirih** in dr. **Petra Svoljšak** (druga knjiga). KRAJ IN LETO IZDAJE: Tolmin, 2005. FORMAT: 22,9 x 32 cm. ŠTEVILO STRANI: 363 (prva knjiga), 437 (druga knjiga).

Po sledeh prve svetovne vojne

Cineteca del Friuli *(Furlanska kinoteka) je izdala dvojezično (slovensko in italijansko) zgoščenko in informativno zgibanko Sulle tracce della Grande Guerra – Po sledeh prve svetovne vojne. Nastali sta v istoimenskem projektu v okviru programa Interreg III A Italija-Slovenija 2002-2006. Pri pripravi so sodelovale tudi druge institucije, med njimi na slo-*

venski strani ***Kobariški muzej***, ***Lokalna turistična organizacija Sotočje***, ***Slovenska kinoteka*** *iz Ljubljane in* ***Turistična zveza Nova Gorica***. *Kot so v zgibanki zapisali, je projekt* "namenjen spoznavanju in vrednotenju obmejne pokrajine, kjer sta se pred devetdesetimi leti dolgih trideset mesecev spopadali italijanska in avstro-ogrska vojska. Sto tisoči mož so živeli in umirali v strelskih jarkih na Krasu, ob Soči in na gorah nad Furlanijo. Vojni dogodki so globoko zaznamovali ozemlje, ki se danes nahaja v Italiji, Sloveniji in Avstriji. Vojaki so gradili utrdbe in obrambne linije, kopali so kaverne in jarke, gradili ceste. Po koncu vojne je potekala gradnja kostnic, pokopališč in spomenikov v spomin na padle, ki jih je bilo na obeh straneh približno pol milijona. Znamenja vojne, ki je takrat ločila narode, so danes postala skupni temelj, na katerem je potrebno graditi sedanjost in prihodnost v prijateljstvu, miru in plodnem sodelovanju."

Projekt Po sledeh prve svetovne vojne predstavlja šest načrtov poti vzdolž Soške fronte: Od Sredipolja do Debele Griže, Od Tržiča do Trsta, Gorica-Nova Gorica, Zgornje Posočje, Furlanija ter Karnija, Kanalska dolina in Zajzera. "V poti so vključeni obiski velikih kostnic, spomenikov in muzejev, pa tudi ostanki trdnjav in utrjenih položajev, strelskih in povezovalnih jarkov, kavern in rovov, nagrobnih kamnov in zapuščenih pokopališč, spominskih kamnov in napisov, ki so jih v kamen in beton vklesali vojaki."

Pri kratkem opisu vsake predlagane poti najdemo tudi podatke o lokalnih turističnih organizacijah, ki ponujajo organizacijo ekskurzij na svojem območju.

Zgoščenka predstavlja zgodovinsko-turistično-kulturne poti "tudi s pomočjo zemljevidov in zgodovinskih kart, sedanjih podob, filmov in fotografij iz časa vojne. Predstavitev poti spremljata še izčrpna kronologija zgodovinskih dogodkov in natančna bibliografija."

NASLOV: Sulle tracce della Grande Guerra/Po sledeh prve svetovne vojne. PRIPRAVA PROJEKTA: Cineteca del Friuli (Furlanska kinoteka). JEZIKI: slovenski in italijanski.

Outdoor Slovenia

Lani je izšla knjiga z naslovom Outdoor Slovenia, v kateri so zbrane fotografije **Bogdana Kladnika**. *Edinstven slikovni vodnik nas s 137 fotografijami popelje od najvišjih vrhov do morja. Kot je avtor v uvodu zapisal, želi z bralci deliti ljubezen do dogodivščin v lepi nedotaknjeni naravi, do skrivnostnega podvodnega sveta rek, nedoumljivih slapov in naravnih sotesk, plezanja po belih vrhovih Julijskih Alp, raftinga in kajakaštva po smaragdnih brzicah Soče, pa do*

čolnarjenja po toplejših vodah Krke, Kolpe in Jadranskega morja.

Fotografije so razdeljene v več sklopov: Letenje z balonom, Letenje z letalom, Paragliding, Mangrt, Kaninski masiv, Triglav, Koritnica, Pohorje, Jahanje, Bohinj, Dolina Soče, Soča, Soteskanje, Krka in Kolpa, Postojnska jama, Križna jama in Jadransko morje. Na koncu je avtor dodal informacije o organizacijah, ki vam ponujajo organizacijo s fotografijami prikazanih doživetij.

NASLOV: Outdoor Slovenia. AVTOR BESEDILA IN FOTOGRAFIJ: **Bogdan Kladnik**. KRAJ IN LETO IZDAJE: Ljubljana 2005. FORMAT: 24 x 21 cm. ŠTEVILO STRANI: 80. JEZIKI: angleški, nemški in italijanski.

Knjižno polico napolnila: Mateja Kutin

Utrinki

▶ Beneški galeriji ogledate lahko še nekaj tednov, so se gostje preselili v večnamensko dvorano. Beneško gledališče je uprizorilo predstavi *Orkester* (avtor **Jeana Anouilha**, režija **Marjan Bevk**) in *Vičerjo za enega* (avtor **F. Frintona**, režija **Adriano Gariup**).

Da je bil praznik popoln, so poskrbeli domačini in številni obiskovalci z domačo beneško govorico, ki jo je bilo tisti večer slišati tudi v bližnjih lokalih. Posočani smo se domov vračali s prijetnimi občutki, da je slovenska beseda v zamejstvu živi, saj se mladi vračajo k učenju jezikov svojih babic in dedkov.

Besedilo in foto: Pavel Četrtič

STANKA GOLOB *(na sliki levo) je tokrat s slikami iz peska gostovala v Beneški galeriji.*

ZBRALI SO SE MLADI LJUBITELJI SLOVENŠČINE

Most na Soči – ***Zavod RS za šolstvo*** v sodelovanju s ***Slavističnim društvom Slovenije*** vsako leto po vseh svojih območnih enotah pripravi vseslovensko tekmovanje v znanju slovenščine.

Letošnjih regijskih tekmovanj se je 18. marca udeležilo 2.100 učencev in dijakov, ki so se najbolje odrezali na predhodnih šolskih tekmovanjih po Sloveniji in zamejstvu. Tekmovalci in njihovi mentorji iz goriške regije so se zbrali na ***OŠ Dušana Muniha Most na Soči***, kjer se je za srebrno in zlato Cankarjevo priznanje na štirih zahtevnostnih stopnjah z nalogami spopadlo 126 tekmovalcev iz 22 osnovnih in devetih srednjih šol.

Pred začetkom tekmovanja je ravnatelj mostarske OŠ **Branko Loncner** udeležencem voščil prisrčno dobrodošlico, veliko uspeha pri reševanju pa jim je zaželel tudi tolminski župan **Ernest Kemperle**. Oba sta poudarila pomen slovenščine – še posebej ob meji in na območju, kjer je bila slovenska beseda v preteklosti že prepovedana.

Najprej so reševali naloge objektivnega tipa iz jezika in književnosti, nato pa jih je čakala še pisna naloga oziroma spis. Tema letošnjega tekmovanja je bila odraščanje, tekmovalci pa so se pripravljali z branjem in razčlenjevanjem različnih književnih del. Učenci osmega in devetega razreda so predelali deli **Frana Milčinskega** *Ptički brez gnezda* in *Pod milim nebom* **Dese Muck**, dijaki srednje poklicne šole so spoznali *Janov krik* **Marinke Fritz Kunc**, dijakom nižjih letnikov štiriletnih srednjih šol so dodelili delo **Igorja Karlovška** *Gimnazijec*, njihovi kolegi iz višjih letnikov pa so prebirali **Miho Mazzinija** in *Kralja ropotajočih duhov*. Kot je povedala koordinatorka tekmovanja z OŠ Most na Soči **Nevenka Janež**, so se udeleženci pri njih počutili zelo dobro, rezultati pa bodo znani naknadno. Znano je, da bo deset odstotkov najboljših na vsaki stopnji prejelo srebrno, dva odstotka pa zlato Cankarjevo priznanje. Podelitev priznanj najboljšim v goriški regiji bo sredi maja –v Cankarjevem mesecu – v Novi Gorici.

Špela Kranjc

ZIMOVANJE MČ-JEV IN GG-JEV

Soča – Taborniki ***Roda puntarjev Tolmin*** vsako leto organiziramo raznovrstne akcije, v katere se dejavno vključujejo taborniki različnih starosti. Med največje in najbolj obiskane sodita taborjenje in zimovanje. Zadnja akcija, ki smo jo pripravili, je bilo zimovanje. Njen glavni namen je bil, da naši člani počitnice preživijo kar najbolj zanimivo in dejavno. Ob tem pa nismo pozabili na druženje in stik z naravo, ki sta glavni sestavini taborništva.

Zimovanje je potekalo med 25. februarjem in 1. marcem v naši taborniški koči v vasi Soča. Poleg 12 vodnikov in kuharja se ga je udeležilo 17 nadobudnih tabornikov, ki so polni razigranosti in zimske radosti dodobra začinili vsak dan posebej. Devet MČ-jev (mlajši taborniki) je pet dni večino časa posvetilo igri in kreativnim delavnicam, manjkalo pa ni niti drugih taborniških vsebin, kot so lov na lisico, spoznavanje vasi Soča itd. GG-ji (starejši taborniki) so se soočali s težjimi preizkušnjami. Delali so zasilno bivališče v naravi in poskušali zakuriti ogenj v snežnih razmerah. Prav prijetna izkušnja sta bili nočna orientacija in izlet v Bovec, na katerem so spoznavali kraj in domačine. Čeprav smo bili skriti v osrčju narave, smo pustni torek preživeli tako, kot se spodobi. Dopoldne smo pustovali v bazenu, celo popoldne pa smo se po najboljših močeh trudili odgnati zimo. Kljub našim strašnim maskam pa sneg kar ni in ni hotel skopneti. Glavna tema letošnjega zimovanja so bili Musokeso in njegovi prijatelji. Otroci so vsak večer spoznali enega člana druščine, prepevali njihove pesmi, poslušali zgodbe in se odpravili na sprehod do njihovega brloga. Po končanem zimovanju smo se utrujeni, a polni lepih vtisov in izkušenj vrnili domov.

Splošni odziv otrok in njihovih staršev je bil pozitiven in tudi starešina zimovanja **Aljoša Rejec** in zimovodja **Nataša Kenda** sta bila nad izvedbo programa zadovoljna. *"Letošnje zimovanje bi ocenila kot zelo dobro in uspešno, saj je vse potekalo po načrtih. S programom nismo imeli nikakršnih težav, prav tako ne z otroki, ki so bili zelo pridni in so se vživeli v celotno dogajanje na zimovanju,"* pravi Nataša in dodaja, da vidi ključ do uspeha v medsebojnem razumevanju in sodelovanju. Prav gotovo ima del zaslug za podobo letošnjega zimovanja tudi vreme, saj nam je več kot pol metra snega pričaralo pravo zimsko pravljico. Polni optimizma in željni novih dogodivščin se že pripravljamo na prihajajoče akcije, predvsem na taborjenje.

Kristina Rutar in **Danaja Vastič**, Rod puntarjev Tolmin

Foto: Matjaž Kos

ČLOVEK IN NARAVA

Bovec – Enajst članov ***Slikarske sekcije Bovške*** *je* v soboto, 18. marca, v bovškem kulturnem domu organiziralo drugo slikarsko razstavo *Človek in narava – Lovstvo v Zgornjem Posočju*, kjer so bila na ogled dela z lovskimi motivi in značilnimi živalskimi vrstami alpskega sveta. Avgusta lani so člani Slikarske sekcije Bovške pripravili svojo prvo razstavo z naslovom Voda. V središče so postavili vodne motive in v vsej svoji lepoti je prevladovala Soča. Sledil je ex tempore v Vrsniku in številne delavnice risanja in slikanja za odrasle pod mentorstvom **Slavice Mlekuž**.

Slike za razstavo je prispevalo 11 članov Slikarske sekcije Bovške.

ČLANI SLIKARSKE SEKCIJE BOVŠKE *so na svoji drugi razstavi predstavili dela na temo Človek in narava – Lovstvo v Zgornjem Posočju.*

Slavnostnega odprtja se je udeležilo veliko število obiskovalcev, ki jih je uvodoma nagovoril **Fedja Klavora**, za vzdušje pa so poskrbeli pevci ***moškega pevskega zbora Golobar*** ter citraš **Ivo Jelinčič**.

Besedilo in foto: Peter Domevšček

OB MATERINSKEM DNEVU

Hudajužna – V naši vasi že vrsto let z otroki pripravimo prireditev ob materinskem dnevu. Lani so se mlajši šolarji naučili in zaigrali igrico *Zajček išče mamo*, ki so jo kasneje odigrali tudi na ***OŠ Podbrdo*** za tamkajšnje učence razredne stopnje in vrtičkarje.

Letos pa smo v nedeljo, 26. marca 2006, pripravili prireditev v pozdrav staršem, tetam, stricem, babicam, ▶

BARVE DOMAČEGA KARATE KLUBA GORYU *je zastopalo 39 tekmovalcev vseh starostnih kategorij, ki so osvojili osem odličij in se ekipno uvrstili na četrto mesto.* ***Foto: Ivan Čufer***

OSEM ODLIČIJ ZA DOMAČE KARATEISTE

Tolmin – V nedeljo, 12. marca, je v telovadnici ***Šolskega centra Tolmin*** potekal turnir v tradicionalnem karateju. Turnir je v sodelovanju s ***Slovensko zvezo tradicionalnega karateja*** organiziral tolminski ***karate klub Goryu***. Tekmovanja se je udeležilo 149 tekmovalcev iz devetih karate klubov, ki so skupno opravili 290 nastopov v katah posamezno, katah ekipno, v dogovorjenih bojih za mlajše kategorije ter v prostih bojih za odrasle. Turnir, kjer sta bila delegirana tudi dva sodnika iz kluba Goryu, **Jernej Čufer** in **Gorazd Perdih,** je bil razdeljen na dva dela; dopoldne so tekmovale otroške kategorije, popoldne pa kadeti, mladinci in člani. Poleg dobre tekmovalne udeležbe so ljubitelje karateja navdušile polne tribune gledalcev.

Barve domačega karate kluba je zastopalo 39 tekmovalcev vseh starostnih kategorij. Med njimi je nastopilo veliko začetnikov, za katere je bilo to prvo karate tekmovanje. Skupno smo osvojili osem odličij – štiri bronasta, eno srebrno in tri zlata – in se ekipno uvrstili na četrto mesto.

Vidnejši rezultati KK Goryu:

- **Kevin Podreka** je v močni kategoriji malčkov (22 tekmovalcev) dosegel 6. mesto v disciplini kata;
- **Gaja Kozar** je v kategoriji mlajše deklice osvojila dve prvi mesti, in sicer v disciplinah kata in borba;
- **Gregor Blažon** je v kategoriji starejši dečki dosegel 4. mesto v disciplini kata;
- **Žiga Božič** in **Gregor Gololičič** sta si v kategoriji starejši dečki – borbe delila 3. mesto;
- **Jasmina Medved** je v kategoriji kadetinj zasedla 3. mesto v disciplini kata;
- **Bojana Aleksić** je med starejšimi mladinkami osvojila dve odličji – 1. mesto v katah in 3. mesto v borbah;
- **Boštjan Ivančič** je v članski kategoriji v borbah dosegel 2. mesto. V finalu se je spopadel z aktulnim državnim prvakom **Juretom Šubicem**.

Jernej Čufer, karate klub Goryu

MEDNARODNI TURNIR – DRAGOCENA IZKUŠNJA MLADIH KOŠARKARJEV

Nica (Francija) – Pionirke in pionirji ŽKD Tolmin in KK Tolmin so se konec februarja udeležili košarkarskega turnirja za igralke, igralce (letnik 1991) in mlajše v Nici. Na turnirju so nastopile pionirske ekipe iz Francije, Švice, Madžarske in Slovenije. Daleč najboljšo igro sta prikazali madžarski ekipi, ki sta predstavljali državno selekcijo do 14. leta, ostale mestne ekipe pa so si bile precej enakovredne. Tolminski ekipi nista bili tako uspešni kot prejšnja leta in sta pristali na dnu razpredelnice, vseeno pa je bil za mlade igralke in igralce nastop na tem turnirju dragocena izkušnja. Igrali so z odličnima madžarskima ekipama, vsi, igralke, igralci in spremljevalci pa smo bili navdušeni nad odnosom do otroškega športa, kakršnemu smo bili priča.

Oba dneva turnirja so bile tribune polne gledalcev – staršev, prijateljev in starejših igralcev – in takšnem vzdušju lahko doma le sanjamo. Še bolj pa smo bili navdušeni nad zaključno prireditvijo, na kateri so organizatorji zaigrali himne sodelujočih držav in vse nastopajoče pohvalili za njihove nastope. Na njej so sodelovali najpomembnejši predstavniki mesta Nica, regije in njihov evropski poslanec. Svoje nedeljsko popoldne so namenili mladim športnikom, saj je po njihovem mnenju šport ena možnih poti varnega in zdravega odraščanja brez pogubnih stranpoti, kakršnih tako v Franciji kot pri nas ne manjka.

Branka Hrast Debeljak, Gimnazija Tolmin

NAJBOLJŠI ŠPORTNIKI MINULEGA LETA NAGRAJENI

Tolmin – Redna letna *inventura dosežkov* tolminskih športnikov v

TEKMI JE SLEDILO FOTOGRAFIRANJE *posameznih moštev.* ***Foto: arhiv KK Tolmin***

PRISRČEN NASTOP OTROK *je popestril prireditev ob materinskem dnevu.* ***Foto: Vojko Černe***

dedkom, sosedom … in nenazadnje tudi pomladi, ki nas je obiskala pred kratkim. Otroci so se z recitacijami in plesom dotaknili nam bolj ali manj ljubih letnih časov, nato pa so odigrali tudi igrico o piščančku Čivku, ki se je izvalil iz jajca in začel z iskanjem svoje mame.

Otroci, dijakinje in starši, ki smo pri prireditvi sodelovali, smo se razveselili ob pogledu na polno dvorano obiskovalcev. Ob koncu pa smo vsaki ženi podarili še rožico iz papirja, vsem tistim pa, ki so nekoč živele v Hudajužni ali Oblokah, danes pa bivajo v domu upokojencev, smo rožico odnesli na njihov novi dom.

Urška K. Mavrar

PUNTARJEM PRVI NASLOV

Tolmin – ***Klub malega nogometa Puntar*** je bil 1. aprila organizator zaključnega turnirja prvega državnega prvenstva do 19. let v "futsalu". Tekmovanje, ki letos sicer še ni bilo uradno, bo pa za vse klube 1. slovenske lige obvezujoče v prihodnji sezoni, je nedvomno doseglo svoj namen. Da je Posočje eno izmed osrednjih središč malega nogometa, so z masovno udeležbo ponovno dokazali tudi gledalci, saj se jih je samo na finalni tekmi med lokalnima tekmecema zbralo okoli 350.

Čeprav so veljali mladi uporniki za nespornega favorita, na treh predtekmovalnih turnirjih niso oddali niti

letu 2005 je najboljšim zopet prinesla priznanja ***Občinske športne zveze*** (OŠZ) ***Tolmin*** in ***Zavoda za šport*** (ZŠ) ***občine Tolmin***. Podelitev je bila 23. februarja v ***Centru MinK***, ki so ga poleg športnikov in njihovih trenerjev zapolnili tudi številni drugi ljubitelji športa, za glasbeno spremljavo pa je poskrbel ***Trobilni kvintet*** s tolminske glasbene šole.

Predsednik OŠZ Tolmin **Marko Janež** je skupno podelil 23 različno *težkih* priznanj. Bronasti znak je prejela **Zala Kuštrin** iz Karate kluba Tolmin. Srebrni znak so dobili smučarski skakalec **Jaka Hvala** iz Smučarskega skakalnega kluba Ponikve, **Matic Mavri** iz Atletskega društva (AD) Posočje, še ena tolminska karateistka **Kitty Finc** ter ekipi mladink in mladincev ***Šahovskega društva AET Tolmin***. Najžlahtnejši, zlati znak je šel v roke članskega moštva ter **Jureta Škoberneta** in **Simone Uršič** iz Šahovskega društva AET Tolmin, zaslužili pa so si ga še **Jože Kogoj** iz Strelskega športnega kluba Tolmin ter trije **atleti iz AD Posočje**, in sicer veteran **Jože Uršič** ter mladinca **Jana Šimac** in **Uroš Roner**.

Kar osem bronastih kipcev OŠZ so si razdelili članska ekipa ***Kluba malega nogometa*** (KMN) ***Puntar***, članice Šahovskega društva AET Tolmin in članice AD Posočje, gorska tekačica iz tega društva **Edita Gashi**, **Tomo Sotenšek** iz Ribiške družine Tolmin – sekcija kasting, član Lokostrelskega kluba (LK) Most na Soči **Maksi Muznik**, **Peter Mrak** iz Planinskega društva (PD) Tolmin in **Matija Klanjšček**, alpinist Soškega alpinističnega odseka znotraj PD Tolmin. S srebrnima kipcema se lahko pohvalita **Ivan Muznik** iz LK Most na Soči in gorska tekačica AD Posočje **Valerija Mrak**. Pogojem za zlati kipec s svojimi rezultati v minulem letu ni uspelo zadostiti nikomur, je pa zato Janež v imenu OŠZ podelil še eno posebno nagrado, in sicer priznanje zaslužnemu športnemu delavcu. Prav tako zasluženo ga je za tokrat prejel **Ivan Gruntar - Mičo**. Predlagal ga je sicer ***Balinarski športni klub Soča Tolmin***, katerega član je Gruntar, vendar je bil in je še vedno dejaven na več področjih, povezanih z različnimi športnimi panogami.

Direktor ZŠ občine Tolmin **Branko Velišček** in podžupan **Berti Rutar** sta v drugem delu prireditve podelila priznanja najuspešnejšemu športniku, najuspešnejši športnici in najuspešnejšemu moštvu tolminske občine v letu 2005. Obenem je ZŠ prvič podelil tudi posebna priznanja ekipam, ki so največ dosegle na šolskih športnih tekmovanjih. Tokrat so bile to ekipa šahistov do 15 let za četrto mesto na državnem prvenstvu OŠ, ekipa šahistov do 12 let za peto mesto na tem tekmovanju ter ekipa atletov do 15 let, ki je zmagala na osnovnošolskem ekipnem državnem prvenstvu. Člani vseh treh moštev so ***učenci tolminske OŠ Franceta Bevka***. Vrhunec je dogajanje doseglo z razglasitvijo najboljših. Naslov naj športnika minulega leta je po blesteči sezoni pripadel nogometašu KMN Puntar **Benjaminu Melinku**, z naslovom naj športnice se lahko pohvali gorska tekačica AD Posočje, sicer Gorenjka **Valerija Mrak**, med ekipami pa je bil zopet najuspešnejši tolminski **KMN Puntar**.

Ob letu osorej se bo tolminska športna smetana zopet zbrala, do takrat pa imajo športniki še dovolj časa za trde treninge s tem tudi še boljše rezultate.

Špela Kranjc

OSMI NA DRŽAVNEM ŠOLSKEM PRVENSTVU

Maribor – Šahovsko moštvo ***OŠ Franceta Bevka Tolmin*** v sestavi **Domna Gaberščka**, **Erika Hozjana**, **Matica Novaka**, **Aleša Rutarja** in **Jakoba Uršiča** je na državnem ekipnem prvenstvu fantov do 15 let osvojilo 8. mesto. Na dvodnevnem prvenstvu, ki se je začelo v soboto, 18. marca, je nastopilo 16 ekip. Pravico do nastopa so imeli regijski prvaki in tri najboljše ekipe iz lanskega leta. Tolminski šahisti so se na prvenstvo uvrstili kot regijski prvaki. Po ratingu so sodili v ožji krog favoritov, vendar so igrali pod pričakovanji in osvojili zanje slabo 8. mesto. Zmagali so šahisti ***OŠ Pohorskega odreda Slovenska Bistrica*** pred ekipo ***OŠ Ig***.

Jožef Uršič, mentor šahovskega krožka

Utrinki

točke. A tudi tokrat so bili vsaj za razred boljši od nasprotnikov. Še največ dela so imeli v polfinalu, ki bi ga lahko poimenovali kar finale pred finalom, saj so šele v drugem polčasu strli odpor žilavih Litijanov. Na prvi polfinalni tekmi je kobariški ***Oplast*** lažje od pričakovanj (končni rezultat 4:2) ugnal favorizirani ***Extrem***, čeprav so Ribničani na začetku vodili.

Z uvrstitvijo obeh posoških ekip v veliki finale so nedvomno prišli na svoj račun navijači. V dokaj nezanimivi tekmi za tretje mesto so z dvema zadetkoma kapetana **Pantića** zasluženo slavili Litijani in se okitili z bronastimi kolajnami. Uvod v finale se je začel s spektakularno predstavitvijo

obeh moštev, na igrišču pa je bilo, vsaj v prvem polčasu, vse v znamenju navdahnjenih Puntarjev. Varovanci trenerja **Mira Cvijanoviča** so z domiselno in kolektivno igro večkrat spravili gledalce na noge, gostujoče igralce pa v obup. Serijo zadetkov je v osmi minuti nakazal **Kristjan Čujec**, ki je s svojo dinamitno desnico zadel iz prostega strela. V 11. oziroma 12. minuti sta sledili dve šolsko izpeljani akciji Puntarja za zanesljivo ▶

PUNTARJI V ZMAGOVALNEM DUHU *– Po prvi zmagi na zaključnem turnirju prvega državnega prvenstva do 19. let v "futsalu" je tekel šampanjec, pela se je puntarska himna, izostala ni niti slavnostna torta in seveda skupinsko ovekovečenje za EPIcenter.* ***Foto: Tatjana Šalej Faletič***

Datum	Kraj	Prireditev	Informacije
14. do 16. 4.	**TOLMIN**, Športni park Na logu	**Dirka radijsko vodenih avtomobilov** – Tekma za GP Slovenije	Modelarski klub Tolmin: 031-622-574
17. 4. (10.00)	**BOVEC, KANIN**	**Emavs 2006** – Tekmovanje starosvetnih smučarjev	SK Kanin: 05/ 38-86-579, 041-781-247, TIC Bovec: 05/ 38-41-919, 031-388-700
17. 4. (15.00)	**PRI ROBIČU**	**Blagoslov obnovljene cerkve sv. Hilarija in Ticijana s kulturnim programom in družabnim srečanjem**	peter.fon@siol.net
18. 4. (20.00)	**TOLMIN**, Kinogledališče	**Kako smo ljubili Tita** v izvedbi **SNG Nova Gorica** – Za gledališki abonma in izven	ZKD: 05/ 38-11-801
20. 4. (16.00)	**SMAST**, podružnična šola	**Dan odprtih vrat**	PŠ Smast
20. 4. (19.30)	**TOLMIN**, Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	**Predstavitev knjige Energija, ujeta v kristalu soli avtorjev Jožeta Muniha in Davida Poljška**	Knjižnica C. Kosmača: 05/ 38-11-526
21. 4. (9.00)	**BOVEC**, Kulturni dom Bovec	**20. festival Turizmu pomaga lastna glava**	LTO Bovec: 05/ 38-96-444
21. 4. (20.00)	**TOLMIN**, Kinogledališče	**Primorska poje**	JSKD: 05/ 38-01-170
22. 4.	**POLJUBINJ**, pri veliki hali	**Sejem plemenske živine**	KSS: 05/ 38-11-295
22. 4. (14.00)	**LADRA**, vojaška kapela	**Odprtje prenovljene kapele, razstava slik in predmetov iz 1. svetovne vojne, ob 16h spominska maša**	KS Ladra–Smast–Libušnje, Darko Smrekar: 041-713-829
22. 4.	**TOLMIN,** Šolski center	**Jubilejni koncert ob 10-letnici delovanja PZ Znamenje Volče**	Darja Sovdat: 041-933-640
23. 4.	**TRENTA**, Dom Trenta	**Primorska poje**	Info središče TNP: 05/ 38-89-330
25. 4.	**TOLMIN**, Tolminski muzej	**Predavanje Gorazda Humarja o bohinjskem predoru in solkanskem mostu**	Tolminski muzej: 05/ 38-11-360
29. 4.	**GOLOBAR**	**Pohod na Golobar** – Lahka tura, vodi S. Boljat	PD Tolmin, čet. 17h-19h: 05/ 38-83-211
30. 4.	**ČIGINJ**	**Tradicionalni pohod na Očno**	TD Volče
30. 4. (10.00)	**BOVEC**	**5. bovški tek**	Tekaško društvo Bovec: 051-253-471, 031-361-644
30. 4.	**TRENTA**, Dom Trenta	**Odprtje razstave Dolina ob zgornji Soči skozi čas** – Trenta in Soča na razglednicah (1990–2006) zbiratelja Borisa Dolničarja	Dom Trenta: 05/ 38-89-330
30. 4.	**KUK**	**Kresovanje**	CB RK: 051-302-616
30. 4.	**PRAPETNO BRDO**	**Kresovanje**	ŠD Šentviška Gora: 031-583-678
maj	**ŽLEBI–SLAP OB IDRIJCI**	**Pohod skozi Žlebi z zaključkom na Slapu ob Idrijci**	TD: 031-452-788
maj	**TOLMIN**, Tolminski muzej	**Odprtje slikarske razstave Ivana Čarga**	Tolminski muzej: 05/ 38-11-360
	PLANINA KOVAČIČ	**Tradicionalna izdelava oglja**	TD Volče
1. 5.	**SLAP OB IDRIJCI**	**Tradicionalni skoki z mosta**	TD Slap ob Idrijci
5. 5.	**TOLMIN**, Center za izobraževanje in usposabljanje	**Uvodno predavanje v protistresni seminar Umetnost življenja**	Zavod za razvoj človekovih vrednosti, Boštjan Podgornik: 031-545-407
6. 5.	**BLEGOŠ**	**Pohod na Blegoš** – Lahka tura, vodi S. Boljat	PD Tolmin, čet. 17h-19h: 05/ 38-83-211
6. 5.	**TOLMIN**	**EKOpraznik**	PRC, TNP, DEKSP, Občina Tolmin, TZGP
7. 5.	**KOBILJA GLAVA**	**Pohod na Kobiljo glavo** – Lahka tura, vodi S. Gorjup	PD Tolmin, čet. 17h-19h: 05/ 38-83-211
12. 5.	**TOLMIN**, Šolski center Tolmin	**Srečanje krvodajalcev**	Valerij Bizjak: 05/ 38-81-228
12. 5.	**TOLMIN**, Kinogledališče	**Gostovanje Gledališke skupine Drežnica**	ZKD Tolmin: 05/ 38-11-801

Utrinki

vodstvo, ki sta ju brez večjih težav zaključila **Gaj Rosič** in **Gorazd Vasiljevič**. V peti minuti drugega polčasa je **Luka Medved** znižal rezultat, vendar je le minuto zatem puntarje na varne tri zadetke prednosti popeljal kapetan **Andrej Rutar**. Nadvse motivirani Gaj Rosič je v 35. minuti dosegel še peti zadetek za svoje moštvo, veselja in zasluženega naslova državnega prvaka pa ni mogel skaliti niti zadetek **Tineta Brusa**. Sledil je športen stisk rok, podelitev zasluženih priznanj in prešerno veselje mladih Puntarjev, ki se je zavleklo dolgo v noč. Tekel je šampanjec, pela se je puntarska himna, izostala ni niti slavnostna torta.

- *Finalna tekma:* Puntar : Oplast 5:2 (3:0)
- *Sodnika:* **Nenad Smajila** in **Alojz Žerak**
- *Delegat:* **Teodor Plaznik**
- *Strelci:* 1:0 **Kristjan Čujec** (8), 2:0 **Gaj Rosič** (11), 3:0 **Gorazd Vasiljevič** (12), 3:1 **Luka Medved** (25), 4:1 **Andrej Rutar** (26), 5:1 **Gaj Rosič** (34), 5:2 **Tine Brus** (35)
- *Puntar Alpkomerc:* **Rok Levpušček**, **Aleš Hvala**, **Klemen Ivančič**, **A. Rutar**, **K. Čujec**, **Igor Šturm**, **Andraž Gregorčič**, **Matic Gaberščček**, **G. Vasiljevič**, **G. Rosič**, **Klemen Grahelj**, **A. Laharnar**, *trener* **M. Cvijanovič**
- *Oplast Kobarid:* **Jure Volarič**, **Tine Brus**, **Luka Medved**, **Samo Hafner**, **Jan Kurinčič**, **Matej Gorenščček**, **Anže Štih**, **Borut Ručna**, **Tadej Jug**, **Tomaž Benko**, **Sandi Kramar**, **Matija Uršič**, *trener* **Aleks Volarič**

Julijan Drago

Datum	Kraj	Prireditev	Informacije
12. in 13. 5	**ŠENTVIŠKA GORA**	**Turnir trojk**	ŠD Šentviška Gora: 031-583-678
14. 5.	**ŠENTVIŠKA PLANOTA**	**Pohod po Šentviški planoti** – Lahka tura, vodi V. Pagon	PD Tolmin, čet. 17h-19h: 05/ 38-83-211
18. 5.	**TRENTA**, Info središče TNP	**Projekcija dokumentarnega filma o planinskem pašništvu avtorja dr. Naška Križnarja** (ob dnevu muzejev)	Info središče TNP: 05/ 38-89-330
18. 5. (18.00)	**MOST NA SOČI**, OŠ Dušana Minuha	**Protistresni seminar Umetnost življenja**	Zavod za razvoj človekovih vrednosti, Boštjan Podgornik: 031-545-407
druga pol. maja	**TOLMIN**, Knjižnica Cirila Kosmača	**Odprtje razstave Jane Dolenc**	Knjižnica C. Kosmača: 05/ 38-11-526
19. 5.	**TOLMIN**, ŠP Brajda Tolmin	**Avtošola za male**	SPVCP, AMD, CZ
19. 5. (19.00)	**TOLMIN**, Šolski center Tolmin	**Nastop plesnih skupin Torso Gimnazije Tolmin in M OŠ F. Bevka Tolmin**	Gimnazija Tolmin: 05/ 38-11-230
19. 5. (20.00)	**TOLMIN**, Kinogledališče Tolmin	**O pridi, maj zeleni** – Koncert učencev GŠ Tolmin ob 250-letnici Mozartovega rojstva	Glasbena šola Tolmin: 05/ 38-11-260
20. 5. (10.00)	**DOLENJA TREBUŠA–MOST NA SOČI**	**6. pohod po Kosmačevi učni poti**	OŠ Most na Soči: 05/ 38-41-560
20.5.	**TOLMIN**, Na Logu	**Družinska ura** – Za večjo varnost vseh	SPVCP, AMD, CZ
20. 5.	**TRENTA**, Info središče TNP	**Odprtje razstave 3000 let rudarstva in železarstva v Julijskih Alpah** (ob evropskem dnevu parkov)	Info središče TNP: 05/ 38-89-330
23. 5.	**TRENTA**	**Mednarodni Belarjev naravoslovni dan na Soški poti**	Info središče TNP: 05/ 38-89-330
26. 5. (10h do 12h)	**TOLMIN**, Varstveno delovni center	**Dan odprtih vrat v VDC Tolmin**	VDC Tolmin: 05/ 38-10-369
26. 5. (17.00)	**TOLMIN**, Kinogledališče Tolmin	**Slavnostna seja občinskega sveta**	Občina Tolmin: 05/ 38-19-500
27. 5.	**BOVEC**, letališče	**Gasilski mladinski orientacijski tek**	Miro Bozja: 041-650-341
27. 5.	**MOST NA SOČI**	**Kajakaška tekma za slovenski pokal** za mlajše kategorije v slalomu s prilagojenimi pravili	KK Soške elektrarne
27. 5.	**TOLMIN**	**Slovesnost ob 125. obletnici delovanja PGD Tolmin**	PGD Tolmin
27. in 28. 5.	**KOSEČ** in **DREŽNICA**	5. tradicionalna umetniška delavnica **Lepota v lesu in kamnu Koseč 2006**	Vinko Kranjc: 041-594-526
28. 5.	**PLANINA SLEME**	**30. pohod na planino Sleme** – lahka tura, vodi R. Rauch	PD Tolmin, čet. 17h-19h: 05/ 38-83-211
28. 5.	**PONIKVE**, cerkev Marijinega obiskanja	**Shod s slovesno sveto mašo**	Župnija in KS Ponikve: 041-259-146
30. 5. (18.00)	**TOLMIN**, telovadnica v športni dvorani v ŠC	**Cicidan z mednarodnim projektom Fit Slovenija in Nušo Derenda**	VVZ Tolmin: 05/ 38-81-014
3. 6.	**PREKMURJE**	**Srečanje objezerskih krajev**	TD Most na Soči in TD Tolmin
3.6.	**LEPA GLAVA**	**Pohod na Lepo glavo** – lahka tura. Vodi S. Boljat.	PD Tolmin, četrtek 17h-19h: 05/ 38-83-211
9. 6. (19.30)	**TOLMIN,** telovadnica šol. centra	**Zaključek plesne šole Urška Tolmin**	Suzana: 041- 371-223
9. in 10. 6.	**PRAPETNO BRDO**	**Turnir v malem nogometu Atila 2006**	ŠD Šentviška Gora: 031-583-678

Informacije za koledar prireditev lahko posredujete: za občino Tolmin na LTO Sotočje: 05/ 38-00-480, e-pošta: info@lto-sotocje.si, za **občino Kobarid** Nadi Pajntar*:* 05/ 38-99-220, e-pošta: nada.pajntar@kobarid.si in za **Bovško** na PRC: 05/ 38-41-500.

Utrinki

DRŽAVNO PRVENSTVO V KROSU

Maribor – V organizaciji ***Atletskega društva Maribor 98*** je v športnem parku Tabor v soboto potekalo državno prvenstvo v krosu, kjer so vidno vlogo odigrali atleti in atletinje ***Tekaškega društva Bovec***. Že na uvodu v sezono tekmovanj za leto 2006 so posegli po najvišjih uvrstitvah, kar je dobra napoved pred nadaljevanjem atletskih prvenstev. Tekači bovškega društva so se štirikrat povzpeli na zmagovalni oder v posamični konkurenci, trikrat pa kot ekipni prvaki Slovenije za leto 2006.

Vidnejše uvrstitve članov Tekaškega društva Bovec:

- *Kategorija U – 12 pionirke (letnik 1995 in mlajše) 1000 m*:

Adrijana Stres – 2. mesto in **Dalija Kovač** – 3. mesto, ki sta ekipno v svoji kategoriji dosegli prvo mesto.

- Kategorija U – 14 pionirke (letnik 1993 in 1994) 2000 m:

Hani Mlekuž Kamarič (**državna prvakinja za leto 2006)** – 1. mesto in Tanja Komac – 6.mesto; v skupnem seštevku svoje kategorije sta si pritekli zlato.

- Kategorija U – 16 pionirji (letnik 1991 in 1992) 3000 m:

Tine Zornik – 3. mesto, **Blaž Karba** – 5. mesto, **Dean Melihen** – 14. mesto. Tudi Tine in Blaž sta v svoji kategoriji ob skupnem seštevku zasedla najvišjo stopnočko.

V skupni vseekipni razvrstitvi je Tekaško društvo Bovec v konkurenci tekačic osvojilo izvrstno drugo mesto, v kategoriji fantov pa nekoliko slabše, a kljub temu razveseljivo sedmo mesto.

Vasja Vitez, Tekaško društvo Bovec

POSEBNO PRIZNANJE STROKOVNE ŽIRIJE

Gorica (Italija) in Tolmin – ***Odborništvo za enake možnosti pri Goriški pokrajini*** je v sodelovanju z ***Mestno občino Nova Gorica*** januarja objavilo razpis za literarni natečaj *Glas ženske* na temo *Mama ... in jaz*. Razpis, razdeljen na dva sklopa, je bil namenjen srednješolkam in ženskam, starejšim od trideset let, s stalnim bivališčem v občinah Ajdovščina, Nova Gorica, Tolmin, Vipava in v Goriški pokrajini. Kandidatke so svoje prispevke (povesti, pisma, dnevnike, spomine, zahvale …) zapisale v računalniški obliki, kar je bil eden izmed pogojev za objavo.

Za sodelovanje na natečaju so se skupaj s svojimi mentoricami odločile tudi ženske, ki obiskujejo ***Varstveno delovni center*** (VDC) ***Tolmin***. Za sodelovanje se je odločilo 13 uporabnic VDC Tolmin: **Alenka Čargo**, **Tina Kogoj**, **Tadeja Gabrščček**, **Katja Pintarič**, **Sandra Živec**, **Sandra Rušt**, **Nataša Rutar**, **Melanija Obrekar**, **Bojana Čevna**, **Jožica Perše**, **Darja Komac**, **Mojca Kavčič** in **Veronika Komac**. Pri literarnem ustvarjanju smo jih spodbujale in jim pomagale mentorice **Aleksandra Božič**, **Sonja Leban** in **Sandra Medveš**.

Organizatorji so nas 8. marca povabili na kulturno prireditev v dvorano ***Pokrajinskega sveta*** v Gorico, kjer so nam podelili posebno nagrado strokovne žirije. Članica žirije **Marija Mercina** se je avtoricam in mentoricam iz VDC Tolmin v imenu žirije zahvalila za doživetja in spoznanja, ki so jih s svojimi prispevki darovale. Poudarila je, da to niso običajna besedila, in dodala, da je *"v njih zelo neposredno izražen odnos do mame kot pripoved in spomin na doživetja v skupnem življenju. V pripovedi so brez lažne sentimentalnosti in obžalovanja vtkane slike njihovega življenja – težke socialne razmere, pogosto izguba mame. Povsem naravno je, da se takšna čustvenost ne izraža v knjižnem jeziku, temveč v najbližjem maternem jeziku, to je narečju."*

Uporabnice tolminskega VDC-ja so dan po podelitvi nagrad o svojem doživetju zapisale: *"Januarja smo pisali spise, pesmi, spomine in zahvale o naših mamah. Poslali smo jih na natečaj Mama in jaz v Staro Gorico. Zelo nas je presenetilo, da so nas nagradili. Povabili so nas na prireditev za dan žena.*

Tako smo se včeraj popoldne odpravili v Staro Gorico. V dvorani z nekim čudnim naslovom je bila prireditev. Predstavili so se zamejci s cigansko glasbo. Dobili smo posebno priznanje strokovne žirije in trobentice. Govorili so italijansko in slovensko. Poslušali smo glasbo. Člani strokovne žirije so klicali posamezne nagrajence, da so prejeli priznanja. Komisija je prebrala kritiko nagrajenih prispevkov. Tudi mi smo šli po priznanja. Dobili smo denarno nagrado in vstopnice za muzej in skupno priznanje. Na projekciji so bili objavljeni naši spiski o mami. Bili smo veseli za priznanja in za trobentice. Snemali so nas tudi s kamero. Radi bi še pisali spise o mami. Lepo smo se imeli in uživali. Vračali smo se v večernih urah. Bili smo utrujeni. V bivalni nas je čakala večerja. Izlet v Italijo je bil lep. Radi bi šli še kam. Še bi sodelovali na natečaju. Še bi pisali o mami, ker mama je ena sama. Videla sem rožice na mizi. Zahvalili so se nam, ker smo se udeležili prireditve v velikem številu."

Tovrstna sodelovanja vsekakor pripomorejo k integraciji oseb z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. Omogočajo, da človek pridobi na samopodobi in se počuti vključenega v okolje. Nenazadnje pa se lahko tudi širša javnost sreča z *drugačnostjo* in ima možnost spoznati kakovost življenja oseb, za katere je še vedno najpomembnejši občutek sprejetosti, prijateljstva in nezaigranih, iskrenih čustev.

Avtorice so delček prispevkov s svojim pripovedovanjem predstavile tudi na praznovanju materinskega dne, ki smo ga 22. marca pripravili v VDC Tolmin. Rdeča nit pestrega programa (od lutkovne igrice, nastopa plesne skupine ***Pa damače***, ***pevskega zbora VDC Tolmin***, plesne skupine ***Frika***, pa do zaključka z nastopom solistov Glasbene šole Tolmin **Janje Gruden** in **Andreja Hvala** ob spremljavi **Dejana Vidoviča** na harmoniki) so bili nagrajeni literarni prispevki.

Aleksandra Božič, **Sonja Leban** in **Sandra Medveš**, VDC Tolmin

NAGRAJENE UPORABNICE TOLMINSKEGA VDC-ja. Foto: arhiv VDC Tolmin

Rekli so ji Juljana

Obe sva se imeli radi. Ona je miselna na mene, jaz na njo. Dokler je bla mama, smo ukp živeli. Ker je tata umrl, je mama ostala sama. Bla je žalostna, kr je tata umrou, kr je bla sama. Sta se kaj zastopila, nkul se nista kregala. Tisto je blo kaj lepo. Vedno je mislna, ki bo, kr me ne bo. Mama je skrbela za vse, da smo imel kruh. Kr smo mel kokoš, sem jst šla jajca pobirat pa zapirat. Smo si pomagal eden drugmu. Mama je iz jajc nardila fancu. Lisica nam je vse kure spraula. K sem bla mičkena, je imela mene strašno rada, buhuar, da nas ne bi imela. Z cujn mi je nardila punčka, da sem se igrala. Mama je vidla, da se rada igram. Tud s kuharijo sem se igrala. Mama je dajala igrače, da smo se igral, igrala se pa ni, je pledla. Pomagala nam je pospraulat. Kr je šla grapt, smo šli pa za njo. Ker smo mel soude, je kupila dve punčki, v škatli so pa spale. Pole sem malo odrasla, me je naučila delat na kmetiji. Mama me je naučila kuhat kafe. Prua sem se opeka, pole je pa blo. Vedno nas je klicala moji otroci. Če bi naju zej vidla, bi naju objela.

Melanija Obrekar

"PIS" ZA LJUDI S TEŽAVAMI V DUŠEVNEM ZDRAVJU

Zgornje Posočje – ***Združenje Ozara*** je nevladno in socialno humanitarno društvo, ki združuje ljudi s težavami v duševnem zdravju, njihove svojce, ljudi v duševni stiski, prostovoljce in strokovnjake. Mnogi ljudje z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju se po odpustu iz psihiatrične bolnišnice srečujejo s težavo, kako naj se ponovno vključijo v družbo in postanejo njeni dejavni člani. Ljudje se namreč zaradi vse hitrejšega in stresnega načina življenja ter hitrih sprememb v družbi znajdejo v raznih duševnih stiskah.

V ta namen smo razvili program *Pisarn za informiranje in svetovanje* (PIS), ki je nastal kot odraz prizadevanj za neposredno pomoč in podporo ljudem, ki imajo težave v duševnem zdravju in živijo v lokalni skupnosti. Prožno in ustvarjalno iskanje rešitev za učinkovito podporo posameznemu uporabniku je povzročilo nastajanje storitev, ki po svoji volji, vsebini in obsegu presegajo začetni okvir. Program v svojo dejavnost vključuje terensko delo, kar številnim posameznikom omogoča lažji dostop do storitev. To pomeni, da lahko posamezniki izbirajo, kje in na kakšen način želijo prejeti pomoč.

Pisarne zagotavljajo ljudem s težavami v duševnem zdravju neposredno pomoč in asistenco, informiranje, zagovorništvo (pravno zagovorništvo prek PIC-a), koordinirajo izvajanje storitev, povezujejo izvajalce in subjekte v skupnosti, organizirajo delavnice in programe usposabljanja, organizirajo in vodijo prostočasovne dejavnosti (šport, delavnice, kino …), vodijo delo v skupinah in podpirajo skupine za samopomoč, ozaveščajo in informirajo javnost, organizirajo spremstvo in druženje v vsakodnevnih aktivnostih, organizirajo dobrodelne prireditve ter iščejo vire sredstev za svoje nadaljnje delo.

Pa še informacije: • v Novi Gorici poleg Pisarne za informiranje in svetovanje deluje še *Stanovanjska skupina*, • v Tolminu pa imamo trenutno samo Pisarno za informiranje in svetovanje, ki ima svoja vrata odprta vsako sredo med 9. in 12. uro, in sicer v prostorih Rdečega Križa (Brunov drevored 23).

Stanka Končič, vodja PIS Nova Gorica